

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA
POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO NA LATA 2012-2015 Z
PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016-2019

Wykonał zespół w składzie:
mgr Magdalena Bucka
mgr inż. Mariusz Paluch
mgr Bożena Pryma

EKOFIRMA
Ul. Kalinowa 6
78-500 Drawsko Pomorskie
tel. 947126102 / tel. kom. 533100503
www.ekofirma.eu

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	3
2. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU I GŁÓWNE UWARUNKOWANIA.....	4
3. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO.....	5
3.1. Informacje ogólne	5
3.2. Położenie geograficzne i administracyjne.....	6
3.3. Warunki klimatyczne	11
3.4. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia	11
3.5. Analiza zagospodarowania przestrzennego powiatu	12
3.5.1. Struktura zagospodarowania przestrzennego.....	12
3.5.1.1. Formy użytkowania terenów.....	13
3.5.1.2. Zabytki.....	14
3.6. Demografia powiatu i procesy społeczne	16
3.7. Sytuacja gospodarcza	17
3.8. Rolnictwo	17
3.9. Infrastruktura techniczno – inżynierska powiatu.....	18
3.9.1. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w gaz ziemny	18
3.9.2. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w energię elektryczną	19
3.9.3. Infrastruktura drogowa.....	20
3.9.4. Sieć wodna i kanalizacyjna	21
4. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	26
4.1. Procedura ustanawiania Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	26
4.2. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego	27
4.2.1. Polityka ekologiczna państwa	28
4.2.2. Fundusz Spójności - priorytety części środowiskowej (2007 - 2013).....	30
4.2.3. Polityka i strategia województwa zachodniopomorskiego	32
4.2.4. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2018.....	34
4.2.5. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska	34
4.2.6. Obowiązujące akty prawne w zakresie ochrony środowiska	37
5. ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO DO 2015 ROKU.....	41
5.1. Powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska	42
5.1.1. Limity krajowe.....	42
5.2. Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego	43
5.3. Priorytety ekologiczne.....	43
5.3.1. Kryteria o charakterze organizacyjnym.....	43
5.3.2. Kryteria o charakterze środowiskowym.....	44
5.3.3. Priorytety ekologiczne dla Powiatu Białogardzkiego.....	44
6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	45
6.1. Jakość wód i stosunków wodnych	45
6.1.1. Wody powierzchniowe.....	45
6.1.1.1. Stan wód powierzchniowych	46
6.1.2. Wody podziemne	48
6.2. Program poprawy jakości wód i stosunków wodnych.....	49
6.2.1. Cel strategiczny.....	49
6.2.2. Cele długoterminowe:	49
6.2.3. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie ochrony zasobów wodnych:	50
6.2.4. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie jakości wód:	50
6.2.5. Efekty działań	51
6.2.6. Główne metody realizacji ochrony wód.....	51
6.3. Powietrze atmosferyczne.....	52
6.3.1. Program poprawy dla pola: Powietrze atmosferyczne.....	57
6.4. Hałas i wibracje	59
6.4.1. Program poprawy dla pola: hałas i wibracje.....	62
6.5. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	64
6.5.1. Program poprawy dla pola: Promieniowanie elektromagnetyczne	66
6.6. Awarie przemysłowe.....	67
6.6.1. Program poprawy dla pola: Poważne awarie.....	68
7. TURYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO	69
7.7.1. Program poprawy dla pola: Turystyka	71
8. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY	71
8.1. Ochrona przyrody i krajobrazu.....	71
8.1.1. Lasy	71
8.1.1.1. Stan aktualny.....	71

8.1.1.2. Program poprawy dla pola: Lasy.....	73
8.1.2. Dominujące w Powiecie zbiorowiska roślinne.....	75
8.1.2.1. Obszary Natura 2000.....	76
8.1.2.2. Inne formy ochrony przyrody.....	90
8.1.2.3. Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	92
8.1.3. Program poprawy dla pola: Obszary chronione i tereny ziel.....	93
8.2. Gleby.....	94
8.2.1. Stan aktualny.....	94
8.2.2. Program poprawy dla pola: Gleby.....	99
8.3. Ochrona zasobów kopalin.....	100
8.3.1. Budowa geologiczna.....	100
8.3.2. Program poprawy dla pola: Kopaliny.....	101
8.4. Gospodarka odpadami.....	102
8.4.1. Informacje dotyczące wytwarzania i odbioru odpadów.....	102
8.4.2. Program poprawy dla pola: Gospodarka odpadami.....	110
<u>Odpady niebezpieczne</u>.....	112
Odpady zawierające PCB.....	112
Oleje odpadowe.....	112
Odpady medyczne i weterynaryjne.....	113
Zużyte baterie i akumulatory.....	113
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.....	113
Pojazdy wycofane z eksploatacji.....	114
Odpady zawierające azbest.....	114
Odpady materiałów wybuchowych.....	115
<u>Odpady pozostałe</u>.....	115
Zużyte opony.....	115
Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.....	115
Komunalne osady ściekowe.....	115
Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne.....	116
Odpady opakowaniowe.....	116
Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy.....	116
8.5. Program edukacji ekologicznej.....	117
8.5.1. Edukacja ekologiczna mieszkańców.....	117
8.5.2. Edukacja ekologiczna formalna (szkolna).....	117
8.5.3. Edukacja ekologiczna pozaszkolna.....	117
9. Aspekty finansowe realizacji programu.....	119
9.1. Dotychczasowe finansowanie działań związanych z ochroną środowiska.....	119
9.2. Potencjalne źródła finansowania celów i zadań związanych z ochroną środowiska.....	124
10. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE.....	135
10.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	135
10.2. Monitoring realizacji Programu.....	136
11. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	138
12. STRESZCZENIE.....	140
13. LITERATURA.....	142
14. SPIS TABEL.....	144
15. SPIS WYKRESÓW.....	146
16. SPIS RYCIN.....	146

1. WPROWADZENIE

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa, zarządy powiatów są zobligowane do sporządzania powiatowych Programów Ochrony Środowiska zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 - tekst jednolity z późn. zm.) i ich aktualizowania co 4 lata.

Program jest dokumentem planowania strategicznego, wyrażającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu Powiatu Białogardzkiego i określającym wynikające z niej działania.

Program ochrony środowiska przedstawia aktualny stan środowiska, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy tego stanu, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych oraz wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje.

Celem przygotowania Programu Ochrony Środowiska jest realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Polityki Ekologicznej Państwa i Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego. Jego istotą jest skoordynowanie działań z administracją rządową i samorządową (Urząd Marszałkowski, Urzędy Miast i Gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem Powiatu. Wszystkie w/w grupy powinny współpracować zarówno w zakresie tworzenia jak i sukcesywnego wdrażania Programu. W tym celu niezwykle istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jego realizacji i wdrażania. Ponadto Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć, a także wskazywanie wytycznych do Programów Ochrony Środowiska na poziomie gmin. Kolejnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych, na działania wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu powiatowym i gminnym) na realizację określonych zadań środowiskowych. Program ma także na celu sukcesywną poprawę stanu środowiska w Powiecie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami z uwzględnieniem konieczności ochrony.

Niniejszy Program opracowano zgodnie z celami i zadaniami zawartymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego, który określa strategię

ochrony, racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości środowiska województwa, w tym:

- Cele ekologiczne
- Priorytety ekologiczne
- Kierunki działań w perspektywie krótko- i długoterminowej
- Środki do osiągnięcia celów

2. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU I GŁÓWNE UWARUNKOWANIA

Sposób opracowania Programu został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- diagnozie stanu środowiska przyrodniczego w Powiecie Białogardzkim zawierającej charakterystykę poszczególnych komponentów środowiska wraz z oceną stanu,
- identyfikacji problemów,
- określeniu celów oraz zadań umożliwiających ich osiągnięcie,
- określeniu możliwości realizacji i finansowania przedsięwzięć,
- określeniu zasad monitorowania.

Źródłami informacji dla Programu były materiały uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Białogardzie, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska a także inne prace z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto aktualny stan środowiska zgodnie z najnowszymi danymi. Na podstawie stanu aktualnego oraz analizy zadań zdefiniowanych w Programie na lata 2007-2011 oraz celów i kierunków zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa zdefiniowano cele i kierunki niniejszego dokumentu (wiele spośród celów i kierunków działań z poprzedniego Programu pozostaje nadal aktualnych i zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu).

Cele długoterminowe określają efekty planowane do osiągnięcia do roku 2019 lub w jeszcze dalszej perspektywie wskazanej w polityce ekologicznej państwa, natomiast cele i

działania krótkoterminowe dotyczą przedziału lat 2012-2015 lub jeżeli wskazano - krótszej perspektywy, wynikającej również z polityki ekologicznej państwa.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019” uwzględnia wymagania ustawy – Prawo ochrony środowiska zarówno w zakresie zawartości jak i w zakresie metodyki jego konstruowania. Dokument ten posiada strukturę podobną do „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

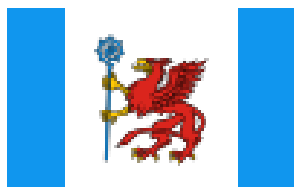
Program zawiera ocenę stanu środowiska Powiatu z uwzględnieniem danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Wybrane informacje środowiskowe przedstawione zostały w sposób graficzny m.in. na wykresach i mapach Powiatu. Ponadto w niniejszym opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych. Wyznaczono priorytety, cele i kierunki działań. Ustalono również działania systemowe mające na celu wsparcie procesu wdrażania i realizacji PPOŚ. Określono system monitoringu Programu i wskazano możliwości finansowania założonych w opracowaniu zadań. Ponadto wyznaczono wytyczne do tworzenia i realizacji gminnych programów ochrony środowiska.

3. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO

3.1. Informacje ogólne

Powiat Białogardzki jest jednym z dwudziestu powiatów województwa zachodniopomorskiego.

Powiat Białogardzki

3.2. Położenie geograficzne i administracyjne

Powiat Białogardzki położony jest w północno-zachodniej Polsce, na Równinie Białogardzkiej między dwiema krainami geograficznymi: Pobrzeżem Słowińskim, a Pojezierzem Drawskim nad rzeką Parsętą w północno - wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, zajmuje powierzchnię 846,6 km² (3,69% powierzchni województwa – w tym: użytki rolne -51.00%, użytki leśne - 40.00%).

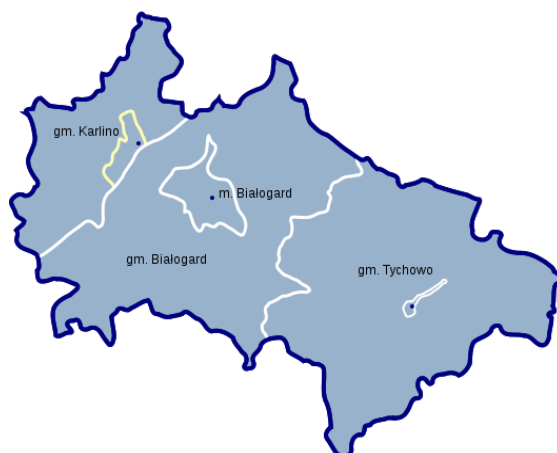
W skład powiatu wchodzi gminy:

- gminy miejskie: Białogard,
- gminy miejsko-wiejskie: Karlino, Tychowo,
- gminy wiejskie: Białogard,

oraz miasta: Białogard i Karlino, Tychowo.

Gospodarka powiatu to głównie przemysł rolno-spożywczy i drzewny. Teren posiada doskonałe warunki dla rozwoju turystyki wodnej i wędkarstwa na Parsęcie.

Mapa Powiatu Białogardzkiego - podział na gminy

Charakterystyka Gmin Powiatu Białogardzkiego

MIASTO BIAŁOGARD

Herb miasta

Flaga miasta

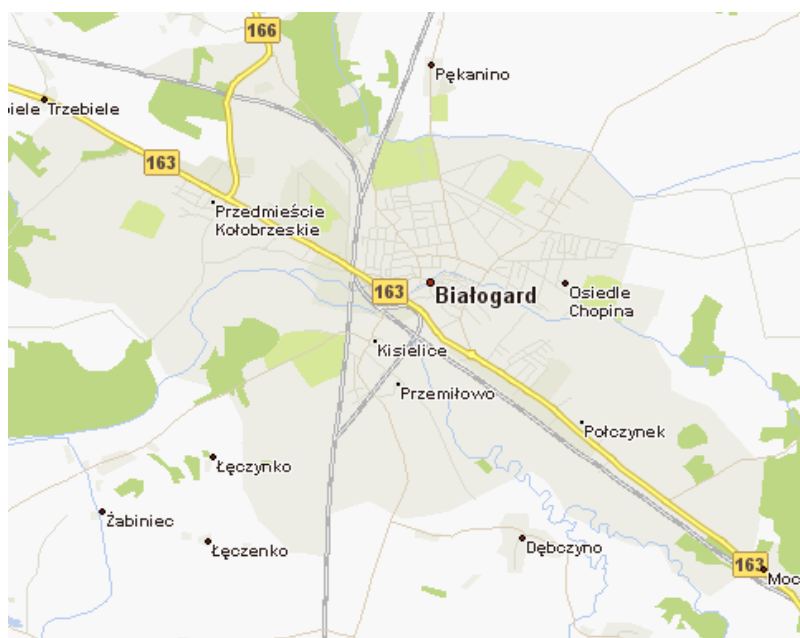
Ludność: 25 081.

Powierzchnia: 25,72 km² (3.04% powierzchni powiatu), w tym:

- użytki rolne: 48.00%

- użytki leśne: 9.00%

Miasto położone jest na Równinie Białogardzkiej, będącej częścią składową Niziny Szczecińskiej, nad rzekami Parsętą i Liśnicą, pomiędzy dwiema krainami geograficznymi: Pobrzeżem Słowińskim i Pojezierzem Drawskim. Białogard to niewielki ośrodek przemysłu elektronicznego, metalowego, spożywczego oraz przetwórstwa tworzyw sztucznych. Miasto posiada magazyn zbożowy, węzeł kolejowy. Jest również ważnym ośrodkiem handlowym.

GMINA BIAŁOGARD

Herb gminy

Flaga gminy

Ludność: 8 060.

Powierzchnia: 327.93 km² (38,79% powierzchni powiatu), w tym:

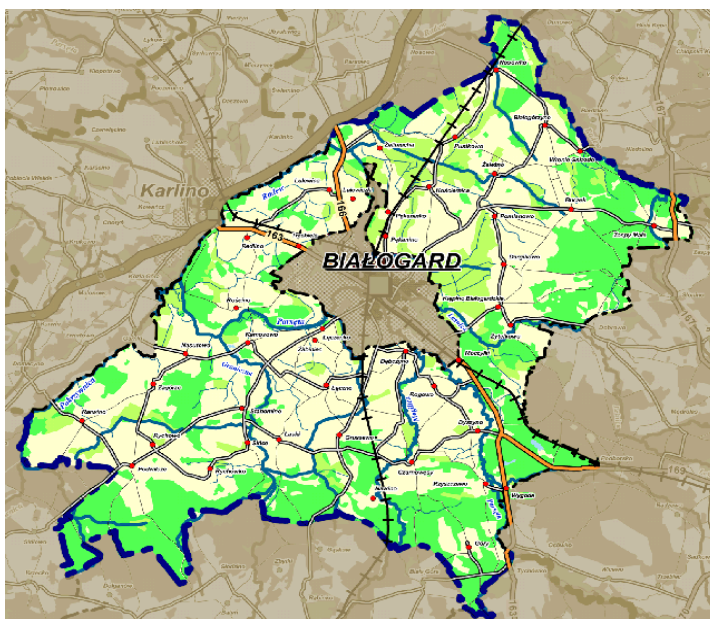
-użytki rolne: 56.00%,

- użytki leśne: 33.00%.

Siedzibą gminy jest miasto Białogard, które nie wchodzi w skład gminy, gdyż jest osobną gminą miejską. Gmina Białogard położona jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, przy ważnych szlakach komunikacyjnych: drodze krajowej relacji Szczecin - Gdańsk, drodze wojewódzkiej Kołobrzeg - Wałcz i szlakach kolejowych Gdańsk - Szczecin i Poznań - Kołobrzeg.

Obszar Gminy otacza tereny miasta powiatowego Białogard, ważnego węzła komunikacji drogowej i kolejowej, największego w regionie ośrodka administracyjno - usługowego i przemysłowego. Od strony północnej gmina Białogard graniczy z: gminą Karlino i Biesiekierz, od strony wschodniej z gminą Świeszyno, od południa z gminami: Tychowo, Połczyn Zdrój i Rąbino, zaś od zachodu z gminą Sławoborze.

W gospodarce gminy dominującą rolę odgrywa rolnictwo i przetwórstwo rolne, a także przemysł drzewny. Największa część gleb rolnych (49%) sklasyfikowana jest w IV klasie bonitacyjnej, dominują tu uprawy zbożowe i okopowe. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 9,24 ha.

GMINA KARLINO

Herb gminy

Flaga gminy

Ludność: 9 362.

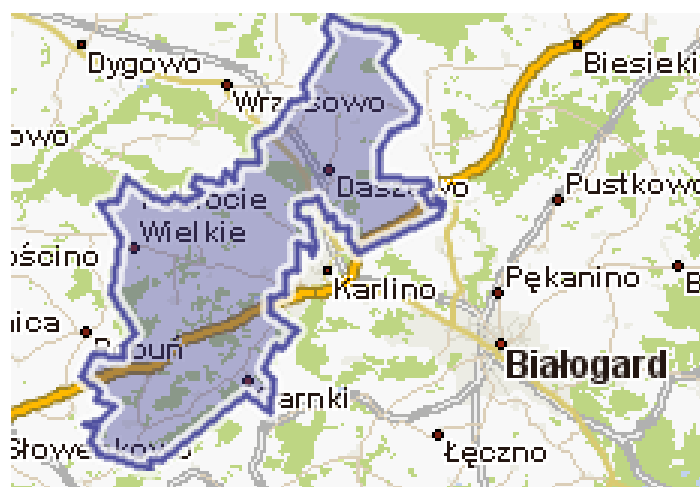
Powierzchnia: 141,02 km² (16,68% powierzchni powiatu), w tym:

- użytki rolne: 78.00%

- użytki leśne: 15.00%

Jest to gmina miejsko - wiejska położona w północno - wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Posiada atrakcyjne usytuowanie: leży na skrzyżowaniu drogi krajowej Nr 6 Szczecin - Gdańsk oraz drogi wojewódzkiej Nr 163 Kołobrzeg – Poznań na Równinie Białogardzkiej. Przez miasto i gminę przepływają rzeki: Parsęta i wpadająca do niej Radew - obie są obecne na herbie gminy.

Przez gminę Karlino prowadzi droga krajowa nr 6. Biesiekierz oddalony jest 16 km, Koszalin - 28 km i Rymań - 27 km. Droga wojewódzka nr 163 prowadzi do Białogardu (8 km), przez Dygowo (18 km) oraz do Kołobrzegu (29 km). Siedzibą gminy jest miasto Karlino.

GMINA TYCHOWO

Herb gminy

Ludność: 7 152.

Powierzchnia: 350,69 km² (41,48% powierzchni powiatu), w tym:

- użytki rolne: 37.00%,
- użytki leśne: 56.00%.

Gmina Tychowo położona jest w południowo-wschodniej części woj. zachodniopomorskiego i graniczy z gminami: Świeszyno, Bobolice, Grzmiąca, Barwice, Połczyn Zdrój i Białogard. Gmina położona jest w regionie zwanym Równiną Białogardzką. Krzyżują tu trasy Koszalin - Połczyn Zdrój, Białogard – Bobolice. Tychowo posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną.

Atrakcją gminy jest czyste środowisko - lasy bogate w runo leśne i zwierzynę łowną. Zachowało się wiele zabytkowych parków dworskich i pałacowych, w których można odnaleźć niezwykle rzadkie okazy drzew, wiele o rozmiarach pomnikowych.

3.3. Warunki klimatyczne

Klimat Powiatu Białogardzkiego jest środkowopomorski, natomiast środkowy i górny fragment dorzecza rzeki Parsęty położony jest w Regionie Środkowomorskim. Region Środkowonadmorski wyróżnia się występowaniem około 158 dni z pogodą umiarkowanie ciepłą. Mało jest dni bardzo ciepłych i jednocześnie słonecznych. Najwięcej jest dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną i z opadem. Dni takich jest średnio 53. Region Środkowopomorski - do liczniejszych należą tutaj dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem, których jest przeciętnie w roku 50 oraz z pogodą chłodną i deszczową, których jest 26. Ponad 36 dni średnio w roku cechuje pogoda umiarkowanie ciepła z dużym zachmurzeniem i opadem. Temperatury powietrza jako średnie z wielolecia na obszarze powiatu są zbliżone do średnich rocznych środkowego rejonu północnego Pasa Pojezierza Pomorskiego. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (temperatura 16,7°C, Białogard). Najzimniejszym jest natomiast luty (-10° C, Białogard). Zimy są łagodne, lata ciepłe, wiosny długie, chłodne i dość suche. Opady atmosferyczne średnio w wysokości 650 mm w roku. Jest to około 10% więcej od opadu średniego dla Polski środkowej i zachodniej. Silniejsze wiatry wieją głównie w zimie i jesienią. Pokrywa śnieżna jest niewielka.

3.4. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia

Teren powiatu położony jest na Równinie Białogardzkiej, stanowi jedną z części Pobrzeża Koszalińskiego, które zajmuje środkowo-północną nadbałtycką część Pojezierza Zachodniopomorskiego. Obszar pochylony jest w kierunku północno-zachodnim. Natomiast rzeźba terenu na przeważającej części terenu jest mało urozmaicona. Powierzchnie w części północnej są lekko faliste i wzniesione na około 20-30 m n.p.m., a w części południowej na ok. 30-40 m n.p.m. Pagórki kemowe występują przeważnie w części wschodniej oraz południowej. Pagórki noszą lokalne nazwy np.: Lipia Góra (79,8 m n.p.m.), Góra Świerkowiec, Bębowa Góra, Góra Płaskosz. Parsęta w obrębie gminy Białogard jest typową rzeką niziną. Dolina rzeki jest płaska, posiada niski brzeg oraz silnie meandruje głównie w części powyżej Białogardu. Na terenie powiatu rzeka przyjmuje prawie wszystkie swoje większe dopływy. Prawobrzeżne dopływy to: rzeka Liśnica i Radew, lewobrzeżne: Mogilica, Topiel, Pokrzywnica.

Obecna rzeźba terenu jest efektem działalności lądolodu (okresu ostatniego zlodowacenia bałtyckiego - stadiału pomorskiego), oraz procesów erozji i akumulacji

działających po ustąpieniu zlodowacenia. Działalność człowieka przekształcającego środowisko na swoje potrzeby także miała znaczący wpływ na wygląd rzeźby terenu.

Pod względem geomorfologicznym można wyróżnić formy geomorfologiczne występujące w krajobrazie takie jak:

- ❖ Wzgórza kemowe i niskie pagórki morenowe o wysokościach względnych 10-40 m.
- ❖ Wysoczyznę moreny dennej, która stanowi tło krajobrazu. Rzeźba płaska w części północnej, oraz lekko falista w części południowej. Całą wysoczyznę rozcinają doliny rzek, liczne obniżenia wytopiskowe i rozlewiskowe.
- ❖ Fragmenty pradoliny pomorskiej przebiegają równoleżnikowym pasem przez południową część gminy.
- ❖ Doliny rzek posiadają zróżnicowane formy (erozyjne, rynnowe oraz rozległe obniżenia zastoiskowe i wytopiskowe).

Do surowców rozpoznanych i eksploatowanych, posiadających znaczenie gospodarcze należy zaliczyć:

- gaz ziemny i ropę naftową - okolice Daszewa, Lulewic,
- piaski i żwiry- rejon Białogardu, Osówka, Tychowa, Karlina, Żytelkowa, Podwilcza (aktualnie eksploatowane),
- gliny i iły- okolice Karlina ,
- kreda jeziorna- okolice Nosówka i Tyczewa, aktualnie eksploatowana,
- torfy-eksploatowane na niewielką skalę na terenie całego powiatu,
- węgiel brunatny, sól-występuje na znacznych głębokościach i w bardzo małych ilościach.

3.5. Analiza zagospodarowania przestrzennego powiatu

3.5.1. Struktura zagospodarowania przestrzennego

Powiat białogardzki obejmuje gminę miejską Białogard, gminę wiejską Białogard, gminy miejsko-wiejskie Karlino, Tychowo oraz miasta Białogard, Tychowo, Karlino. Położony jest w dolinie Parsęty, w jej środkowym biegu. Zajmuje powierzchnię 84,5 tys. ha. Równinny obszar rejonu jest zalesiony w 40,9%, przy czym najwięcej lasów znajduje się w okolicy gminy Tychowo.

Równina Białogardzka, na której znajduje się powiat, usytuowana jest między dwiema krainami geograficznymi: Pobrzeżem Słowińskim oraz Pojezierzem Drawskim. Rozciąga się pomiędzy Równiną Goleniowską (zaliczaną jeszcze do Niziny Szczecińskiej) i ciągnie się aż do Wzgórz Chełmowych, z najwyższym wzniesieniem Górą Chełmską, które oddzielają położoną dalej na wschód Równinę Słupską.

Równina Białogardzka rozciąga się w obrębie prawostronnej części dorzecza dolnej Regi i w dorzeczu dolnej Parsęty. Wzdłuż obniżenia Parsęty obszar wysuwa się na południe i ciągnie się aż do wzgórz morenowych Pojezierza Drawskiego. Powierzchnia wysoczyzn jest płaska i monotonna, na południu osiąga wysokości do 60 m, ku północy opada stopniowo ku brzegowi Bałtyku, gdzie osiąga wysokości zaledwie kilku metrów n.p.m. Urozmaicają ją jedynie lekko zaznaczające się garby moren osiągające wysokości około 30 m. Na powierzchni gliniastej moreny dennej rozwinęły się stosunkowo urodzajne bielice, pomiędzy którymi występuje kilka płątów gleb brunatnych.

Stolica powiatu - Białogard stanowi ważny węzeł komunikacyjny. Przebiega tędy droga międzyregionalna Kołobrzeg-Wałcz (dalej Poznań i południe Polski). Równocześnie Białogard jest dużym węzłem kolejowym w województwie zachodniopomorskim. Przez teren powiatu (Karlino) przebiega także droga krajowa nr 6 Szczecin-Gdańsk.

3.5.1.1. Formy użytkowania terenów

Powierzchnia całkowita Powiatu Białogardzkiego wynosi 84.536 ha z czego na użytki rolne przypada 43.188 ha tj. 51% obszaru. W celu dokonania analizy użytkowania gruntów w gospodarce poszczególnych gmin, w tabeli poniżej dokonano zestawienia powierzchni oraz udziałów procentowych poszczególnych użytków rolnych, lasów i gruntów.

Tab.1. Formy użytkowanie gruntów na terenie powiatu białogardzkiego.

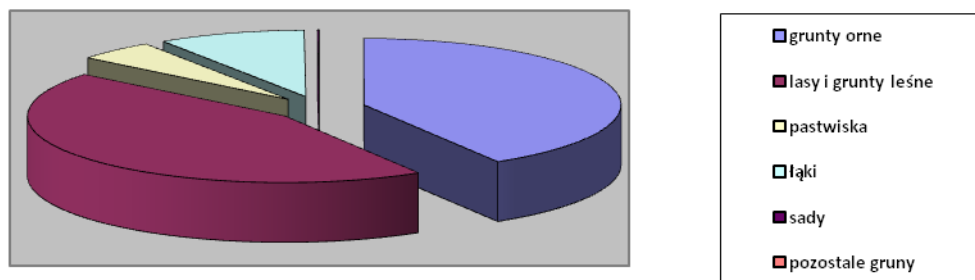
Lp	Wyszczególnienie	Miasto Białogard		Miasto i gmina Karlino		Gmina Białogard		Gmina Tychowo	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Powierzchnia ogółem	2572	100,0	14102	100,0	32793	100,0	35069	100,0

2.	użytki rolne	grunty orne	902	35,0	8437	59,9	12541	38,3	10226	29,2
3.		sady	42	1,6	0	0	91	0,3	7	0
4.		łąki	226	8,7	1339	9,5	3976	12,1	1656	4,7
5.		pastwiska	213	8,2	524	3,7	1977	6,0	1053	3,0
6.		razem	1383	52,9	10300	73,0	18585	56,7	12942	36,9
7.	Lasy i grunty leśne		285	10,7	2078	14,7	11078	33,8	20075	57,2
8.	Pozostałe grunty		904	36,4	1724	12,2	3130	9,5	2052	5,9

Źródło: www.powiat-bialogard.pl

Największy udział procentowy użytków rolnych, wynoszący aż 73% ogólnej powierzchni powiatu występuje w mieście i gminie Karlino, w gminie Białogard – 56,7%, w mieście Białogard – 52,9, natomiast w gminie Tychowo tylko 36,9%.

Użytkowanie gruntów w Powiecie Białogardzkim

Wyk. 1 Użytkowanie gruntów w Powiecie Białogardzkim.

Największy obszar w powiecie zajmują lasy i grunty leśne. Stanowią one 39,6% ogólnej powierzchni powiatu. Nieco mniej – 38% stanowią grunty orne. 13,1% powierzchni zajmowane jest przez łąki, pastwiska i sady. Pozostałe grunty stanowią 9,3% powierzchni ogólnej.

3.5.1.2. Zabytki

MIASTO BIAŁOGARD

- ✓ Dawna brama miejska *Wysoka zw. Polczyńską*,
- ✓ Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z początku XIV wieku,

- ✓ Kościół św. Jerzego w Białogardzie,
- ✓ Znaczne fragmenty murów obronnych,
- ✓ Ratusz w Białogardzie,
- ✓ Odrestaurowany ratusz z charakterystyczną wieżyczką wraz z odbudowanym rynkiem z fontanną i ekspozycją pozostałości po dawnych ratuszach,
- ✓ Ruiny młyna z drewnianymi zewnętrznymi podestami,
- ✓ Dawna wieża ciśnień z 1921r.,
- ✓ Piwnice zamkowe,
- ✓ Teren Starego Młyna,
- ✓ Ciekawe przykłady domów mieszkalnych z przełomu XIX i XX wieku,

GMINA BIAŁOGARD

- ✓ Pałac w Podwilczu,
- ✓ Kościoły w Białogórzynie, Pomianowie, Żytelkowie, Byszynie, Łęcznie, Stanominie, Rarwinie, Podwilczu,
- ✓ Parki dworskie i pałacowe w Komosowie, Laskach, Nasutowie, Nawinie, Rarwinie, Stanominie,
- ✓ Cmentarz w Dargikowie,

MIASTO I GMINA KARLINO

- ✓ Kościół pw. św. Michała Archanioła w Karlinie,
- ✓ Zamek Biskupów Kamieńskich w Karlinie,
- ✓ Spichlerz w Karlinie,
- ✓ Zabytkowe budynki mieszkalne w Karlinie,
- ✓ Były ośrodek zdrowia w Karlinie,
- ✓ Pałac, spichlerz, park w Koziej Górze,
- ✓ Kościół, park, dwór w Karścinie,
- ✓ Park w Krukowie,
- ✓ Kościół, pałac, park w Lubichowie,
- ✓ Dwór, park w Malonowie,
- ✓ Kościół Trójcy Świętej Mierzynie,
- ✓ Dwór, park w Mierzynku,

- ✓ Dwór, park w Pobłociu Wielkim,
- ✓ Dwór, park w Poczerninie,
- ✓ Park w Syrkowicach,

GMINA TYCHOWO

- ✓ Zabytkowy kościół w Tychowie,
- ✓ Pałac rodziny von Kleist w Tychowie,
- ✓ Park krajobrazowy w Tychowie,
- ✓ Neogotycki pałac z początku XX wieku w Dobrowo.

3.6. Demografia powiatu i procesy społeczne

Cały Powiat liczył w 2010 r. 48 193 mieszkańców, z czego Gmina Miasto Białogard liczyła 24 227 osób i jest największą gminą pod względem liczby ludności. Ilość mieszkańców w poszczególnych gminach jest zróżnicowana. Obecnie średnia gęstość zaludnienia w Powiecie Białogardzkim wynosi ok. 57 osób na 1 km².

Tab. 2. Liczba ludności w powiecie białogardzkim w latach 2008, 2009, 2010.

Gmina	2008	2009	2010
Gmina miejska Białogard	24 361	24 303	24 227
Gmina wiejska Białogard	7 754	7 732	7 751
Miasto i Gmina Karlino	9 147	9 183	9 178
Gmina Tychowo	7 035	7 043	7 037
Powiat Białogardzki razem	48 297	48 261	48 193

Źródło: Województwo Zachodniopomorskie. Podregiony, powiaty, gminy — 2011

W ostatnich latach jest zauważalny spadek ogólnej liczby ludności w całym powiecie. Jedynie w gminie wiejskiej Białogard został zaobserwowany nieznaczny wzrost liczby ludności o 19 osób w 2010 roku.

3.7. Sytuacja gospodarcza

Powiat Białogardzki wyróżnia przede wszystkim przemysł drzewny i przetwórstwo rolno-spożywcze. Wysoko rozwinięte jest również rolnictwo, które stanowi bazę surowcową dla przemysłu przetwórczego. Atrakcje stanowi turystyka wodna na rzece Parsęta oraz wędkarstwo.

Dla całego powiatu jednym z najważniejszych wydarzeń gospodarczych była erupcja ropy naftowej i gazu w 1980 r. W chwili obecnej obok byłego płonącego szybu została utworzona Kopalnia Nafty i Gazu. Wydobywany gaz ze złóż lokalnych jest o 40%-50% tańszy od gazu z sieci krajowej, co przyciąga nowych przedsiębiorców, którzy coraz chętniej inwestują w region powiatu.

3.8. Rolnictwo

Gleby bielcowe stanowią największy obszar powiatu, są wytworzone z piasków ze słabą domieszką gliny. Występują głównie w południowej części powiatu, między rzeką Parsęta, a Liśnicą, Parsęta a rzeką Bukówką oraz na północ od Tychowa i w okolicy Podwilcza. Gleby bielcowe zajmują około 48% powierzchni wszystkich gleb w powiecie. Gleby wytworzone z glin zwałowych oraz piasków naglinowych i niałowych skupiają się na terenach pomiędzy Podwilczem a Białogardem, na północ od Dobrowa oraz w rejonie Tychowa i Smęcina. Zajmują one 38% powierzchni wszystkich gleb.

Gleby bagienno-błotne występują w środkowym biegu rzeki Parsęty, wzdłuż Pokrzywnicy, po obu stronach Leszczyńki oraz na północny wschód od Karlina. Ogółem użytki rolne na terenie powiatu zajmują około 51 % powierzchni. Największe wykorzystane rolnicze gleby występuje w części północnej powiatu - 73 % (Gmina i Miasto Karlino), najmniej w części zajmowanej przez gminy Tychowo - 36,9 %.

Powiat Białogardzki od wielu lat jest regionem o typowo rolniczym charakterze produkcji. Sprzyjało to powstawaniu licznych ferm zwierzęcych, głównie w ramach byłych PGR-ów. Obecnie wiele z nich, po okresie zaprzestania działalności, uruchamianych jest na nowo. Fermę tuczu trzody chlewnej stosując bezściółkową metodę hodowli są szczególnym zagrożeniem dla środowiska gruntowo-wodnego. Intensywny rozwój dużych ferm tuczu wiąże się z zajęciem dużych powierzchni gruntu pod uprawy rolne wspomagane

intensywnym nawożeniem gnojowicą. Niewłaściwe stosowanie gnojowicy przyczynia się do nadmiaru azotu w glebie, okresowego zasolenia oraz do pogorszenia warunków tlenowych. Ubocznym skutkiem jest także zagrożenie sanitarne.

Tab. 3. Podział gospodarstw rolnych według kierunków produkcji oraz celów produkcji.

Gmina	według kierunku produkcji			według celu produkcji			
	roślinna	zwierzęca	mieszana	nie prowadzące produkcji	produkujące wyłącznie na własne potrzeby	produkujące głównie na własne potrzeby	głównie lub wyłącznie produkcja na sprzedaż
Białogard	28,1 %	27,0 %	37,0 %	6,8 %	20,9 %	29,3 %	42,6 %
Karlino	27,7 %	26,0 %	41,8 %	7,0 %	12,3 %	11,9 %	68,7 %
Tychowo	30,3 %	22,0 %	38,2 %	6,9 %	27,3 %	25,3 %	40,5 %

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Większość gospodarstw w powiecie nastawionych jest na produkcję mieszaną, podobnie zresztą jak w dawnym województwie koszalińskim. Produkcja zwierzęca i roślinna stanowią mniej więcej po tyle samo udziału w ogólnej produkcji.

W Powiecie Białogardzkim udział procentowy gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha jest zdecydowanie wyższy niż w przypadku reszty kraju. W kraju liczba gospodarstw o tej powierzchni stanowi 18,7%, w powiecie natomiast aż 40,8%. Jest to sytuacja korzystna dla powiatu ponieważ gospodarstwa rolne o większej powierzchni posiadają lepsze wskaźniki rentowności. Produkcja w takich gospodarstwach jest bardziej opłacalna niż w małych.

3.9. Infrastruktura techniczno – inżynierska powiatu

3.9.1. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w gaz ziemny

Na terenie powiatu jak również w pozostałej części Polski inwestycje związane z gazyfikacją terenu pozwalają na ograniczenie emisji z procesów spalania w kotłowniach.

Tab. 4. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach domowych w latach 2007 - 2010 na terenie powiatu Białogard.

Powiat	Sieć gazowa w km	Połączenie prowadzące do budynków	Odbiorcy gazu z sieci	Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w m ³
	2007			
	215,2	1677	2321	85,1
	2008			
	215,8	1685	2472	84,0
	2009			
	216,0	1760	2645	77,4
	2010			
	183,1	1567	2742	127,2

Źródło: Dane wojewódzkie.

Z danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie wynika, że w roku 2010 zużycie gazu z sieci na jednego mieszkańca w województwie wyniosło 158,9 m³. W powiecie białogardzkim zużycie gazu wyniosło 127,2 m³, co w porównaniu z latami poprzednimi znacznie wzrosło. Liczba odbiorców gazu także wzrosła. Natomiast długość sieci gazowej uległa zmniejszeniu. Korzystnym zjawiskiem jest systematyczne wzrastanie liczby odbiorców gazu, co powinno wpłynąć na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

3.9.2. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w energię elektryczną

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Szczecinie, w roku 2010 zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w powiecie wyniosło 627,4 kW·h. Natomiast dla porównania w całym województwie zużycie energii na 1 mieszkańca wyniosło 713,0 kW·h. Zauważalny jest spadek ilości odbiorców energii elektrycznej na terenie powiatu, natomiast zużycie energii na jednego mieszkańca wzrosło.

Tab. 5. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2008, 2009, 2010 na terenie powiatu Białogard.

Powiat	Odbiorcy energii elektrycznej	Zużycie energii elektrycznej		
		W GW·h	na 1 mieszkańca w kW·h	na 1 odbiorcę w kW·h
Białogardzki	2008			
	16 694	32,6	675,0	1952,8
	2009			
	16 714	33,4	691,3	1998,3
	2010			
	14 358	30,3	627,4	2106,9

Źródło: Dane wojewódzkie.

3.9.3. Infrastruktura drogowa

Tab. 6. Drogi publiczne w Powiecie Białogardzkim w latach 2008, 2009, 2010.

Powiat	Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km		W tym o nawierzchni ulepszonej	
	powiatowe	gminne	powiatowe	gminne
Białogardzki	2008			
	276,6	95,2	264,4	67,8
	2009			
	276,7	106,4	264,5	78,0
	2010			
	276,7	99,3	264,5	79,5

Źródło: Dane wojewódzkie.

Z danych Urzędu Statystycznego wynika, że długość nawierzchni zarówno twardej jak i ulepszonej nie ulegała istotnym zmianom w ciągu lat 2008-2010.

Zarząd Dróg Powiatowych w Białogardzie zarządza drogami i ulicami powiatowymi na terenie miasta Białogard, gminy Białogard, Karlino i Tychowo. Stan techniczny dróg w powiecie wymaga nieustannych nakładów finansowych. Wiele dróg nadaje się do modernizacji polegającej na wymianie istniejących nawierzchni, nadaniu odpowiedniej geometrii ulic czy regulacji krawężników.

3.9.4. Sieć wodna i kanalizacyjna

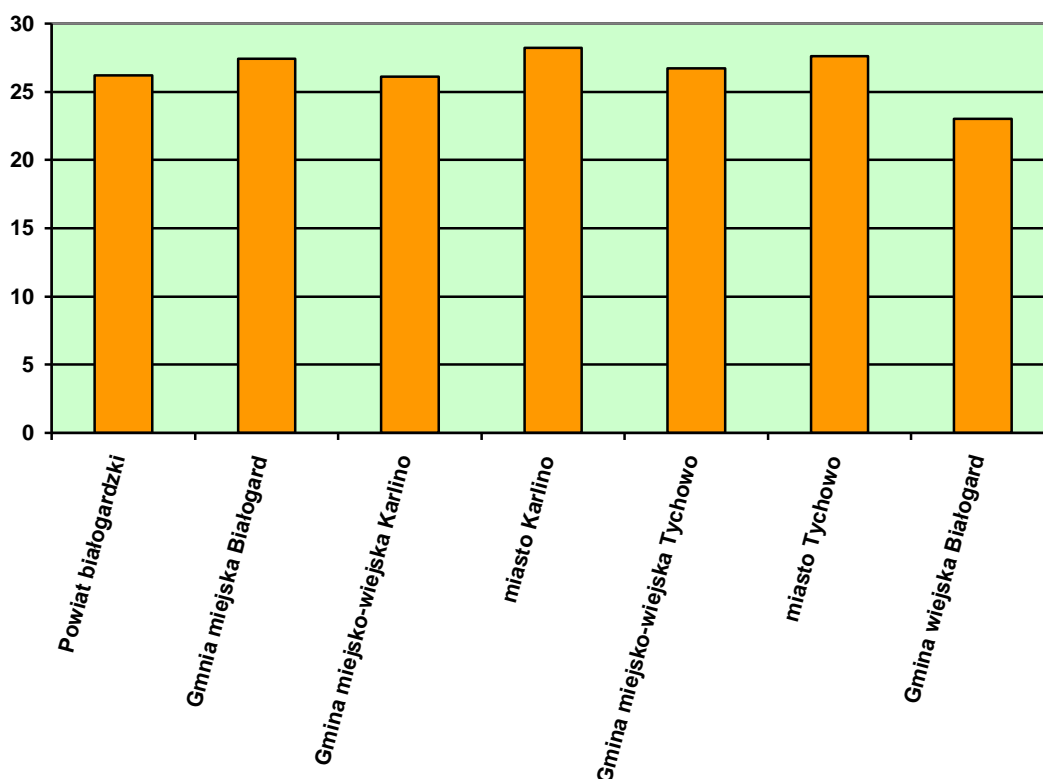
Dane dotyczące sieci wodno-kanalizacyjnych w Powiecie Białogardzkim przedstawiono w poniższej tabeli.

Wyszczególnienie	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		Zużycie wody w gosp. dom.		Scieki odprowadzone w dam ³
	Wodo. rozdzielcza	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkań. w m ³	
Powiat Białogardzki	348,6	154,2	5372	3311	1264,0	26,2	39,2
Gmina miejska Białogard	56,1	59,2	1746	1712	658,0	27,1	1,2
Gmina miejsko-wiejska Karlino	49,1	30,9	1100	748	239,8	26,1	3,3
W tym miasto Karlino	16,2	12,4	485	419	164,1	28,2	1,5
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	117,5	27,1	11253	571	188,4	26,7	18,8
W tym miasto Tychowo	14,7	19,0	457	366	68,8	27,6	0,4
Gmina wiejska Białogard	125,9	37,0	1273	280	177,8	23,0	15,8

Tab. 7. Wodociągi i kanalizacja w powiecie białogardzkim w 2010 roku.

Źródło: Dane wojewódzkie.

Zużycie wody w gosp. dom. na 1 mieszkańca [m³]

Wyk. 2. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ w Powiecie Białogardzkim oraz w poszczególnych gminach w roku 2010.

Zakłady oraz urządzenia odprowadzające ścieki znacząco oddziałują na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Na terenie powiatu znajduje się między innymi Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Białogardzie. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia (wybudowana w 1998 r.) przyjmuje ścieki terenu całego miasta w ilości około 6.000 m³/d. Do oczyszczalni trafiają również ścieki z szamb z terenów nieskanalizowanych. Ścieki odprowadzane są do rzeki Parsęty – zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym. Docelowo średni przepływ dobowy ma wynosić 8.000 m³/d..

Na terenie miasta Karlino funkcjonuje oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Odbiera ona około 1.000 m³/d ścieków z miejscowości Karlino oraz za pomocą 3 przepompowni zbiorczych i 8 przepompowni lokalnych z terenów gminy. Z części nieskanalizowanych obszarów gminnych, nieczystości dowożone są beczkowozami.

W gminie Tychowo występuje obecnie jedna oczyszczalnia ścieków.

Dostępność do sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej na terenie powiatu białogardzkiego jest zróżnicowana. Najniższy wskaźnik dostępności do sieci wodociągowej

występuje w gminie miejsko-wiejskiej Karlino i wynosi 92%, natomiast najwyższy wskaźnik występuje w gminie miejskiej Białogard i wynosi 98%.

Mniejszą dostępnością do sieci kanalizacyjnej charakteryzują się obszary wiejskie. Największym stopniem skanalizowania charakteryzuje się miasto Karlino – 97% jak również miasto Białogard – 80%.

Tab.8. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków na terenie powiatu

Jednostka terytorialna	Ogółem			Miasto			Wieś		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	procent (%)								
Powiat białogardzki	78,49	80,4	95,7	98,89	86,2	98,8	44,58	68,3	89,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ogólny procent ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w latach 2009-2011 uległ zwiększeniu. Na obszarach wiejskich nastąpił największy przyrost ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków na terenie powiatu białogardzkiego. W 2011 roku 98,8% ludności mieszkającej w miastach powiatu korzystało z oczyszczalni ścieków.

Tab.9. Rodzaje komunalnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu.

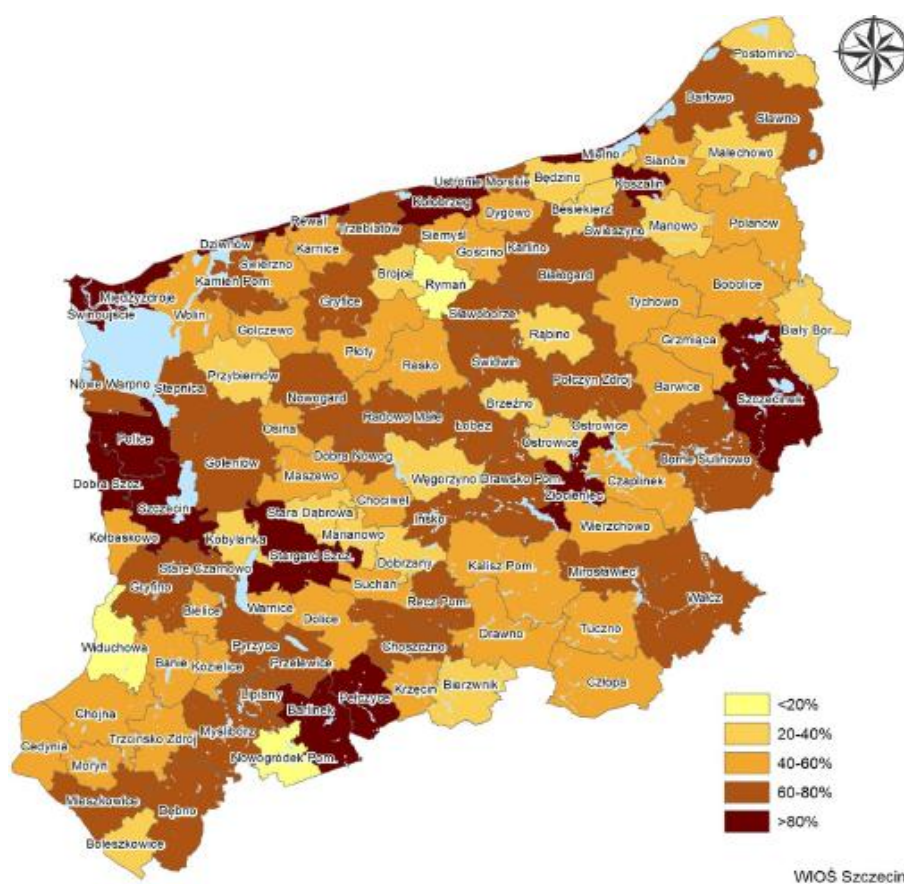
Jednostka terytorialna	Mechaniczne			Biologiczne			Z podwyższonym usuwaniem biogenów		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	Ilość oczyszczalni								
Powiat białogardzki	0	0	0	4	3	0	2	2	3

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tab.10. Rodzaje komunalnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu.

Jednostka terytorialna	Oczyszczalnie				Przepustowość				Ludność korzystająca z oczyszczalni			
	Ogółem				Ogółem				Ogółem			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
	Ilość oczyszczalni				[m ³ /dobę]				osób			
Powiat białogardzki	6	6	6	3	10835	10835	11240	11000	36986	37882	38759	46071

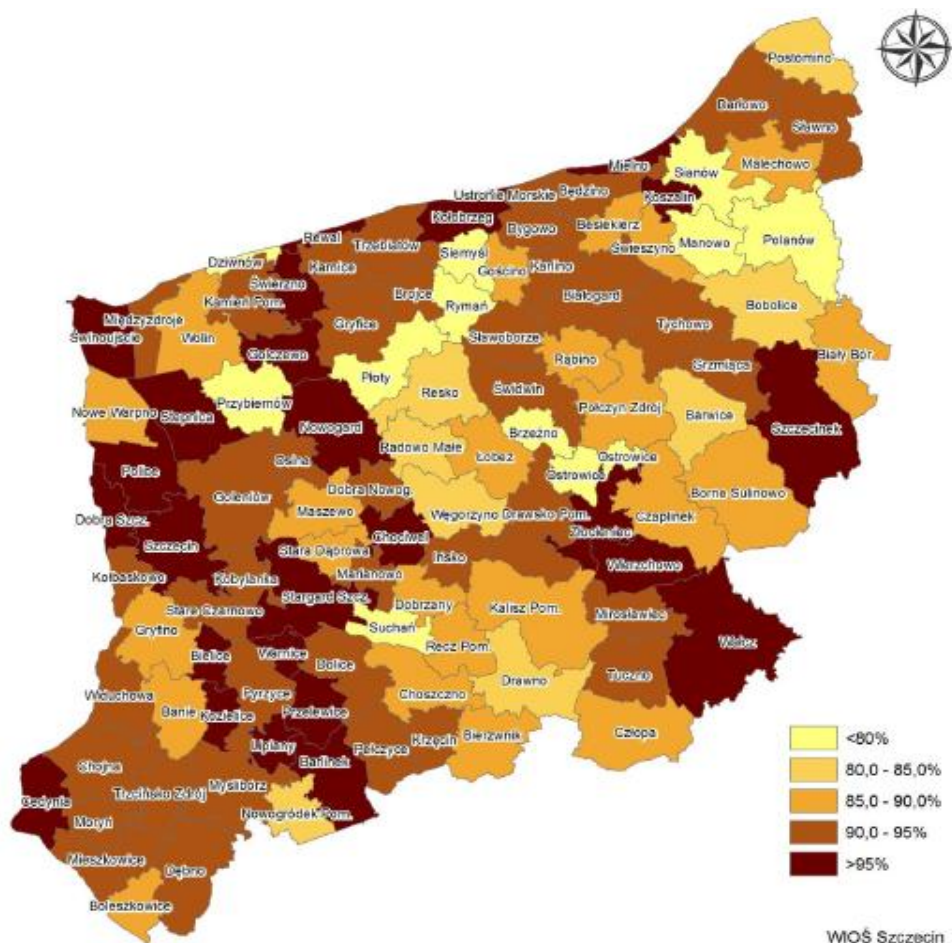
Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Ryc. 1 Skanalizowane obszary miejskie na terenie województwa zachodniopomorskiego.
Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009. WIOŚ Szczecin.

Na tle województwa zachodniopomorskiego skanalizowanie obszarów miejskich powiatu białogardzkiego kształtuje się na poziomie 60-80%.

Według danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie w gminie Karlino 87,2% w 2010 roku ludności było obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków, natomiast w gminie Białogard 57,7 %.

Ryc. 2. Skanalizowane tereny wiejskie na terenie województwa zachodniopomorskiego. Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009. WIOŚ Szczecin.

Na tle całego województwa skanalizowanie obszarów wiejskich powiatu białogardzkiego kształtuje się na poziomie 90,0-95%.

4. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Jako założenia wyjściowe do Programu ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego przyjęto uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, wynikające z obowiązujących aktów prawnych, programów wyższego rzędu oraz dokumentów planistycznych uwzględniających problematykę ochrony środowiska. Niezbędne było również uwzględnienie zamierzeń rozwojowych powiatu oraz odniesienie ich do realizowanych celów z lat poprzednich.

Uwarunkowania te, w powiązaniu z aktualnym stanem środowiska w powiecie były podstawą do zdefiniowania priorytetów i celów w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

4.1. Procedura ustanawiania Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

Aktualizacja programu ochrony środowiska następuje w takim samym trybie oraz formie, w jakiej nastąpiło przyjęcie programu ochrony środowiska.

Projekt aktualizacji programu ochrony środowiska podlega postępowaniu z udziałem społeczeństwa – na podstawie art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) - w związku z art. 39–43 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Postępowanie z udziałem społeczeństwa odbywać się będzie w ramach procesu uchwałodawczego dla przedmiotowego programu. Prawo Ochrony Środowiska nie uzależnia obowiązku poddania projektu programu ochrony środowiska konsultacjom społecznym od momentu poddania go strategicznej ocenie.

Projekty powiatowych programów ochrony środowiska podlegają zamieszczeniu w publicznie dostępnych wykazach danych prowadzonych przez organy właściwe do opracowania tych projektów. Przygotowanie programu ochrony środowiska będzie podlegać obowiązkowi przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o ile potencjalnie zaszkodzi gatunkom i siedliskom chronionym na obszarach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Przeprowadzanie oceny strategicznej zgodnie z art. 54 ust. 1

ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko odbywa się po sporządzeniu prognozy oddziaływania na środowisko. Wówczas projekt dokumentu, wraz z załączoną prognozą, poddawany jest opiniowaniu właściwych organów, tj. RDOŚ i państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Wydanie opinii przez organ następuje w ciągu 30 dni.

Proces uchwalania programu ochrony środowiska oraz jego aktualizacji podlega procedurze stanowienia aktów prawa miejscowego określonej ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592).

4.2. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego

Zasady ochrony środowiska wymuszają zachowanie kompleksowego i jednocześnie sektorowego podejścia. Powiat nie jest układem zamkniętym, a poszczególne elementy środowiska zachowują ciągłość bez względu na granice terytorialne. Z tego względu, konieczne jest przyjęcie uwarunkowań wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla Powiatu Białogardzkiego w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących dokumentów:

- Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego
- strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, Województwa Zachodniopomorskiego i Powiatu Białogardzkiego,
- strategii rozwoju regionalnego kraju,
- koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju i Województwa Zachodniopomorskiego,
- polityki ekologicznej państwa wraz z programem wykonawczym,
- systemu prawa ochrony środowiska w Polsce, w tym projektowanych aktów prawnych,
- międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska,
- zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej,

- strategii i polityk sektorowych (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

4.2.1. Polityka ekologiczna państwa

Polityka ekologiczna państwa oparta jest na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego zasada ta musi być uwzględniona we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W praktyce zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z wieloma zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi tj.:

- zasada prewencji (zapobiegania) oznacza przede wszystkim zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, recykling a także wprowadzanie pro - środowiskowych systemów zarządzania środowiskiem,
- zasada „zanieczyszczający płaci” wskazuje jednostki użytkujące środowisko jako podmioty odpowiedzialne za skutki zanieczyszczeń i innych zagrożeń środowiska,
- zasada integracji oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej oznacza potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego,
- zasada uspołecznienia oznacza dostęp ludności do informacji o środowisku.

W polityce ekologicznej zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów:

w zakresie działań systemowych:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,

- jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zwiększenie roli polskich placówek we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwości wystąpienia szkody oraz zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy,
- integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego.

w zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej na różnym poziomie organizacji,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej,
- rozwijanie zróżnicowanej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno - błotnych przez czynniki antropogenne,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją.

w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego obywateli w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi instytucjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych,

- dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych,
- utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód,
- zmniejszenie ilości powstających odpadów oraz ich odzysk,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i promieniowanie elektromagnetyczne oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnie z zasadami rozporządzenia REACH.

4.2.2. Fundusz Spójności - priorytety części środowiskowej (2007 - 2013)

Bardzo istotnym zagadnieniem jest zapewnienie źródeł finansowania dla zaplanowanych działań i inwestycji. Niebagatelną rolę będzie pełnił w tym względzie Fundusz Spójności, który finansuje największe inwestycje infrastrukturalne z sektora transportu oraz ochrony środowiska. W perspektywie finansowej 2007-2013 środki Funduszu Spójności w Polsce przyznawane są w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia społeczeństwa, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

W ramach POIiŚ realizowanych będzie 14 priorytetów:

1. Gospodarka wodno-ściekowa.
2. Gospodarka odpadami i ochrona ziemi.
3. Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe.
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.
6. Transeuropejskie sieci transportowe TEN-T.
7. Transport przyjazny środowisku.
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe.

9. Infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej.
10. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.
11. Bezpieczeństwo energetyczne.
12. Kultura i dziedzictwo narodowe.
13. Infrastruktura ratownictwa medycznego.
14. Pomoc techniczna.

1. WPROWADZENIE	3
1. WPROWADZENIE	3
2. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU I GŁÓWNE UWARUNKOWANIA.....	4
3. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO	5
3.1. Informacje ogólne	5
3.2. Położenie geograficzne i administracyjne	6
3.3. Warunki klimatyczne.....	11
3.4. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia	11
3.5. Analiza zagospodarowania przestrzennego powiatu	12
3.5.1. Struktura zagospodarowania przestrzennego.....	12
3.6. Demografia powiatu i procesy społeczne.....	16
3.7. Sytuacja gospodarcza	17
3.8. Rolnictwo	17
3.9. Infrastruktura techniczno – inżynierska powiatu	18
3.9.1. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w gaz ziemny	18
3.9.2. Charakterystyka systemu zaopatrzenia w energię elektryczną	19
3.9.3. Infrastruktura drogowa.....	20
3.9.4. Sieć wodna i kanalizacyjna	21
4. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	26
4.1. Procedura ustanawiania Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	26
4.2. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego.....	27
4.2.1. Polityka ekologiczna państwa	28
4.2.2. Fundusz Spójności - priorytety części środowiskowej (2007 - 2013).....	30
4.2.3. Polityka i strategia województwa zachodniopomorskiego	32
4.2.4. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2018.....	34
4.2.5. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska	34
4.2.6. Obowiązujące akty prawne w zakresie ochrony środowiska	37
5. ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO DO 2015 ROKU.....	41
5.1. Powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska	42
5.1.1. Limity krajowe.....	42
5.2. Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego.....	43
5.3. Priorytety ekologiczne	43
5.3.1. Kryteria o charakterze organizacyjnym.....	43
5.3.2. Kryteria o charakterze środowiskowym	44
5.3.3. Priorytety ekologiczne dla Powiatu Białogardzkiego	44
6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	45
6.1. Jakość wód i stosunków wodnych.....	45
6.1.1. Wody powierzchniowe.....	45
6.1.2. Wody podziemne	48
6.2. Program poprawy jakości wód i stosunków wodnych.....	49
6.2.1. Cel strategiczny:.....	49
6.2.2. Cele długoterminowe:	49
6.2.3. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie ochrony zasobów wodnych:.....	50
6.2.4. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie jakości wód:	50
6.2.5. Efekty działań	51
6.2.6. Główne metody realizacji ochrony wód.....	51
6.3. Powietrze atmosferyczne.....	52
6.3.1. Program poprawy dla pola: Powietrze atmosferyczne.....	57
6.4. Hałas i wibracje	59

6.4.1. Program poprawy dla pola: hałas i wibracje.....	62
6.5. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	64
6.5.1. Program poprawy dla pola: Promieniowanie elektromagnetyczne	66
6.6. Awarie przemysłowe.....	67
6.6.1. Program poprawy dla pola: Poważne awarie.....	68
7. TURYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO	69
6.7.1. Program poprawy dla pola: Turystyka	71
8. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY	71
8.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	71
8.1.1. Lasy	71
8.1.2. Dominujące w Powiecie zbiorowiska roślinne	75
8.1.2.2. Inne formy ochrony przyrody.....	90
8.1.3. Program poprawy dla pola: Obszary chronione i tereny zieleni	93
8.2. Gleby	94
8.2.1. Stan aktualny.....	94
8.2.2. Program poprawy dla pola: Gleby.....	99
8.3. Ochrona zasobów kopalin	100
8.3.1. Budowa geologiczna.....	100
8.3.2. Program poprawy dla pola: Kopaliny.....	101
8.4. Gospodarka odpadami	102
8.4.1. Informacje dotyczące wytwarzania i odbioru odpadów.....	102
8.4.2. Program poprawy dla pola: Gospodarka odpadami.....	110
Odpady niebezpieczne	112
Odpady zawierające PCB.....	112
Oleje odpadowe	112
Odpady medyczne i weterynaryjne	113
Zużyte baterie i akumulatory	113
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.....	113
Pojazdy wycofane z eksploatacji.....	114
Odpady zawierające azbest.....	114
Odpady materiałów wybuchowych.....	115
Odpady pozostałe	115
Zużyte opony	115
Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej	115
Komunalne osady ściekowe.....	115
Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne	116
Odpady opakowaniowe.....	116
Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy	116
8.5. Program edukacji ekologicznej	117
8.5.1. Edukacja ekologiczna mieszkańców	117
8.5.2. Edukacja ekologiczna formalna (szkolna)	117
8.5.3. Edukacja ekologiczna pozaszkolna.....	117
9. Aspekty finansowe realizacji programu	119
10. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE	135
10.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	135
10.2. Monitoring realizacji Programu.....	136
11. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	138
12. STRESZCZENIE	140
13. LITERATURA.....	142
14. SPIS TABEL.....	144
15. SPIS WYKRESÓW	146
16. SPIS RYCIN.....	146

4.2.3. Polityka i strategia województwa zachodniopomorskiego

Rozwój gospodarczy regionu ma ograniczony wpływ negatywny na środowisko dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii i urządzeń. Województwo spełnia standardy unijne w zakresie jakości wód i powietrza oraz gospodarowania odpadami. Region jest krajowym liderem w produkcji energii odnawialnej pochodzącej głównie z energii wiatru i spalania

biomasy. Obszary chronione o bogatych walorach przyrodniczych, w tym obszary NATURA 2000, rozwijają się w sposób zrównoważony. Nowy model relacji ze środowiskiem: naciski polityczne i społeczne będą kształtować nowe podejście do środowiska naturalnego w sferze gospodarczej, zarządzaniu przestrzenią i sposobach spędzania wolnego czasu.

Cele strategiczne związane ze środowiskiem wg strategii województwa są następujące:

- zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone wykorzystanie zasobów,
- zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii,
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemu gospodarowania odpadami,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego jest punktem odniesienia do wszelkich działań rozwojowych na terenie województwa wspierających procesy rozwojowe regionu, jest podstawą do przygotowania regionalnego programu operacyjnego, strategii sektorowych, długofalowych planów określających kierunki działań i pozostałych dokumentów politycznych i programowych na poziomie województwa.

W “Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020”, jako priorytet dotyczący ochrony środowiska uznano poprawę jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu.

Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Województwa Zachodniopomorskiego oznaczać ma przede wszystkim:

- poprawę czystości wód powierzchniowych oraz powstrzymanie degradacji zasobów wód podziemnych;
- ochronę przyrody;
- wdrożenie racjonalnego systemu gospodarki odpadami;
- budowę oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji;
- poprawę stanu czystości powietrza.

W Strategii założono:

Systematyczna poprawa stanu środowiska przyrodniczego jest jednym z ważniejszych zadań na drodze rozwojowej regionu. W pierwszej kolejności trzeba zmierzać do poprawy czystości wód powierzchniowych oraz powstrzymania degradacji zasobów wód podziemnych.

Konieczne jest wdrożenie racjonalnego systemu gospodarki odpadami i zwiększanie ilości odpadów poddawanych procesom odzysku. Budowa oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji ma służyć poprawie jakości wód, a także świadczyć o poziomie cywilizacyjnym województwa. Dalszej intensyfikacji wymaga również poprawa stanu czystości powietrza. Dotyczy to zwłaszcza rozszerzenia na obszar całego województwa programu likwidacji niskiej emisji. Do poprawy czystości powietrza przyczynić powinno się szersze wykorzystanie czystych odnawialnych źródeł energii.

Zachowanie walorów krajobrazowych i bioróżnorodności będzie dopełniać zadania przewidziane do realizacji w ramach tego celu.

4.2.4. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2018

Cele główne (przyjęte w KPGO 2010 do realizacji w planach gospodarki odpadami):

- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji,
- zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich składowisk niespełniających przepisów prawa,
- zwalczanie nielegalnego składowania odpadów.

4.2.5. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

Większość działań związanych z ochroną środowiska w powiecie na rzecz realizacji celów strategicznych ma charakter ciągły a ich efekty będzie można zaobserwować w perspektywie długofalowej. Zarówno władze Powiatu Białogardzkiego jak i władze poszczególnych gmin podejmują się zadań wynikających z powiatowego i gminnych Programów Ochrony Środowiska, w celu realizacji podstawowych założeń opartych na

polityce ekologicznej państwa. Zdarza się jednak, że na realizację poszczególnych zadań środowiskowych brakuje środków finansowych, przez co osiągnięcie celów jest trudne do zrealizowania w planowanym terminie. Poniżej przedstawiono ustalone na lata 2008-2011 cele krótkoterminowe wraz ze wskazaniem ich realizacji.

Priorytetowe cele krótkookresowe. Zadania własne Powiatu Białogardzkiego w latach 2008-2011

Dział	Jednostkowe cele krótkookresowe do 2011r.	Stopień realizacji celu
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	Okresowe badania jakości gleby i ziemi.	b.d. (ostatnie badania z 2007r.)
Ochrona powietrza	Okresowe badania zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego	Realizowane w sposób ciągły.
Ochrona przyrody i krajobrazu	Przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, urządzenie i utrzymanie zieleni, zadrzewień, zakrzewień na terenach będących własnością Powiatu	Realizowane w sposób ciągły.
Ochrona przed hałasem	Prowadzenie bazy danych obejmujących mapy akustyczne, informacje dotyczące terenów zagrożonych hałasem i terenów przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu	Realizowane w sposób ciągły.
	Uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przed hałasem przy opracowaniu ogólnych i szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego	Realizowane w sposób ciągły.
	Okresowe pomiary emisji hałasu do środowiska na terenie Powiatu Białogardzkiego	Realizowane w sposób ciągły.
Gospodarka odpadami	Dofinansowanie utylizacji wyrobów azbestowych	Realizowane w sposób ciągły.
	Zbiórka i biologiczne unieszkodliwianie odpadów biodegradowalnych	Realizowane w sposób ciągły.
	Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych	Realizowane w sposób ciągły.
	Zbiórka odpadów niebezpiecznych	Realizowane w sposób ciągły.

	Rekultywacja składowiska odpadów w Krzywopłotach	Z dniem 31.12.2009r. zakończono eksploatację składowiska. Do chwili obecnej nie wydano decyzji na zamknięcie składowiska. Rekultywacja przesunięta w czasie.
Edukacja ekologiczna	Edukacja ekologiczna w szkołach	Realizowane w sposób ciągły.
	Informacje związane z problemami mieszkańców Powiatu w zakresie ochrony środowiska	Realizowane w sposób ciągły.
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Odtworzenie rowów w ciągu dróg powiatowych	b.d.
Systemy zarządzania środowiskiem	Współpraca z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie w zakresie badania stanu środowiska na terenie Powiatu	Realizowane w sposób ciągły.
	Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udziału społeczeństwa o postępowaniu w sprawie ochrony środowiska.	Realizowane w sposób ciągły.
	Prowadzenie publicznie dostępnych wykazów akt o dokumentach zawierających informacje o środowisku	Realizowane w sposób ciągły.
	Aktywne poparcie inicjatyw na rzecz zwiększenia udziału obszarów chronionych na terenie Powiatu – włączenie do sieci Natura 2000 wyznaczonych terenów, sformalizowania prawnej ochrony cennych przyrodniczo siedlisk, tworzenie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.	Realizowane w sposób ciągły.
	Sporządzanie aktualizacji Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	Zrealizowane.
	Podjęcie działań decyzyjnych mających na celu ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg i tras kolejowych do poziomu wymaganego normami (w tym budowa ekranów dźwiękochłonnych, wymiana okien na dźwiękochłonne, realizacja pasów zieleni izolacyjnej – finansowane przez zarządców dróg i tras kolejowych).	Realizowane w sposób ciągły.

	Współpraca z Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego dotycząca ochrony wód.	Realizowane w sposób ciągły.
--	--	------------------------------

4.2.6. Obowiązujące akty prawne w zakresie ochrony środowiska

Podstawowymi aktami prawnymi, na których opiera się opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2012-2015” są następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska.
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
- Ustawa o ochronie przyrody.
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- Ustawa o lasach.
- Ustawa Prawo wodne.
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze.
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.
- Ustawa o odpadach.
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Ustawa “Prawo ochrony środowiska” określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady ustalania:

- warunków ochrony zasobów środowiska,
- warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska,
- kosztów korzystania ze środowiska,
- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska,
- obowiązki organów administracji,
- odpowiedzialność i sankcje.

“Ustawa o ochronie przyrody” określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieżytwej oraz krajobrazu. Ma za zadanie zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, a w szczególności:

- dziko występujących roślin lub zwierząt,
- siedlisk przyrodniczych,
- siedlisk gatunków chronionych roślin lub zwierząt,
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- roślin lub zwierząt, objętych ochroną na podstawie odrębnych przepisów,
- przyrody nieżytwej,
- krajobrazu,
- zieleni w miastach i wsiach.

Celem ochrony przyrody jest:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- ochronę zieleni w miastach i wsiach, w szczególności ochronę drzew oraz krzewów,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

“Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych” reguluje zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów. Ustawa wprowadza pojęcie gruntu rolnego i gruntu leśnego oraz określa zasady ich ochrony.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- 3) rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- 4) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze,

- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- 3) przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- 4) poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

“Ustawa o lasach” określa zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową. Przepisy ustawy stosuje się do lasów bez względu na formę ich własności. Ustawa definiuje pojęcie lasu i określa zasady prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu, z uwzględnieniem w szczególności następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na:
 - a) zachowanie różnorodności przyrodniczej,
 - b) zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
 - c) walory krajobrazowe,
 - d) potrzeby nauki,
- ochrony gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym,
- ochrony wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych,
- produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

Ustawa “Prawo wodne” reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami ma być prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości oraz ma

uwzględniać zasadę wspólnych interesów i realizowane ma być przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności, tak aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami, w szczególności w zakresie:

- 1) zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności,
- 2) ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją,
- 3) utrzymywania lub poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- 4) ochrony przed powodzią oraz suszą,
- 5) zapewnienia wody na potrzeby rolnictwa oraz przemysłu,
- 6) zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką, sportem oraz rekreacją,
- 7) tworzenia warunków dla energetycznego, transportowego oraz rybackiego wykorzystania wód.

Instrumentami zarządzania zasobami wodnymi są:

- 1) plany gospodarki wodnej,
- 2) pozwolenia wodnoprawne,
- 3) opłaty i należności w gospodarce wodnej,
- 4) kataster wodny,
- 5) kontrola gospodarowania wodami.

Ustawa "Prawo geologiczne i górnicze" określa zasady i warunki:

- wykonywania prac geologicznych,
- wydobywania kopalin ze złóż,
- ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin.

Przepisy ustawy stosuje się również do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie bezbiornikowego magazynowania substancji oraz składowania odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych, z wyjątkiem takiej działalności prowadzonej w odkrywkowych wyrobiskach górniczych.

“Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków” określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym zasady działalności przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, zasady tworzenia warunków do zapewnienia ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody, niezawodnego odprowadzania i oczyszczania ścieków, a także ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska i optymalizacji kosztów.

“Ustawa o odpadach” określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Przepisy ustawy stosuje się także do postępowania z masami ziemnymi lub skalnymi, jeżeli są usuwane albo przemieszczane w związku z realizacją inwestycji lub prowadzeniem eksploatacji kopalni (z pewnymi wyjątkami).

5. ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO DO 2015 ROKU

Naczelną zasadą przyjętą w Programie ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania podkreślającego istniejący potencjał powiatu (zasoby środowiska, surowce naturalne, obiekty, sprzęt, ludzie oraz wiedza).

Na podstawie kompleksowej analizy stanu środowiska i źródeł jego przekształcenia i zagrożeń przedstawiono poniżej propozycję działań programowych umożliwiających spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Daje to możliwość planowania przyszłości powiatu w perspektywie kilkunastu lat i umożliwia aktywizację społeczeństwa powiatu, zwiększenie inicjatywy i wpływu społeczności na realizację działań rozwojowych.

Cele i działania proponowane w programie ochrony środowiska powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w programie powinna

spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie powiatu.

5.1. Powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska

5.1.1. Limity krajowe

W „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” ustanowiono limity docelowe zarówno dla aspektu ochrony zasobów naturalnych jak i poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Poniżej przedstawiono założone w obecnej polityce ekologicznej państwa limity, wynikające z transpozycji przepisów i umów unijnych:

- wzrost lesistości Polski do 30% w 2020 r. i do 33% w 2050 r.,
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O) o 6% w 2012 r. w stosunku do emisji tych gazów w 1988 r.,
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski do roku 2016,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w 2020 r. do co najmniej 14%,
- zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych,
- osiągnięcie w 2014 r. odzysku min. 60% i recyklingu 55% odpadów opakowaniowych,
- osiągnięcie do 2013r. odzysku co najmniej 50% odpadów biodegradowalnych tak, aby nie trafiły na składowiska,
- zebranie w 2012 r. 25% zużytych baterii i akumulatorów, a w 2016 r. 45% tych odpadów,
- zamknięcie do 2012 r. wszystkich wysypisk, które nie spełniają wymagań dyrektywy 99/31/WE.

Obecnie brak jest wytycznych do dokonania podziału limitów krajowych na regionalne. Dlatego też, dla Powiatu Białogardzkiego założono realizację polityki długoterminowej, sprzyjającej osiągnięciu wymienionych w limitach krajowych celów i ograniczania emisji zanieczyszczeń.

5.2. Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego

Nadrzędny cel Programu ochrony środowiska dla Powiatu Białogardzkiego sformułowano następująco:

Osiągnięcie trwałego rozwoju Powiatu Białogardzkiego i zwiększenie atrakcyjności Powiatu poprzez poprawę środowiska przyrodniczego

Cel ten jest realizowany systematycznie i w sposób ciągły dzięki wdrażaniu zapisów wynikających z aktualizowanych powiatowych Programów Ochrony Środowiska.

5.3. Priorytety ekologiczne

Naczelną zasadą przyjętą w programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

W związku z kompleksowym podejściem do ochrony środowiska oraz z uwagi na przeobrażenia na terenie Powiatu wyznaczono cele długo i krótkoterminowe, a także zadania z zakresu kilku sektorów ochrony środowiska umożliwiające dostosowanie Powiatu wymogów wynikających z polityki ekologicznej państwa. Spośród nich dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie Powiatu.

Wyboru priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Powiatu Białogardzkiego, uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne i dokumenty na wyższym szczeblu) i wewnętrzne, a także inne wymagania w zakresie jakości środowiska.

Wybór priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych na terenie Powiatu Białogardzkiego na lata 2012-2015 przeprowadzono przy zastosowaniu przedstawionych poniżej kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

5.3.1. Kryteria o charakterze organizacyjnym

- wymiar przedsięwzięcia (ponadlokalny i publiczny)
- zaawansowanie przedsięwzięcia w realizacji
- konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych

- zabezpieczenia środków na realizację lub o możliwość uzyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych (z Unii Europejskiej z innych źródeł zagranicznych lub krajowych)
- efektywność ekonomiczna przedsięwzięcia
- znaczenie przedsięwzięcia w skali regionalnej
- spełnianie wymogów zrównoważonego rozwoju - zgodność przedsięwzięcia ze strategiami lokalnymi i ponadlokalnymi

5.3.2. Kryteria o charakterze środowiskowym

- możliwość likwidacji lub ograniczenia najpoważniejszych zagrożeń dla środowiska i zdrowia ludzi
- zgodność z celami ekologicznymi i zasadniczymi kierunkami zadań wynikających ze Strategii rozwoju
- zgodność z celami i priorytetami ekologicznymi określonymi w „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”
- zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska
- skala dysproporcji pomiędzy aktualnym i prognozowanym stanem środowiska a stanem wymaganym przez prawo
- skala efektywności ekologicznej przedsięwzięcia (efekt planowany, tempo jego osiągnięcia)
- wieloaspektowość efektów ekonomicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska)
- w odniesieniu do gospodarki odpadami istotnym kryterium była zgodność proponowanych zadań z wymogami kształtowania nowoczesnej gospodarki odpadami poprzez priorytetowe traktowanie tworzenia systemów, działań w zakresie zbiórki i transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

5.3.3. Priorytety ekologiczne dla Powiatu Białogardzkiego

Kierując się podanymi powyżej kryteriami, wyznaczono następujące zadania priorytetowe dla Powiatu Białogardzkiego z zakresu ochrony środowiska:

- osiągnięcie wysokiej jakości wód i ochrona zasobów wodnych

- poprawa gospodarki odpadami, zwłaszcza ilości odpadów poddawanych procesom odzysku oraz selektywnej zbiórki odpadów
- osiągnięcie wymaganych standardów dla jakości powietrza atmosferycznego
- rekultywacja terenów zdegradowanych
- okresowe badania jakości gleby i ziemi
- kontrola obszarów i warunków eksploatacji kopalni. Wprowadzenie i egzekwowanie systemu kar za nielegalną eksploatację kopalni
- prowadzenie obserwacji terenów zdegradowanych ruchami masowymi ziemi oraz terenów na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru tych terenów
- edukacja ekologiczna społeczeństwa

Są to elementy, co do których w pierwszym rzędzie winny być podjęte działania zmierzające do poprawy aktualnego stanu.

6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

6.1. Jakość wód i stosunków wodnych

6.1.1. Wody powierzchniowe

Powiat białogardzki położony jest w całości w dorzeczu rzeki Parsęty, na Równinie Białogardzkiej będącej częścią składową Niziny Szczecińskiej. Decydujący wpływ na współczesną rzeźbę terenu wywarło najmłodsze zlodowacenie bałtyckie, faza pomorska oraz procesy, które nastąpiły po epoce lodowcowej.

Rzeka Parsęta

Największa rzeka Pomorza, jest główną rzeką powiatu. Zlewnia Parsęty ma 3.145 km², co stanowi 1% powierzchni kraju. Długość rzeki w nurcie wynosi 139,4 km (z tego 80 km na terenie powiatu), zaś w osi doliny 117,2 km. Źródło znajduje się na wysokości 137 m n.p.m. Największy jej dopływ to Radew (o długości 122 km), Dębica, Mogilica, Topiel, Pokrzywnica, Młynówka. Parsęta jest rzeką I-go rzędu, gdyż uchodzi do Morza Bałtyckiego.

Jako rzeka nizinna posiada dość znaczny spadek podłużny, który wynosi około 1,05%, natomiast w górnych partiach sięga nawet 5%. Powoduje to silne erodowanie koryta rzeki. Parsęta wypływa ze wzgórz na terenie Pojezierza Drawskiego, około 7 km na północny zachód od Szczecinka. Następnie jest zasilana innymi rzekami oraz potokami spływającymi ze szczytów pojezierza i płynie w regularnym kierunku północno-zachodnim do Białogardu. Tam wypływa z pasa pojezierzy nie zmieniając jednak stałego kierunku. Na 53 kilometrze w miejscowości Rościno znajduje się zapora spiętrzająca z elektrownią wodną. W okolicach miejscowości Pustary rzeka wpływa w Pobrzeże Koszalińskie i relatywnie prostym odcinkiem płynie do Kołobrzegu, gdzie wpada do Morza Bałtyckiego.

Na Równinie Białogardzkiej Parsęta płynie wolniej, meandruje. Dno doliny jest płaskie, usiane licznymi starorzeczami. Poniżej Białogardu rzeka jest uregulowana, miejscami obwałowana. Wraz z dorzeczem stanowi stosunkowo mało zniszczony ekosystem. W Parsęcie znajdują się naturalne tarliska m.in. lipienia, łososia, pstrąga i troci.

Większe miejscowości, przez które przepływa Parsęta to: Parsęcko, Białogard, Karlino, Wrzosowo, Zieleniewo i Kołobrzeg.

W 2011r. zakończono budowę zabezpieczenia przeciwpowodziowego doliny rzeki Parsęty – **zbiornika retencyjnego „Osówko”**. Budowla ta będzie regulowała przepływ wody w korycie rzeki, co ma zabezpieczyć miejscowości położone w dolinie rz. Parsęty, poniżej miejscowości Osówko przed powodzią. Ostateczne zakończenie prac ma nastąpić w roku 2013.

Tab. 11. Wykaz rzek na terenie gminy Białogard

Rzeka	długość w km	dł. w Gminie Białogard w km	Szerokość koryta w m	gł. w m	pow. dorzecza całkowita w km ²
Parsęta	139	ok. 40	10-25	3,5-4,5	3.150,9
Radew	85	ok. 27	10-20	2,0-3,0	1.058,0
Chotła	31	ok. 6	4,5	1,0	134,8
Mogilica	44	ok. 11	4-6	2,0	150,3
Topiel	20	ok. 14	4-5	1,5	b.d.
Pokrzywnica	29	ok. 12	4-5	1,5	b.d.
Liśnica	42	ok. 11	2-4	1,0	179,9

Źródło: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białogard - 2010

Najwyższym przepływem charakteryzują się rzeki Parsęta oraz Radew. Pozostałe rzeki są znaczne mniejsze o nieznacznych przepływach, lecz o szybkich i zmiennych nurtach. Żadna z rzek nie posiada źródeł na terenie gminy Białogard. Wymienione rzeki w powyższej tabeli uchodzą do Parsęty na terenie gminy Białogard.

Jeziora

Powiat Białogardzki charakteryzuje się bardzo małą ilością jezior. Większość jezior to małe, nie przekraczające 5 ha powierzchni zbiorniki. Do największych zaliczyć należy: Jezioro Byszyńskie (18 ha powierzchni, 23 m głębokości, 880 m długości i 280 m szerokości); Dobrowieckie Wielkie (14,4 ha powierzchni, 12 m głębokości, 500 m długości i 350 szerokości). Pochodzenie jezior związane jest z nierównomierną akumulacją lądolodu, z działalnością erozyjną wód roztopowych (Jezioro Byszyńskie), bądź też z procesami wytopiania się brył martwego lodu (Jezioro Dobrowieckie Wielkie i Małe).

Jezioro Byszyńskie

Oligotroficzne zw. jeziorem lobeliowym, gdzie występuje poryblin jeziorny *Isoetes lacustris*, brzeżyca jednokwiatowa *Littorella uniflora*. Na torfowisku jeziora występuje rosiczka długolistna *Drosera anglica* i modrzewnica *Andromeda polifolia*. Jezioro o pow. 7 ha położone jest wśród lasu sosnowego (starodrzew).

Torfowiska

Odgrywają w środowisku geograficznym bardzo wielką rolę jako zbiorniki retencyjne wody, hamują i regulują odpływ wód powierzchniowych, chronią przed powodzią, zasilają w wody w okresie braku opadów.

Na terenie Ziemi białogardzkiej największe obszary torfowisk niskich rozciągają się na wschód od Białogardu na tzw. Łąkach Białogardzkich. Innym obszarem są tereny położone wokół Kamosowa i środkowego biegu Pokrzywnicy oraz Pustkowa i Białogórzyna. Niewielkie złoża mszarne typu wysokiego występują między Stanominem a Rychówkiem.

6.1.1.1. Stan wód powierzchniowych

Wody rzek powiatu są zanieczyszczone w znacznym stopniu ściekami bytowymi, lecz w ostatnim okresie odnotowano znaczną poprawę. Wszystkie wody rzek zostały

zakwalifikowane do III klasy czystości. Jedynie Parsęta poniżej oczyszczalni ścieków w Białogardzie należy do pozaklasowych. O stopniu zanieczyszczeń decydują również zanieczyszczenia obszarowe np. spływy z pól. Spływy powierzchniowe zawierają związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukane frakcje gleby. Również istotne źródło zanieczyszczeń stanowią nieoczyszczone wody opadowe odprowadzane z terenów miast, zakładów oraz ciągów komunikacyjnych.

Decydującym czynnikiem w klasyfikacji wód tego regionu jest bakteriologia, natomiast inne czynniki fizykochemiczne są korzystne. Wody powiatu posiadają dobre warunki tlenowe i są miejscem bytowania licznych gatunków ryb.

O jakości wód Parsęty decydują zanieczyszczenia z licznych miejscowości, które są zlokalizowane wzdłuż biegu rzeki. Miasta takie jak: Białogard, Karlino i Kołobrzeg oraz wsie Białowąż i Rościęcino są wyposażone w oczyszczalnie ścieków. Pozostałe miejscowości nie posiadają uporządkowanej gospodarki wodno-ściekowej. Rolniczy charakter dorzecza Parsęty pozwala wnioskować, że obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią również poważne zagrożenie dla jakości wód jak źródła punktowe. O stanie czystości wód Parsęty decydują także zanieczyszczenia wnoszone z wodami dopływów rzek: Dębnicy, Mogilicy, Pokrzwnicy, Pysznicy, Radwi, Czarnej, Chociwel, Chotli, Liśnicy, Trzebiegoszczy.

Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków znajdującej się w Białogardzie stanowi ważny element systemu ochrony wód dorzecza Parsęty, jak również decyduje o rozwiązaniu problemów ekologicznych miasta. Wybudowanie przy oczyszczalni punktu zlewnego ścieków dowożonych, pozwala na eliminowanie zanieczyszczeń wód podziemnych ściekami pochodzącymi z nieszczelnych szamb lub wywożonych w miejsca zupełnie przypadkowe.

6.1.2. Wody podziemne

Wody podziemne są jednym z ważniejszych bogactw naturalnych decydujących o rozwoju regionu. Ilość wód podziemnych na danym obszarze uzależniona jest od charakteru budowy geologicznej oraz rodzaju skał i osadów. Na obszarach o odpowiedniej budowie geologicznej, na których występują duże zasoby żwirów oraz utworów piaszczysto-żwirowych, mogą wykształcić się podziemnie „zbiorniki” wodne. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego znajduje się 11 Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, które stanowią główne źródło wody pitnej.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie zachodniopomorskim szacowane na około 172 100,47 m³/h (wg stanu na 31.12.2008 r.). Stanowi to ok. 8,9% zasobów Polski, co lokuje województwo na trzecim miejscu w kraju.

Wody podziemne występujące na terenie Gminy Białogard, na obszarze zasobnym Dębczyno-Łękno występują w piętrze czwartorzędowym i są dobrej jakości. Otwory studzienne występują na głębokości 50 do 130 m). Z wód tych czerpie ujęcie komunalne m. Białogard. Woda bez uzdatniania jest wprowadzana prosto do sieci. Lokalne ujęcia wód wgłębnych znajdują się w miejscowościach: Buczek, Pomianowo, Stanomino.

6.2. Program poprawy jakości wód i stosunków wodnych

6.2.1. Cel strategiczny:

Przywrócenie jakości wód powierzchniowych do wymaganych standardów oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania.

6.2.2. Cele długoterminowe:

- utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych
- osiągnięcie właściwych standardów wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym
- zwiększenie retencji w zlewniach
- przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek

Długofalowym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Oznacza to, że wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach, być przydatne do:

- wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia,
- celów kąpielowych,
- bytowania ryb, spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Ten długofalowy cel powinien być osiągnięty do 2015 r., zgodnie z dyrektywą UE 2000/60/WE (tzw. Ramową Dyrektywą Wodną).

Zgodnie z wymaganiami ustawy – “Prawo wodne” konieczne jest w zlewisku Morza Bałtyckiego (do którego należy 99,7% powierzchni Polski): zapewnienie do 2015 r. 75% redukcji ładunku substancji biogenych ze ścieków komunalnych; istotne ograniczenie zrzutów substancji niebezpiecznych, a także niedopuszczenie do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych.

6.2.3. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie ochrony zasobów wodnych:

- sukcesywna realizacja obiektów służących retencji wodnej
- utrzymanie infrastruktury wodnej w należyтым stanie technicznym
- opracowanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia i map ryzyka powodziowego oraz opracowanie i wdrożenie planów zarządzania ryzykiem powodziowym
- ochrona ujęć wody pitnej
- ograniczanie i eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia oraz zastosowania technologiczne
- optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i przemysłowych
- propagowanie instalowania liczników zużycia wody oraz stymulacja do zmniejszania jej zużycia
- monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni
- przywrócenie pierwotnego stanu zasobów wód podziemnych
- udrożnienie rzek, w szczególności dla poprawy warunków bytowania ryb dwuśrodowiskowych

6.2.4. Cele krótkoterminowe i kierunki działań w zakresie jakości wód:

Ochrona jakości wód podziemnych przed zanieczyszczeniami polega na prowadzeniu działań administracyjno-prawnych, przyrodniczych i technicznych.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań wytyczone dla Powiatu Białogardzkiego są następujące:

- zabezpieczenie awaryjnych źródeł wody pitnej – poprzez odpowiednie zapisy w udzielonych pozwoleniach wodnoprawnych
- sukcesywne ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych i ścieków komunalnych i deszczowych na wody powierzchniowe i podziemne – poprzez odpowiednie zapisy w udzielonych pozwoleniach wodnoprawnych
- działania zmierzające do ograniczenia niekontrolowanej infiltracji zanieczyszczeń – poprzez kontrole
- eliminacja zanieczyszczeń wymywanych przez opady poprzez zorganizowany odbiór wód opadowych z terenów przemysłowych – poprzez kontrole
- opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody pitnej i wody w kąpieliskach
- sporządzanie opracowań stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ekspertyz hydrologicznych
- odtworzenie rowów w ciągu dróg powiatowych
- kontynuacja działań zmierzających do racjonalizacji zużycia pobranej wody
- kontynuacja działań zmierzających do ograniczania wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych.

6.2.5. Efekty działań

Do efektów planowanych działań należy:

- zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków
- poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- efektywniejsze wykorzystanie zasobów wód podziemnych
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu
- przywrócenie równowagi w bilansie wód
- poprawa warunków bytowania ryb dwuśrodowiskowych

6.2.6. Główne metody realizacji ochrony wód

Do najważniejszych metod stosowanych w celu realizowania ochrony wód należą:

- monitoring środowiskowy – jako system pomiarów i obserwacji cech i właściwości środowiska w celu dostarczenia informacji o aktualnym stanie i tendencjach zmian środowiska oraz przewidywania skutków tych zmian,

- ocena oddziaływania na środowisko – jako działanie identyfikacyjne i prognostyczne, oceniające wpływ przedsięwzięć na środowisko,
- ochrona bierna – czyli przestrzeganie zakazów i ograniczeń dotyczących wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska,
- ochrona czynna – czyli wykonywanie nakazów dotyczących usuwania przyczyn zanieczyszczenia wód, wspomagania naturalnych procesów samooczyszczania i bezpośrednie oczyszczanie wód (np. w warstwie wodonośnej).

Jedną z głównych zasad ochrony wód podziemnych, przyjętych przez aktualnie obowiązujące Prawo Wodne, jest zakaz bezpośredniego wprowadzania ścieków do poziomów wodonośnych i ograniczenia wprowadzania ścieków do ziemi. Jednocześnie, Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego /Dz. U. z 2006 roku Nr. 137 poz. 984/określa szczegółowo możliwości wprowadzania ścieków do środowiska, co wymaga jednak wzmożonej kontroli wpływu takiego postępowania m.in. na jakość wód podziemnych.

6.3. Powietrze atmosferyczne

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza na tle całego kraju. Niskie stężenia zanieczyszczeń odnotowywane są w północnej i wschodniej części województwa i nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych norm. Najwyższe poziomy zanieczyszczeń w powietrzu odnotowywane są w powiatach gryfińskim, polickim oraz w mieście Szczecin.

Do powietrza emitowana jest większość zanieczyszczeń powstających na powierzchni Ziemi zarówno w procesach naturalnych, jak i spowodowanych działalnością człowieka. W ostatnich latach zaobserwowano wysoki spadek emisji z zakładów przemysłowych, lecz nadal pozostaje wysoki poziom emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego. Emisje te pochodzą z indywidualnych palenisk domowych oraz z lokalnych kotłowni węglowych, w których używany jest węgiel o słabej jakości.

W całym województwie rośnie ilość zanieczyszczeń pochodzących z transportu samochodowego, która wyraża się wzrostem zawartości tlenków azotu, pyłu i ozonu. W powiatach takich jak Białogard w których dominuje rolnictwo lub turystyka, udział emisji

liniowej i powierzchniowej w emisji całkowitej znacznie przekracza 50%. W roku 2009 województwo zachodniopomorskie zajmowało dziesiąte miejsce wśród województw o największej emisji zanieczyszczeń gazowych oraz ósme pod względem emisji pyłu.

Monitoringu powietrza atmosferycznego dokonuje się wykonując pomiary, służące uzyskiwaniu danych o stopniu stężenia zanieczyszczeń powietrza oraz o składzie chemicznym tych zanieczyszczeń. W Polsce badanie jakości powietrza przeprowadzane są od wielu lat. Za monitorowanie emisji zanieczyszczeń odpowiedzialna jest Inspekcja Ochrony Środowiska. Zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej monitoruje się między innymi: stężenia dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM10, ołowiu, benzenu, tlenku węgla.

Na terenie powiatu zanieczyszczenia powietrza związane są przede wszystkim z emisją pochodzącą od ciągów komunikacyjnych, emisją przemysłową oraz emisją pochodzącą z gospodarstw domowych (tzw. emisja niska). Emisje niską można ograniczyć poprzez stosowanie odpowiedniej termomodernizacji budynków mieszkalnych oraz kotłowni, a przede wszystkim dzięki stosowaniu odnawialnych źródeł energii. Ekologiczne źródła energii są bardzo ekonomiczne. Zanieczyszczenia pochodzące z ciągów komunikacyjnych są trudne do wyeliminowania. Rozwiązaniem jest rozbudowa infrastruktury drogowej oraz odpowiednia organizacja. Istotnym elementem ograniczenia zanieczyszczeń liniowych jest promocja ekologicznych środków transportu i komunikacji publicznej.

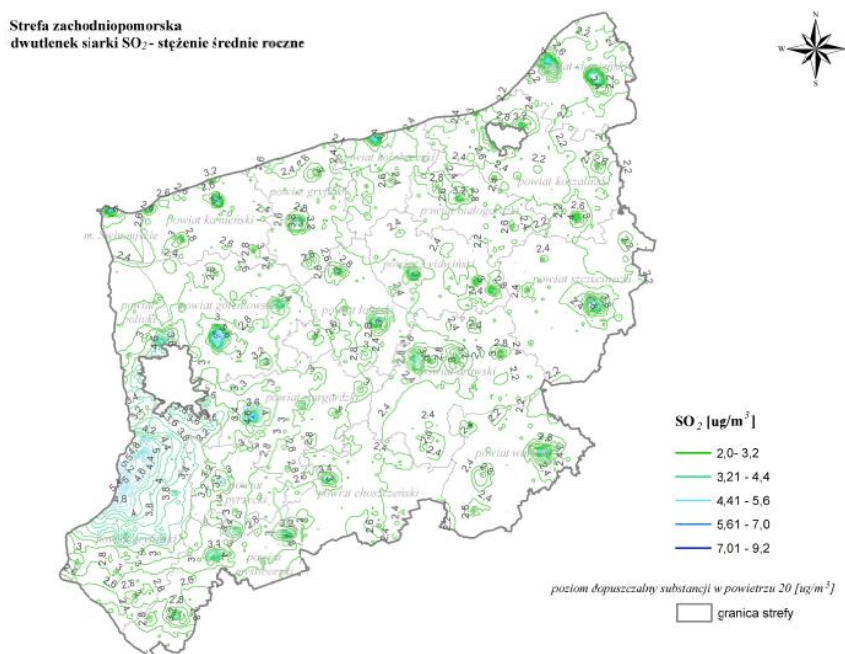
System oceny jakości powietrza w województwie jest oparty na wynikach pomiarów, które są prowadzone na stacjach automatycznych, manualnych i pasywnych. Przemysł stanowi na obszarze miasta Białogard największe źródło zanieczyszczeń, w tym najistotniejsza jest energetyka cieplna.

Tab. 12. Wyniki pomiarów NO₂ i SO₂ w stacji pomiarowej w Białogardzie w roku 2009.

Lokalizacja stacji	NO ₂ rok		SO ₂ rok	
	[µg/m ³]	Norma [µg/m ³]	[µg/m ³]	Norma [µg/m ³]
Białogard	19,70	40	3,20	20

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego – 2009 rok.

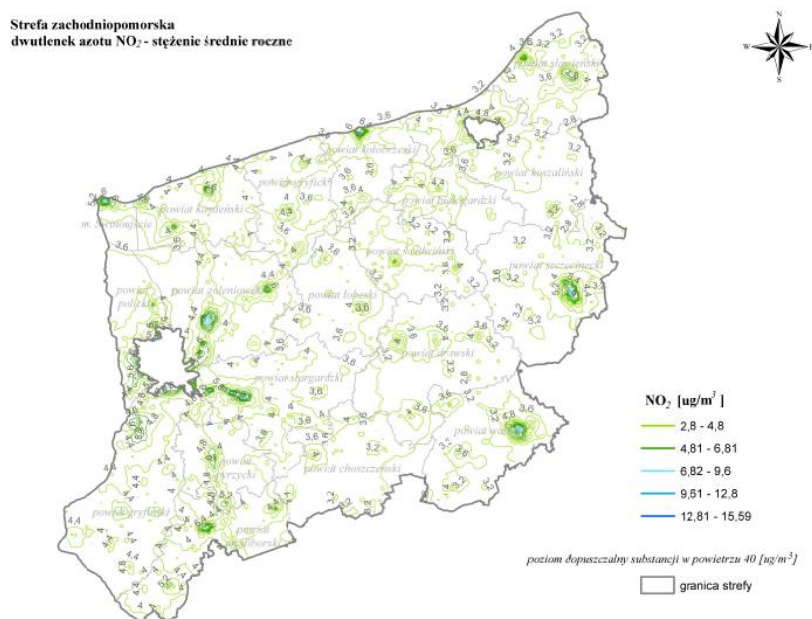
W przypadku NO₂ oraz SO₂ normy zanieczyszczeń powietrza nie zostały przekroczone.

Ryc. 3. Strefa zachodniopomorska - średnie stężenie roczne dwutlenku siarki.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza – 2010 WIOŚ Szczecin.

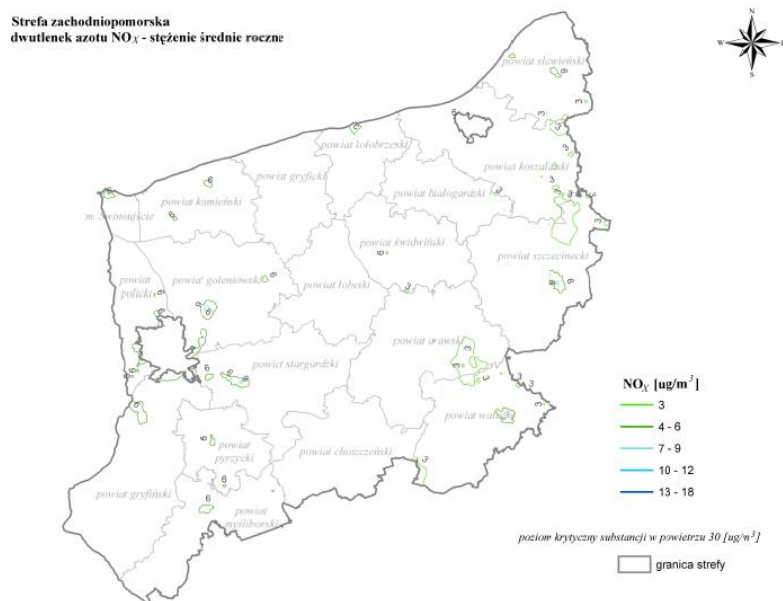
Na podstawie danych WIOŚ Szczecin podanych w 2010 roku wynika, że dopuszczalny poziom SO₂ w powietrzu na terenie powiatu białogardzkiego nie został przekroczony. Jedynie w okolicach miasta Białogard stężenie dwutlenku siarki wyniosło 3,2 [µg/m³]. Dopuszczalna norma wynosi 20 [µg/m³] na rok.

Ryc.4. Strefa zachodniopomorska - średnie stężenie roczne dwutlenku azotu.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza – 2010 WIOŚ Szczecin.

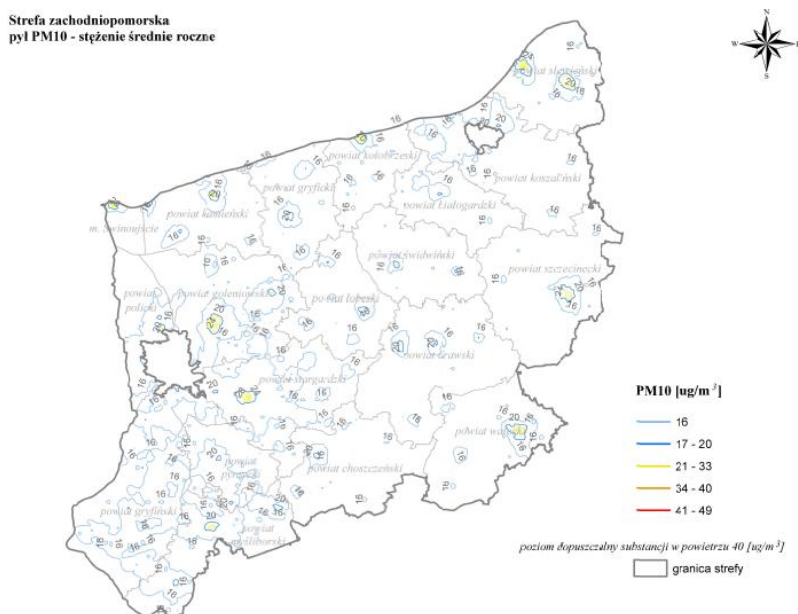
Z danych WIOŚ Szczecin o stężeniach średnich rocznych NO₂ na terenie województwa zachodniopomorskiego z 2010 roku wynika, że na terenie powiatu białogardzkiego stężenia dwutlenku azotu nie zostały przekroczone. Najwyższe stężenie zostało odnotowane w okolicach samego miasta Białogard i wyniosło 4,4 [µg/m³]. Dopuszczalne stężenie w powietrzu wynosi 40 [µg/m³] na rok.

Ryc. 5. Strefa zachodniopomorska – średnie stężenie roczne tlenków azotu.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza – 2010 WIOŚ Szczecin.

Dane WIOŚ Szczecin z 2010 roku o stężeniach średnich rocznych NO_x na terenie województwa zachodniopomorskiego wskazują, że we wschodniej części powiatu białogardzkiego stężenie NO_x osiągnęło poziom 3 [µg/m³]. Dopuszczalna norma wynosi 30 [µg/m³] rocznie.

Ryc.6. Strefa zachodniopomorska – średnie stężenie roczne pyłu PM10.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza – 2010 WIOŚ Szczecin.

Na podstawie danych WIOŚ Szczecin 2010 na temat dopuszczalnych stężeń średnich rocznych PM₁₀ na terenie województwa zauważyć można, że na terenie powiatu białogardzkiego stężenie w powietrzu PM₁₀ w okolicach Białogardu osiągnęło poziom 16 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] oraz w okolicach Tychowa. Dopuszczalna norma stężenia PM₁₀ wynosi 40 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] rocznie.

Podsumowując – na terenie Powiatu Białogardzkiego nie ma miejsca przekraczanie norm dotyczących stężeń zanieczyszczeń badanych substancji w powietrzu. Wyniki badań są dobre, a działania władz powiatu będą nadal skupiały się na ich ciągłym polepszaniu m.in. poprzez realizowanie zapisów w Programie Ochrony Środowiska.

6.3.1. Program poprawy dla pola: Powietrze atmosferyczne

Cel strategiczny:

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie Powiatu Białogardzkiego i dostosowanie do wymaganych standardów

Cele długoterminowe:

- ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych
- ograniczenie emisji z procesów spalania paliw w zakładach przemysłowych – poprzez wydawanie pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do powietrza
- ograniczanie wielkości emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych
- ograniczenie niskiej emisji pochodzącej ze źródeł zorganizowanych i indywidualnych
- wdrożenie skutecznego zarządzania ochroną środowiska

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- ograniczenie emisji przemysłowej ze źródeł technologicznych
- zwiększenie wykorzystania alternatywnych i odnawialnych źródeł energii cieplnej
- wzrost zainstalowanej mocy elektrycznej ze źródeł odnawialnych w MW,
- dalsza rozbudowa sieci gazowej
- dalsza rozbudowa ciepłociągów

- modernizacja źródeł energii

Najskuteczniejszą formą ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami jest prewencja, realizowana jako likwidacja zanieczyszczeń u źródła poprzez działania w zakresie:

- wielokierunkowych działań minimalizujących emisję zanieczyszczeń powietrza z zakładów przemysłowych
- prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz minimalizacji zużycia energii (w tym surowców energetycznych)
- rozwój monitoringu zanieczyszczeń powietrza i dostosowanie go do aktualnych wymagań.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza w powiecie jest działalność gospodarcza, szczególnie przemysł. W celu ograniczenia emisji przemysłowej podmioty wprowadzające zanieczyszczenia podjęły już szereg działań, m.in. zainstalowano urządzenia ochronne, wdrożono nowe technologie. W celu dalszej minimalizacji tego wpływu należy podjąć następujące działania:

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- ograniczenie emisji pyłowo-gazowej poprzez:
 - rozbudowę lub łączenie systemów ciepłowniczych w celu racjonalizacji wykorzystania energii pierwotnej paliw,
 - budowę lub modernizację urządzeń odpylających stosowanie wysokosprawnych, nowoczesnych technik odpylania,
 - budowę urządzeń dla ograniczania emisji zanieczyszczeń gazowych,
 - hermetyzację procesów technologicznych,
 - likwidację źródeł energii niezorganizowanej,
 - tworzenie technicznych możliwości korzystania z czystych paliw przy uzbrajaniu terenów pod budownictwo mieszkaniowe
 - uprawa wierzby energetycznej w celu uzyskania energii odnawialnej

- wspomaganie systemów kontrolno-pomiarowych oraz badań stanu środowiska naturalnego, nawiązywanie współpracy z innymi jednostkami w tworzeniu baz danych dotyczących jakości powietrza.
- przestrzeganie przez poszczególne zakłady norm odnośnie emisji zanieczyszczeń
- racjonalna polityka ekologiczna zakładów przemysłowych

6.4. Hałas i wibracje

Hałas jako energetyczne zanieczyszczenie środowiska jest czynnikiem, który wpływa na jakość warunków zamieszkania i odpoczynku człowieka. Odczuwalny jest jako jeden z najbardziej uciążliwych czynników, wpływa ujemnie na samopoczucie ludzi oraz na środowisko. Hałas o ponadnormatywnym poziomie obejmuje około 13 mln osób, czyli około 35% mieszkańców kraju.

Przepisy regulujące zagadnienia dotyczące emisji hałasu do środowiska zostały zawarte w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku w Prawie Ochrony Środowiska. Ustawa ta traktuje hałas jako zanieczyszczenie. Należy przyjmować takie same zasady oraz procedury postępowania jak dla innych dziedzin ochrony środowiska. Ustawa dostosowuje prawo krajowe do regulacji UE. Podstawowym aktem prawnym w krajach całej Unii Europejskiej jest Dyrektywa 2002/49/EC z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku.

Pozostałe regulacje dotyczące hałasu i wibracji zawarte są w aktach prawnych tj.:

- ✓ Prawo o ruchu drogowym,
- ✓ Prawo o Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- ✓ Prawo o Inspekcji Ochrony Środowiska,
- ✓ Prawo budowlane,
- ✓ Prawo o zagospodarowaniu przestrzennym
- ✓ oraz w odpowiednich przepisach wykonawczych i normach.

Można wyróżnić trzy główne rodzaje hałasu, według ich źródła powstawania:

- ❖ hałas komunikacyjny (pochodzący z transportu drogowego, kolejowego, lotniczego),

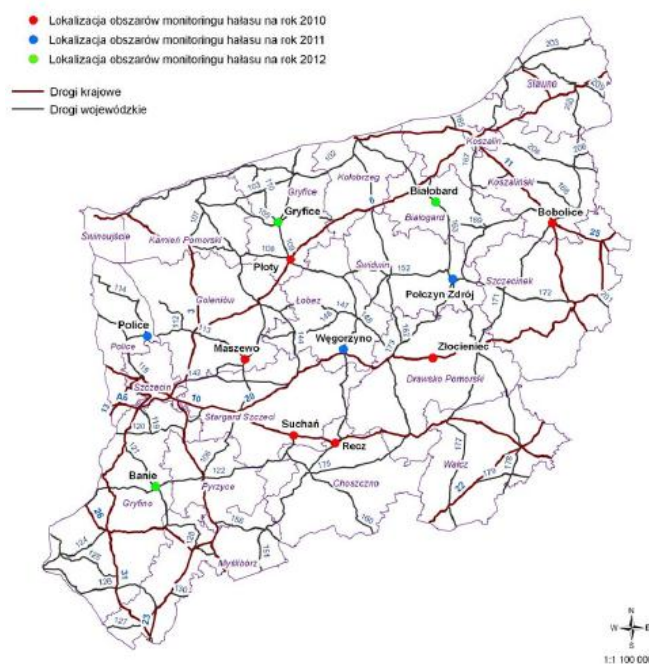
- ❖ hałas przemysłowy (pochodzący z urządzeń i maszyn wykorzystywanych w przemyśle i usługach),
- ❖ hałas komunalny (występujący w budynkach mieszkalnych, a przede wszystkim wielorodzinnej zabudowie oraz w budynkach użyteczności publicznej).

Decydujący wpływ na klimat akustyczny ma wciąż rozwijająca się motoryzacja oraz rosnąca liczba pojazdów na drogach. Powoduje to wzrastającą emisję hałasu komunikacyjnego, tym samym pogorszenie komfortu życia w miastach.

Hałas akustyczny na terenie Powiatu kształtuje przede wszystkim ruch komunikacyjny. Największy poziom hałasu w powiecie występuje w mieście Białogard oraz w otoczeniu głównych tras komunikacyjnych. Dodatkowo zwiększony poziom uciążliwości występuje w aglomeracjach miejskich z uwagi na zwiększoną gęstość zaludnienia.

Czynniki decydujące o uciążliwości hałasu komunikacyjnego:

- ❖ natężenie ruchu,
- ❖ udział transportu ciężkiego,
- ❖ odległość zabudowy mieszkalnej od ciągu komunikacyjnego,
- ❖ prędkość ruchu pojazdów,
- ❖ stan techniczny pojazdów,
- ❖ stan nawierzchni, nachylenie oraz płynność ruchu.

Ryc.7. Województwo zachodniopomorskie – lokalizacja obszarów pomiarowych hałasu lata 2010-2012.

Źródło: Program Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2010-2012. WIOŚ Szczecin.

Na przedstawionej powyżej mapie zlokalizowane są obszary monitoringu hałasu w latach 2010-2012.

Powiat Białogardzki posiada dogodne położenie komunikacyjne. Rozwój infrastruktury jest jednym z warunków rozwoju gospodarczego danego obszaru. Jednak jednocześnie rozwój w dziedzinie motoryzacji i infrastruktury drogowej wpływa negatywnie na środowisko oraz komfort życia ludności.

Hałas przemysłowy

Ten rodzaj hałasu dotyka znacznie mniejszą część społeczeństwa niż hałas spowodowany komunikacją. Jego uciążliwość odnosi się do zabudowy zlokalizowanej w bliskim sąsiedztwie zakładów. Z danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie wynika, że z roku na rok zwiększa się wrażliwość społeczeństwa na uciążliwość hałasu przemysłowego. Pomiarów kontrolnych dokonuje WIOŚ, kontrolując poziom hałasu przenikającego do środowiska. W przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych norm, nakładane są kary.

Korzystną cechą przemysłu na terenie Powiatu jest jego koncentracja na obszarach oddalonych od aglomeracji miejskich. Problem przekroczeń norm hałasu może nastąpić jedynie w bliskim otoczeniu zakładów przemysłowych. Zakres planowanych kontroli oraz ich wyników jest zawarty w raportach WIOŚ.

W wyniku kontroli użytkowników środowiska w roku 2010 WIOŚ Szczecin skontrolował następujące zakłady pod względem przekroczeń norm hałasu:

- ❖ Piekarnia S.C. Zb. Bąk, K. Bąk – gdzie nastąpiło przekroczenie warunków dla ochrony przed hałasem,
- ❖ POLDANOR S.A. – Ferma Trzody Chlewnej Czarnowąsy - nie nastąpiło w zakładzie przekroczenie norm,

- ❖ HOMANIT POLSKA Spółka z o. o. i Spółka Komandytowa w Karlinie – nie nastąpiło naruszenie norm.

Wibracje

Wibracjami nazywa się przenoszenie drgań mechanicznych z ciała stałego na organizm człowieka.

Wyróżnia się dwa główne źródła wibracji:

- ❖ wibracje pochodzące z urządzeń i narzędzi,
- ❖ wibracje przenoszone z podłoża, np. podłóg, platform itp.

Ludzie żyjący w miastach narażeni są na działanie wibracji w miejscach pracy, w środkach komunikacji miejskiej, bądź w mieszkaniach. Szkodliwość wibracji zależy od wielkości natężenia, charakteru zmian w czasie oraz długości działania. Skutkiem działania wibracji na człowieka są zmiany w narządach ruchu, układzie pokarmowym, krwionośnym oraz nerwowym. Wibracje należy zmniejszać bądź likwidować przez zmiany konstrukcyjne maszyn i urządzeń oraz stosowanie odpowiednich ochron.

6.4.1. Program poprawy dla pola: hałas i wibracje

Cel strategiczny:

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców powiatu i spełnienie obowiązujących standardów w zakresie poziomu hałasu

Cele długoterminowe:

- rozpoznawanie ponadnormatywnych źródeł hałasu
- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna
- wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada przyjętym standardom
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego
- prowadzenie polityki przestrzennej pozwalającej na zróżnicowanie lokalizacji obiektów w zależności od jego uciążliwości hałasowej

- zintegrowanie działań w zakresie ochrony przed hałasem z planami zagospodarowania przestrzennego (mapowanie cyfrowe, strefy ograniczonego użytkowania, lokalizacja obiektów, przebieg szlaków transportu drogowego i szynowego itp.)
- prowadzenie działalności edukacyjnej o zagrożeniu środowiska i zdrowia ludzkiego hałasem.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez takie działania jak:
 - poprawa stanu nawierzchni dróg i ulic,
 - wymiana okien na dźwiękoszczelne,
 - właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego,
- zastosowanie w zakładach przemysłowych automatyzacji i hermetyzacji procesu produkcji,
- zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian zewnętrznych budynków,
- skrócenie czasu pracy hałaśliwych urządzeń,
- dobór technologii produkcji o niskim poziomie hałasu,
- stosowanie obudów dźwiękochłonnych na urządzenia i maszyny emitujące wysoki poziom hałasu.

Efekty działań:

- zmniejszenie skali obiektywnego narażenia mieszkańców gminy na hałas
- spełnienie obowiązujących standardów w zakresie poziomu hałasu
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zmniejszenie subiektywnie odczuwalnej uciążliwości hałasowej

6.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Podstawą prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym jest Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Zgodnie z tym prawem należy zapewnić jak najlepszy stan środowiska przez:

- utrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów, bądź na tych poziomach,
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych, gdy wartości są przekroczone,

Normy środowiskowe w celu ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym zawarte są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

Wpływ promieniowania zależy od wielkości jego natężenia oraz częstotliwości. Można wyróżnić dwa rodzaje źródeł elektromagnetycznych:

- ❖ Naturalne (promieniowanie kosmiczne, słoneczne, złoża pierwiastków promieniotwórczych)
- ❖ Sztuczne
 - Obiekty elektroenergetyczne, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia - 110kV i więcej, oraz elektrownie).
 - Obiekty radiokomunikacyjne, (stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej).
 - Obiekty radiolokacyjne, (wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji).

Ryc. 8. Lokalizacja punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych w latach 2010-2012 na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Źródło: Program Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2010-2012.

Na terenie powiatu zlokalizowanych jest siedem punktów pomiarowych pola elektromagnetycznego.

Ryc. 9. Linie wysokiego napięcia na terenie województwa zachodniopomorskiego.
Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009.

Przez teren powiatu białogardzkiego przebiega linia przesyłowa o mocy 400kV.

6.5.1. Program poprawy dla pola: Promieniowanie elektromagnetyczne

Cel strategiczny:

Ograniczanie i monitoring promieniowania elektromagnetycznego

Cel długoterminowy:

- utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń dla środowiska i mieszkańców ze strony promieniowania elektromagnetycznego

- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są dotrzymane.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- przestrzeganie zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego poświęconych ochronie przed promieniowaniem elektromagnetycznym z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół niektórych źródeł promieniowania
- przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa, higieny pracy, prawa budowlanego, gospodarowania przestrzennego i przepisów sanitarnych w celu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

6.6. Awarie przemysłowe

Zagadnienie „poważne awarie” wprowadza Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 - tekst jednolity).

Definicje poważnej awarii oraz poważniej awarii przemysłowej określa odpowiednio art. 23 i 24 w/w ustawy:

1. poważna awaria – to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar bądź eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji prowadzących do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.
2. poważna awaria przemysłowa – przez to pojęcie rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Do ochrony przed poważnymi awariami zobligowani są prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii oraz dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych i organy administracji. Zasady zaliczania zakładów do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku określił Minister Gospodarki w drodze Rozporządzenia z dnia 31 stycznia 2006 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 208) zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje

o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

6.6.1. Program poprawy dla pola: Poważne awarie

Cel strategiczny:

Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- uaktualnianie listy obiektów mogących być przyczyną poważnej awarii (zakłady o zwiększonym i dużym stopniu ryzyka) oraz wyegzekwowanie od nich sporządzenia: raportów bezpieczeństwa, zakładowych planów zarządzania ryzykiem oraz planów operacyjno-ratowniczych, prewencyjnych programów zapobiegania awariom
- monitoring potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji
- opracowanie programu zapobiegania poważnym awariom
- opracowanie planu operacyjno – ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii
- utrzymywania w gotowości służb reakcyjnych na wypadek zaistnienia poważnej awarii
- prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnej dla ogółu społeczeństwa dotyczącej zasad postępowania w razie wystąpienia poważnej awarii, w celu ukształtowania właściwych postaw i zachowań
- promowanie systemu ubezpieczeń ekologicznych dla obiektów i działań, które w sytuacji awaryjnej będą wymagać sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych

Efekty działań:

- wzrost bezpieczeństwa środowiskowego
- zmniejszenie strat wymiernych i niewymiernych (ekonomicznych, materialnych i społecznych) w wyniku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych i transportowych

- minimalizacja ryzyka występowania poważnych awarii oraz nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska poprzez zwiększony poziom prewencji
- wzrost świadomości społecznej
- ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń spowodowanych błędem ludzi lub ich nieświadomym działaniem
- zlikwidowanie części przyczyn powodujących zdarzenia nadzwyczajne i poważne awarie
- zwiększenie możliwości przeciwdziałania skutkom występowania wydarzeń nadzwyczajnych.

7. TURYSTYKA POWIATU BIAŁOGARDZKIEGO

Obszar Powiatu jest zasobny w zwierzynę łowną i bogate runo leśne: grzyby, jagody, żurawiny - duże kompleksy leśne. Walorem terenu są czyste, obfitujące w szczególnie atrakcyjne dla wędkarzy ryby – troć wędowna, lipień, pstrąg potokowy i tęczowy - rzeki Parsęta, Radew, Pokrzywnica i Chotła.

Do miejsc wartych odwiedzenia należy między innymi:

- ❖ obszar na zachód od drogi Białogard - Rąbino, na odcinku do Łęczna, charakteryzujący się urozmaiconą rzeźbą terenu, bogatą i różnorodną roślinnością (torfowiska, lasy sosnowe, pojedyncze egzemplarze drzew), mgły i nastrojowe jesienne krajobrazy,
- ❖ przełom rzeki Parsęty na odcinku Rzyszewo - Tychówko - Osówko - Wicewo (poza miejscowością Rzyszczewo - teren Gminy Tychowo) - głęboko wcięta dolina rzeki Parsęty z bocznymi dolinkami, znaczne różnice wysokości terenu, las liściasty,
- ❖ Góra Niwka koło miejscowości Żytkowo - z wzniesienia o wysokości 88 n.p.m. z niej widoczna panorama Białogardu, okolicznych wsi: Klępina, Żytkowa - najstarszych wsi Powiatu Białogardzkiego i Równiny Białogardzkiej, piękny las liściasty,
- ❖ wieś Łęczno i okolice - liczne bocianie gniazda, ogrodzenia łąki i pastwiska, stawy po eksploatacji gliny, mgły, opary,
- ❖ meandry i starorzecza Parsęty na północny - wschód od Nasutowa,
- ❖ unikalna elektrownia wodna w m. Rościno,

- ❖ park pałacowy o powierzchni 23,38 ha, w m. Czarnowęsy, położony nad rzeką Mogilicą, na jej południowym brzegu.

Szlaki turystyczne na terenie powiatu:

Szlak pieszy wokół Białogardu (nieoznaczony) - prowadzi od miasta Białogard przez Rościno - Lulewice - Żelimuchę - Kościernicę - Pomianowo - Dargikowo - Kłępino Białogardzkie – Białogard. Możliwy do przejścia w ciągu jednego dnia. Po drodze istnieje możliwość poznania różnych form geomorfologicznych charakterystycznych dla terenów wokół Białogardu (Góra Niwka w Kłępinie, tereny podmokłe dawnego zastoiska, morena denną, itp.).

Szlak parków, dworów i pałaców (motorowy, nieoznaczony) - prowadzi od miasta Białogard w stronę Koszalina obok parku miejskiego, następnie w stronę Karlina i do miejscowości: Lubiechowo, Kozia Góra, Karścino, Krukowo, Garnki na terenie Gminy Karlino, a następnie do miejscowości znajdujących się na terenie Gminy Białogard.

Trasa rowerowa (nieoznaczona) - Białogard - Łęczno (późnogotycki z XV w. kościółek, liczne bocianie gniazda) - Kamosowo (gorzelnia z końca XIX wieku, park, zabudowania gospodarcze, stawy hodowlane) - Rościno (wybudowana w 1936 r. podwodna elektrownia wodna) - Białogard.

Trasa rowerowa szlakiem najstarszych śladów osadnictwa na Ziemi Białogardzkiej (nieoznaczona) - Białogard – Kisielice (most kolejki wąskotorowej nad Parsętą) – Dębczyno (liczne stanowiska archeologiczne z różnych okresów, punkt widokowy przy ujściu Mogilicy do Parsęty – klasyczne meandry) - Rogowo (szachulcowe zabudowania gospodarcze) – Byszyno (szachulcowa zabudowa, kościół neoromański) - Białogard.

Szlak zachodni wokół Białogardu (rowerowo-pieszy)- Białogard - Rościno (byłe magazyny broni JAR, elektrownia wodna w stopniu na Parsęcie, bród przez Parsętę) - Kamosowo (stawy, park, gorzelnia) - Łęczno (zabytkowy kościół, kolonia bocianów, wiadukt kolejki wąskotorowej) - Dębczyno (punkt widokowy) - Białogard (stare miasto).

Szlak wschodni wokół Białogardu (rowerowo – pieszy)- Białogard - Kościernica - Góra Kościernicka - Pękanino - Pomianowo (zabytkowy kościół, widok na tereny popoligonowe, zmeliorowane torfowisko niskie) - Dargikowo (cmentarz protestancki z charakterystycznymi kamieniami nagrobkowymi) - Góra Niwka (punkt widokowy na Białogard) - Żytelkowo (stawy pstrągowe na Liśnicy, park, zabytkowy kościół) - Rogowo

(grodziska, dolina Parsęty) - Dębczyno (ujście Mogilicy do Parsęty, ujęcia wody, punkt widokowy na Białogard i Łęczno) – Białogard.

7.7.1. Program poprawy dla pola: Turystyka

Cel strategiczny:

Zrównoważone wykorzystywanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych
- promocja walorów turystycznych powiatu
- oznaczanie miejsc atrakcyjnych przyrodniczo
- propagowanie informacji na temat zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych

Efekty działań:

- zwiększona świadomość turystów dotycząca obszarów chronionych
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu
- rozwój turystyki w powiecie

8. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY

8.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

8.1.1. Lasy

8.1.1.1. Stan aktualny

Poziom lesistości na terenie powiatu białogardzkiego jest zróżnicowany. Lasy zajmują 34 544,3 ha, co stanowi 40,9% powierzchni całkowitej powiatu. Nie stanowią one istotnej

pozycji w gospodarce regionu. Powiat białogardzki obejmuje swoją powierzchnią grunty sześciu nadleśnictw: Nadleśnictwo Białogard, Bobolice, Gościno, Połczyn, Świdwin i Nadleśnictwo Tychowo, które wchodzi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku.

Lasy są tworzone przez zróżnicowane siedliska i drzewostany. Dominują siedliska borowe: boru mieszanego świeżego, boru świeżego oraz lasu mieszanego. Mniejszy jest udział siedlisk lasu świeżego oraz olszowych. Małą powierzchnie zajmuje bór suchy w rejonie sandru Jeziora Byszewo oraz bór bagienny na torfowiskach. W powiecie przeważają lasy sosnowe – ok. 85%, istotny jest również udział brzozy, dębu, świerka, olszy i jesionu.

Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów leśnych					Lesistość w %
	Ogółem	w tym lasy	razem	Własność Skarbu Państwa	w tym	
					W zarządzie Lasów Państwowych	
	w ha					
Powiat Białogardzki	35574,5	34592,1	34544,3	34306,0	34002,7	40,9
Gmina miejska Białogard	363,3	347,7	350,4	146,7	137,7	13,5
Gmina miejsko-wiejska Karlino	2190,1	2154,3	2079,2	2053,2	1958,2	15,3
W tym miasto Karlino	163,5	159,2	161,0	143,0	127,0	16,9
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	20694,7	20096,3	20361,3	20354,3	20190,0	57,3
W tym miasto Tychowo	18,1	17,1	12,3	8,3	1,0	4,2
Gmina wiejska Białogard	12326,4	11993,8	12753,4	11751,8	11716,8	36,5

Tab. 13. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie powiatu białogardzkiego.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie – 2010 rok.

Powiat Białogardzki posiada ogółem 35 574,5 ha lasów i gruntów leśnych. Największe kompleksy leśne występują w gminie Tychowo i zajmują 57,3% powierzchni.

Najniższy wskaźnik lesistości występuje na terenie gminy Karlino i wynosi 15,3%. W miastach udział lesistości jest niższy i oscyluje w granicach 4,2% - 16,9% powierzchni.

Tab. 14. Nasadzenia oraz ubytki drzew i krzewów na terenie Powiatu Białogardzkiego.

Jednostka terytorialna	Nasadzenia						Ubytki					
	drzewa			krzewy			drzewa			krzewy		
	ogółem			ogółem			ogółem			ogółem		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	Ilość sztuk											
Powiat białogardzki	355	198	331	427	327	100	1720	61	1155	1	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Od 2009 do 2011 roku nasadzenia nowych drzew ustępowały ich ubytkom na terenie powiatu białogardzkiego. Nasadzenia nowych krzewów w powiecie były wyższe niż ubytki krzewów na obszarze powiatu.

8.1.1.2. Program poprawy dla pola: Lasy

Cel strategiczny:

Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

Cele długoterminowe:

- identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom
- wzrost lesistości gminy poprzez zalesianie nieużytków i terenów zdegradowanych
- ochrona zasobów leśnych i poprawa kondycji przyrodniczej obszarów leśnych oraz ich otulin
- zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów
- renaturalizacja obszarów leśnych
- powiększanie różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym i gatunkowym
- poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów

- edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- inwentaryzacja zasobów leśnych pod kątem ich stanu zdrowotnego i zagrożeń
- inwentaryzacja i weryfikacja klasyfikacji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy rolno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego
- utrzymanie istniejących kompleksów leśnych
- zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz nieużytków i terenów zdegradowanych i przekształconych
- dostosowanie lasów i leśnictwa, w większym niż dotychczas zakresie, do wypełniania zróżnicowanych funkcji nie tylko przyrodniczych ale także społecznych (np. turystycznych) - powszechne, choć sterowane, udostępnienie lasów społeczeństwu z zachowaniem zasady niedopuszczania do zagrożenia trwałości i jakości zasobów leśnych,
- ochrona gleb leśnych, a szczególnie substancji organicznej gleby
- ograniczanie występowania szkodników w lasach
- prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości społeczeństwa (w tym pracowników leśnictwa) w zakresie celów i korzyści trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej, rozwój edukacji i nauk leśnych
- użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu
- nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych
- rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu
- współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową
- stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki)

Efekty działań:

- zwiększenie bioróżnorodności w lasach
- zwiększenie atrakcyjności powiatu
- zaspokojenie wypoczynkowo – sportowych potrzeb mieszkańców

- zapewnienie lasom właściwego znaczenia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w ochronie krajobrazu
- wzmocnienie wodochronnych, glebochronnych i klimatotwórczych funkcji lasów
- zwiększenie zasobów i produktywności oraz trwałości i bezpieczeństwa ekosystemów leśnych

8.1.2. Dominujące w Powiecie zbiorowiska roślinne

Szata roślinna powiatu zaczęła się kształtować po ustaniu lodowca. Obecnie jest reprezentowana przez następujące zbiorowiska roślinne: ekosystemy leśne, ekosystemy łąkowo-pastwiskowe, zbiorowiska roślinności torfowiskowej, bagiennej i szuwarowej, zalesienia śródpolne i przydrożne.

Ekosystemy trawiaste – porastają obniżenia terenowe np.: dna dolin rzecznych, obniżenia rozlewiskowe, zagłębienia wytopiskowe w obrębie wysoczyzny morenowej, sandrowej czy pradoliny. Obniżenia wypełnione są przeważnie torfem. Torf niski występuje w dolinach i większych obniżeniach terenu, natomiast torfy wysokie i przejściowe w mniejszych bezodpływowych wytopiskach. Naturalność zachowały ekosystemy trawiaste w dolinach Parsęty i Radwi oraz mniejsze wilgotne łąki.

Torfowiska - Odgrywają w środowisku geograficznym bardzo wielką rolę jako zbiorniki retencyjne wody, hamują i regulują odpływ wód powierzchniowych, chronią przed powodzią, zasilają w wody w okresie braku opadów.

Na terenie Ziemi białogardzkiej największe obszary torfowisk niskich rozciągają się na wschód od Białogardu na tzw. Łąkach Białogardzkich. Innym obszarem są tereny położone wokół Kamosowa i środkowego biegu Pokrzywnicy oraz Pustkowa i Białogórzyna. Niewielkie złoża mszarne typu wysokiego występują między Stanominem, a Rychówkiem. Na Terenie Gminy Białogard zinventaryzowano 23 torfowiska.

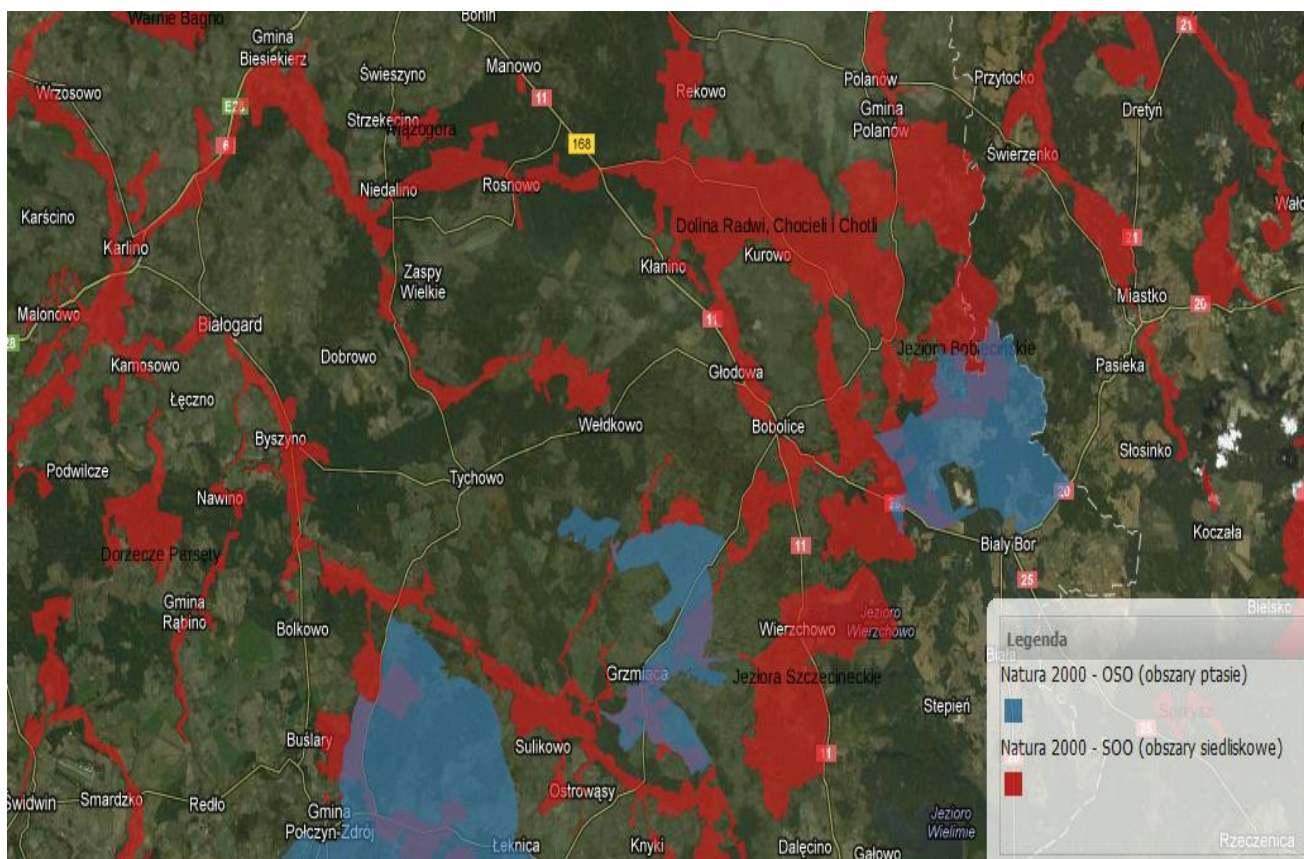
Na łąkach wilgotnych, naturalnych i półnaturalnych występują zespoły roślinne szuwarowe z gatunkami różnych rodzajów turzyc, traw trzęślicowych, wełnianki, situ i trzciny. Występują w dolinie rzeki Radwi, w części doliny Parsęty oraz w licznych obniżeniach w obrębie gminy.

Zieleń ukształtowana przez człowieka to przede wszystkim parki dworskie, zadrzewienia oraz zadrzewienia przydrożne. W większości są to drzewa typowe dla tej części Pomorza: klon, jesion, kasztanowiec, lipy.

W wodach rzeki Parsęty występują rośliny wyższe, tworzące charakterystyczne zbiorowiska z rdestnica nawodną, grzebieniastą, włosienicznikiem rzeczny. Występuje też arcydzięgiel nabrzeżny, kroplik żółty, nawłóć.

8.1.2.1. Obszary NATURA 2000

Obszary NATURA 2000 (OSO, SOO) na terenie Powiatu Białogard.

Ryc. 10. Lokalizacja obszarów Natura 2000 w powiecie białogardzkim.

Źródło: dane GDOŚ

SPECJALNE OBSZARY OCHRONY (SOO)

1. Dorzecze Parsęty

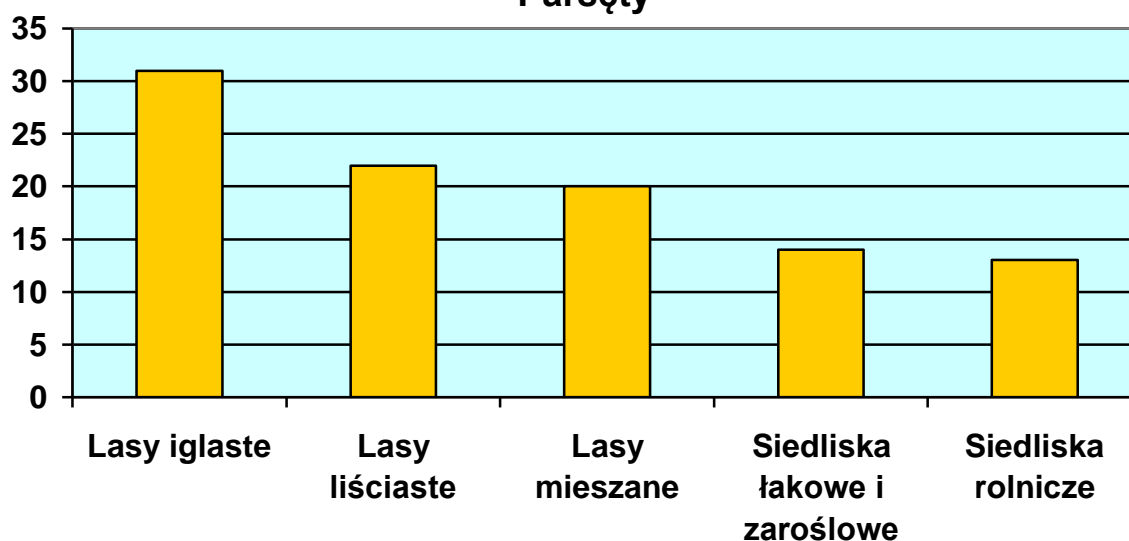
Tab. 15. Charakterystyka obszaru – Dorzecze Parsęty.

Klasy siedlisk	% pokrycia
Lasy iglaste	31
Lasy liściaste	22

Lasy mieszane	20
Siedliska łąkowe i zaroślowe	14
Siedliska rolnicze	13
Suma pokrycia	100

Źródło: Natura 2000 – standardowy formularz danych – aktualizacja 02.2008

Charakterystyka obszaru Natura 2000 - Dorzecze Parsęty

Wyk. 3. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Dorzecze Parsęty.

Dolina rzeki Parsęty, od źródeł koło Parsęcka aż po strefę ujściową w Kołobrzegu swoim zasięgiem obejmuje:

- ❖ źródła Parsęty koło Parsęcka;
- ❖ naturalną rynnę rzeki Parsęty - od Radomyśla do Krosina - w otoczeniu kompleksów leśnych, z dopływami: Kłudawa, Knyczanka, Gęsia Rzeka i Rudy Rów;
- ❖ strome jary i wąwozy rzeki Perznicy, Trzebiegoszczy i Łozicy;
- ❖ liczne zakola, starorzecza, torfowiska, lasy łąkowe i zarośla wierzbowe pomiędzy Krosinem a Osówkiem;
- ❖ dolinę Dębnicy;
- ❖ przelomowy odcinek rzeki Parsęty koło Osówka oraz leśny kompleks z jeziorami i torfowiskami k. Byszyna;

- ❖ dolinę Parsęty, od Byszyna do Karlina, z ujściowymi odcinkami rzek - Mogilica, Topiel, Pokrzywnica i Radew;
- ❖ naturalną rynnę rzeki pomiędzy Karlinem a Rościęcinem oraz dopływ rzeki Pyszki;
- ❖ dolinę Parsęty koło Kołobrzegu;

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA ORAZ ZNACZENIE

Dorzecze Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie zidentyfikowano ich 25, tworzących mozaikę i pokrywających ponad 50% powierzchni obszaru. Często są to siedliska bardzo rzadkie bądź unikatowe w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie na podstawie konwencji międzynarodowych. Stwierdzono tu występowanie 13 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na szczególną uwagę i podkreślenie zasługuje:

- ❖ rzeka i jej liczne dopływy posiadają najlepsze w Polsce, a może w Europie, warunki dla tarła łososi, co zapewnia utrzymanie naturalnej populacji tego gatunku w naszym kraju; ponadto naturalny charakter rzeki i jej dopływów zapewnia tarło dla innych ryb łososiowatych: troci wędrownej, pstrąga potokowego i lipienia (zachowanie takiego stanu wymaga zakazu budowania nowych przegród na rzece, natomiast istniejące, jeśli nie zostaną rozebrane, muszą być wyposażone w bardzo dobrze działające przepławki);

- ❖ obecność w rzece innych gatunków ryb (poza łososiowatymi) cennych przyrodniczo i gospodarczo: licznej populacji strzebli potokowej, certy - gatunku wędrownego i węgorza pochodzenia naturalnego, który dociera do Parsęty z odległych atlantyckich miejsc rozrodu;

- ❖ jako cenny obszar dla rozrodu wydry;

- ❖ rozległe połacie różnego typu lasów łągowych w obrębie dolin rzecznych i na obszarze zagłębień dennomorenowych;

- ❖ jedno z większych koncentracji zjawisk źródłiskowych na Pomorzu oraz duże zróżnicowanie wielu innych typów mokradel, zwłaszcza torfowisk;

- ❖ malowniczy krajobrazowo przelomowy odcinek rzeki Parsęty pomiędzy Starym Dębniem, Osówkiem i Byszynem oraz głębokie wąwozy i strome jary rzeki Perznicy, Trzebiegoszczy i Łozicy;

- ❖ jako ważny obszar dla zachowania w Polsce naturalnej populacji złoci pochwowatej *Gagea spathacea* i kokoryczy drobnej *Corydalis pumila*, czy grążela drobnego *Nuphar pumila*;

- ❖ jedyne na Pomorzu stanowisko ślodziennicy naprzeciwlistnej *Chrysosplenium oppositifolium* w dolinie Dębnicy;

❖ liczne i bardzo dobrze zachowane biotopy dla ptaków drapieżnych: orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, kani rudej, bielika, puchacza, czy sowy błotnej oraz dla ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi: bociana białego, bociana czarnego, zimorodka, sieweczki rzecznej, kulika wielkiego, czy żurawia; ponadto Parsęta jest ważnym obszarem dla zimowania ptaków wodno-błotnych na Pomorzu;

❖ Prowadzi się tu Program restytucji łososia, troci, certy i jesiotra, a rzeka Parsęta została włączona do potencjalnych rzek łososiowych (Salmon River Inventory) w ramach międzynarodowego programu: Salmon action plan 1997- 2010 prowadzonego przez Międzynarodową Komisję Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (International Baltic Sea Fisheries Commission) i HELCOM; oraz - międzynarodowy program "Zintegrowany system zarządzania i ochrony terenów podmokłych i zalewowych w dorzeczu Parsęty", którego celem jest wypracowanie systemu zarządzania przyrzecznymi terenami podmokłymi dla ochrony bioróżnorodności w krajobrazie wiejskim, odtworzenie terenów podmokłych dla zwiększenia bioróżnorodności, zmniejszenia ryzyka powodzi w dolnej części dorzecza oraz ochrony przed zanieczyszczeniem biogenami pochodzenia rolniczego; Dolina Radwi i jej dopływy to również interesujący obszar pod względem krajobrazowym, geomorfologicznym i kulturowym, w szczególności na ochronę zasługują:

❖ wyjątkowo dobrze zachowane podmokłe łąki eutroficzne i kalcyfilne;

❖ wąwozy i jary oraz liczne źródliska niewapienne;

❖ torfowiska źródliskowe w dolinie Chocieli - "zawieszane" na zboczach wzniesień kemowych i zasilane wodami podziemnymi należą do największych tego typu obiektów na Pomorzu, ich pokłady martwicy wapiennej (tufu źródliskowego) przekraczają miąższość 7 m, a utwory te można obserwować na powierzchni w postaci scementowanych "bloków skalnych";

❖ miejsca bytowania, rozrodu i wędrówek ryb łososiowatych oraz wielu innych grup kręgowców i bezkręgowców;

❖ malowniczy krajobraz jeziora Kwiecko i Pradoliny Pomorskiej z licznymi dolinkami denudacyjnymi oraz krajobraz zbiorników zaporowych - Rosnowo i Hajka;

❖ liczne obiekty kulturowe, jak: grodziska słowiańskie, kamiennie-ceglane mosty łukowe, stare młyny, dawne systemy hydrotechniczne (tarany hydrauliczne), kapliczki i inne; Jest to naturalny korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym i regionalnym i ważne miejsce wypoczynku i rekreacji.

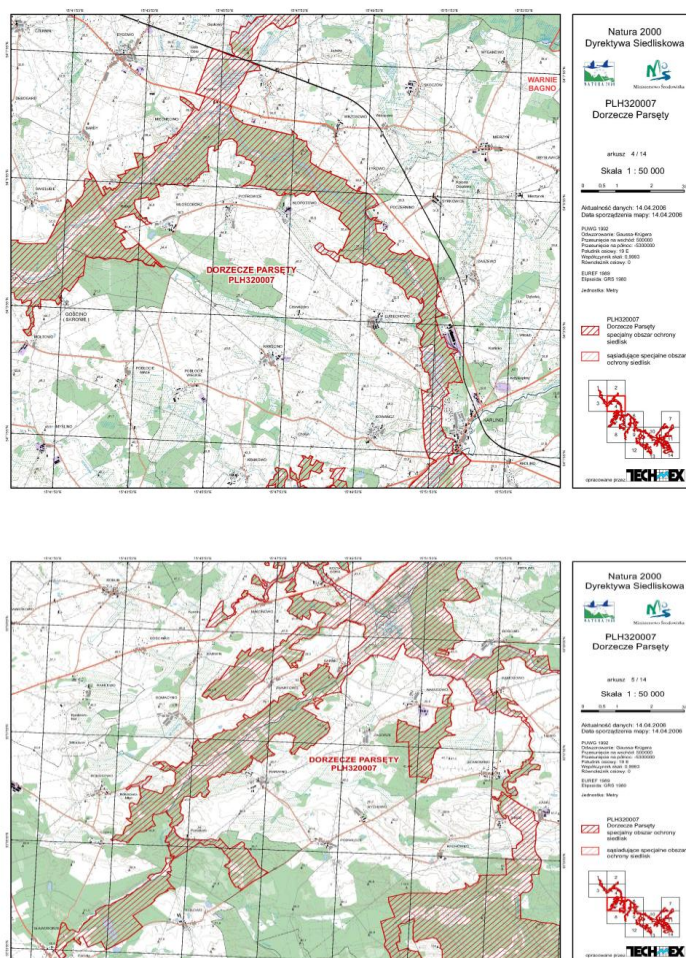
ZAGROŻENIA

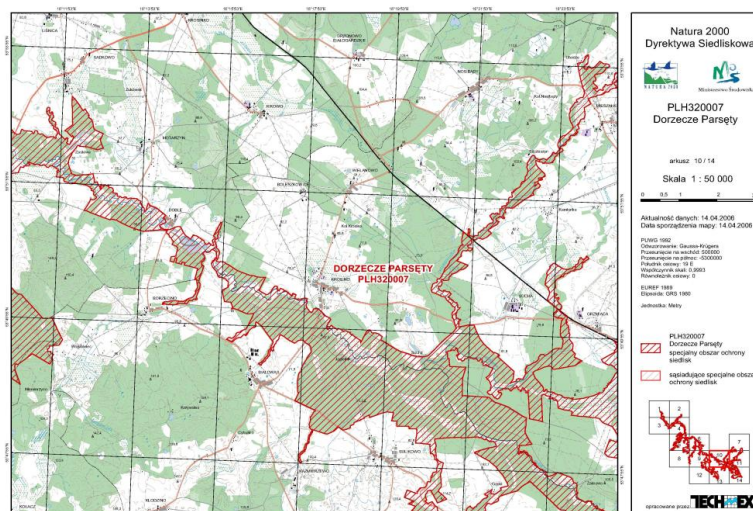
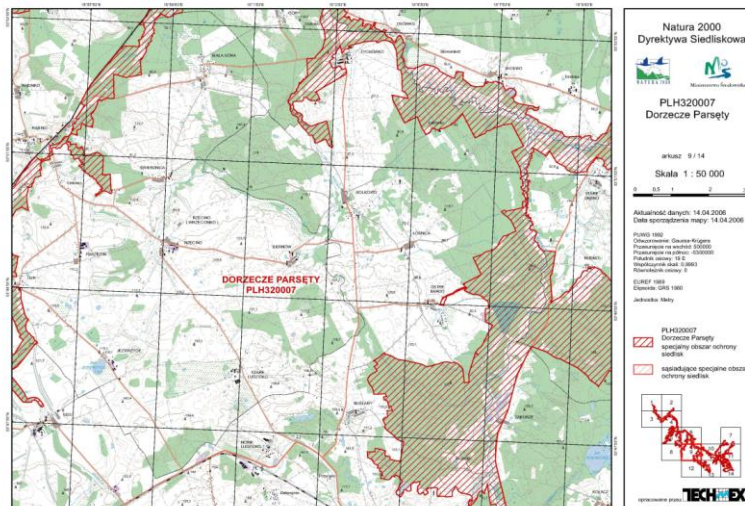
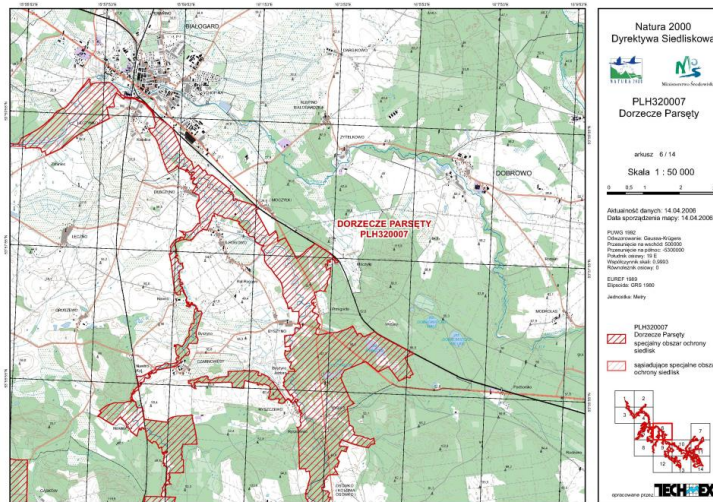
Do istotnych zagrożeń w Dorzeczu Parsęty należy między innymi: zmienianie stosunków wodnych powodujące odwadnianie mokradeł; zaniechanie wypasu oraz zarzucenie koszenia łąk świeżych i łąk podmokłych oraz torfowisk mechowiskowych; kłusownictwo ryb łososiowatych; zalesianie torfowisk i podmokłych łąk; intensyfikacja użytkowania łąk lub zamiana ich w grunty orne; zalewanie łąk i torfowisk – zbiorniki retencyjne; hodowla ryb; nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa oraz gospodarka odpadami - "dzikie wysypiska" śmieci.

Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryta rzeczne wymagają utrzymywania ich w sprawności technicznej.

Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód i kry. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny.

Ryc. 11. Położenie Dorzecza Parsęty na terenie powiatu.

Źródło: www.natura2000.gdos.gov.pl

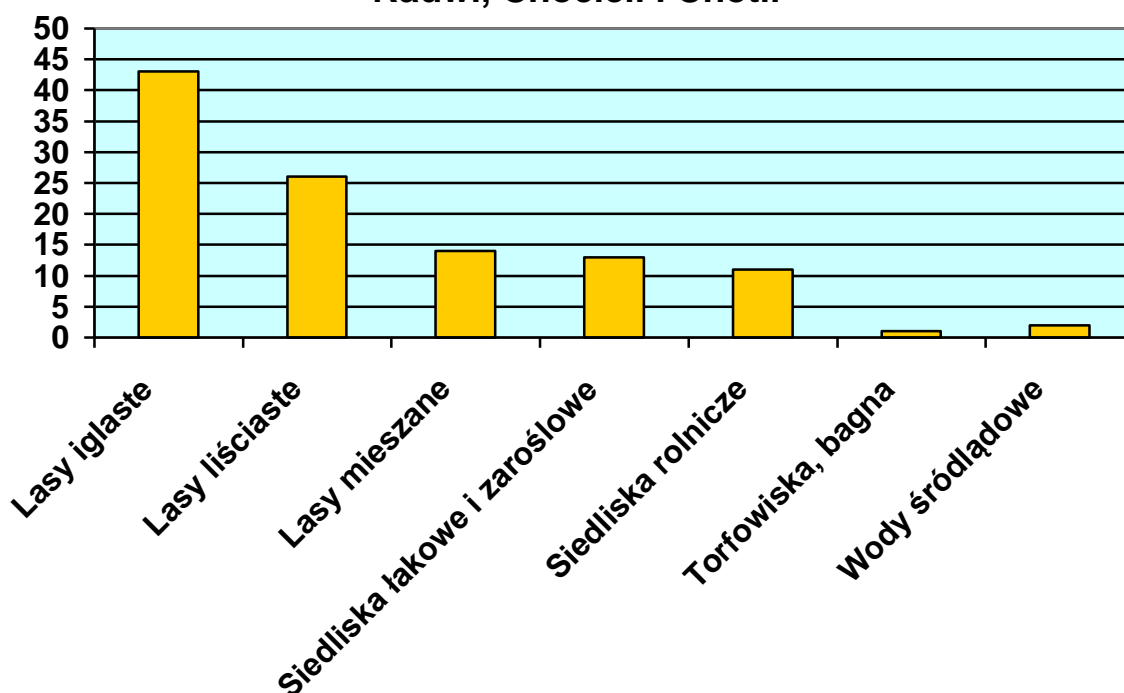
2. DOLINA RADWI, CHOCIELI I CHOTLI

Tab. 16. Charakterystyka obszaru – Dolina Radwi, Chocieli i Chotli.

Klasy siedlisk	% pokrycia
Lasy iglaste	43
Lasy liściaste	26
Lasy mieszane	14
Siedliska łąkowe i zaroślowe	13
Siedliska rolnicze	11
Torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód	1
Wody śródlądowe	2
Suma pokrycia	100

Źródło: Natura 2000 – standardowy formularz danych – aktualizacja 02.2008

Charakterystyka obszaru Natura 2000 - Dolina Radwi, Chocieli i Chotli

Wyk. 4. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Dolina Radwi, Chocieli i Chotli.

Obszar obejmuje dolinę Radwi i doliny jej największych dopływów: Chotli i Chocieli, począwszy od obszarów źródłiskowych aż po strefę ujściową do rzeki Parsęty w Karlinie.

Ostoja obejmuje:

❖ źródłiskowe dopływy jeziora Kwiecko - rzeka Łęczna i Debrzyca - wraz z jeziorem Szczawno k. Zarzewia (obszar unikalnych mechowisk alkalicznych i torfowisk przejściowych, liczne zjawiska źródłiskowe z wytrącaniem się martwicy wapiennej, źródliska wapienne, fragmenty żyznych buczyn oraz wyjątkowych buczyn storczykowych na trawertynach, łągi i olsy źródłiskowe, grądy i kwaśne buczyny na krawędziach i zboczach dolin);

❖ jezioro Kiecko z przyległymi torfowiskami i lasami na zboczach (obszar torfowisk przejściowych i mechowisk ze storczykami, wyjątkowo dobrze zachowane łąki w pełnym spektrum zróżnicowania – w okolicy Kępin, liczne źródliska i zjawiska wytrącania martwicy wapiennej, kompleksy dobrze zachowanych buczyn i grądów, jezioro lobeliowe - jez. Karpiońskie, suche wrzosowiska, cenny obszar dla rozrodu ptactwa wodno-błotnego);

❖ dolinę rzeki Radew w obrębie Pradoliny Pomorskiej (dopływ Drężnianki z unikatowymi torfowiskami soligenicznymi koło Chocimina i mechowiskami koło Lubowa, unikatowe jeziora dystroficzne i płaszczarne w rejonie Lubowa i Sarnowa, malownicze jezioro lobeliowe - jez. Czerwone, żywe torfowiska wysokie typu kotłowego, z reliktowymi gatunkami torfowców, rozległe kompleksy torfowisk niskich i przejściowych oraz łągów olszowych i łągów podgórskich w dolinie Radwi, niepozorny dopływ Zgniłej Strugi z rozległymi torfowiskami i mechowiskami, na których znajduje się jedno z większych skupień situ tępokwiatowego na Pomorzu, fragmenty borów sosnowych z licznymi torfowiskami mszarnymi i jeziorkami dystroficznymi, na krawędziach Pradoliny dobrze zachowane kompleksy starych drzewostanów bukowych, grądowych i kwaśnych dąbrów);

❖ jezioro Nicemino (jez. Rekowskie) i dopływ rzeki Mszanki (wyjątkowe torfowiska przejściowe z wątlikiem błotnym, torfowiska mszarne z wrzoścem bagiennym, jeziora dystroficzne, eutroficzne zbiorniki wodne z rdestnicami, kwaśne buczyny, wyjątkowo dobrze zachowane jezioro lobeliowe - jez. Morskie Oko, rzekę Radew ze starorzeczami i mulistymi rozlewiskami k. Mostowa);

❖ dolinę Chocieli (obszar charakteryzuje się ogromną mozaiką cennych siedlisk: 46 zespołów roślinnych należących do 7 klas roślinności, w tym rzadkie zbiorowiska mchów i wątrobowców źródłiskowych oraz największe na Pomorzu skupienia łąk pełnikowych, łąki trzęślicowe z nasięźrzałem pospolitym, ziołorośla, świeże łąki, torfowiska alkaliczne

z mchami reliktowymi, torfowiska przejściowe, rozległe olsy i łągi źródliskowe ze storczykiem Fuchsa, żyzne grądy oraz kwaśne i żyzne buczyny);

❖ sztuczne zbiorniki zaporowe - jez. Rosnowskie i jez. Hajka (eutroficzne zatoki jezior, w borach sosnowych liczne torfowiska przejściowe oraz torfowiska mszarne z wrzoścem bagiennym, jeziora dystroficzne z pływaczami, cenne siedliska dla ptaków wodno-błotnych);

❖ dolinę rzeki Chotli (strome wąwozy i jary ze zbiorowiskami grądów i buczyn, ogromne nisze źródliskowe ze zbiorowiskami wapniolubnych mchów i wątrobowców, rozległe łągi olszowo-jesionowe, podgórskie łągi źródliskowe na zboczach doliny, zarośla wierzbowe, łąki trzęślicowe, użytkowane do dziś świeże łąki, ziołorośla, eutroficzne zbiorniki wodne oraz wiele biotopów dla cennej fauny);

❖ dolinę Radwi od Białogórzyna do Karlina (liczne zakola i starorzecza, zalewane muliste brzegi z roślinnością nitrofilną, ekstensywnie użytkowane łąki świeże, rozległe lasy łąkowe, w tym łągi olszowo-jesionowe i łągi wierzbowe w obrębie starorzeczy oraz zarośla wierzbowe i wiklinowe przy rzece, w miejscach zasilanych wodami źródliskowymi występują podgórskie łągi jesionowe-olszowe, ziołorośla nadrzeczne, na stromych krawędziach doliny grądy i buczyny, w tym ich żyzne postacie, w kompleksach leśnych jeziora dystroficzne, płamszarne, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, torfowiska mszarne i mszary z wrzoścem bagiennym, liczne biotopy dla cennej fauny, w tym ważne obszary tarliskowe dla ryb łososiowatych).

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Obszar doliny Radwi, Chotli i Chocieli obejmuje szereg ważnych i cennych siedlisk z Dyrektywy Rady 92/43/EWG - zidentyfikowano tu 24 typy z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, pokrywające w sumie ok. 60% powierzchni obszaru. Wiele z nich stanowi biotopy cennych gatunków zwierząt i roślin.

Łącznie występuje tu 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na szczególną uwagę i podkreślenie zasługuje:

- ❖ największa koncentracja zjawisk źródliskowych na Pomorzu;
- ❖ strome wąwozy i jary oraz ogromne nisze źródliskowe z rzadkimi zbiorowiskami wapniolubnych mchów i wątrobowców oraz obecnością roślin naczyniowych o podgórskim charakterze;

- ❖ rozległe w dolinach rzecznych lasy łągowe o charakterze źródłiskowym ze storczykiem Fuchsa oraz udział łągów wierzbowych i zarośli wierzbowo-wiklinowych;
- ❖ jedyne w swoim rodzaju żyzne buczyny na trawertynach (martwicy wapiennej) ze storczykami leśnymi;
- ❖ unikalne torfowiska alkaliczne i torfowiska przejściowe z wieloma gatunkami ginącymi i zagrożonymi w skali Europy, Polski i Pomorza;
- ❖ unikalne torfowiska soligeniczne z największą populacją situ tępokwiatowego *Juncus subnodulosus* na Pomorzu;
- ❖ wyjątkowo dobrze zachowane łąki w pełnym spektrum zróżnicowania, w tym największe skupienie pełnika europejskiego *Trollius europaeus* na Pomorzu;
- ❖ jedno z nielicznych na Pomorzu Zachodnim stanowisk obuwika pospolitego;
- ❖ jedyne na Pomorzu stanowisko górskiego gatunku łąkowego - przytulii wiosennej *Cruciata verna*;
- ❖ jedyne znane w Polsce stanowisko rzęśli *Callitriche brutia*;
- ❖ tarliska ryb łososiowatych oraz liczna populacja głowacza białopłetwego;
- ❖ liczne i dobrze zachowane biotopy dla wydry i kumaka nizinnego oraz: orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, kani rudej, sokoła wędrownego (obszar introdukcji tego gatunku), bielika, puchacza, bociana białego, bociana czarnego, derkacza, dzięcioła czarnego, zimorodka i żurawia;
- ❖ cenne obszary dla zimowania ptaków wodno-błotnych (zbiorniki zaporowy Rosnowo i Hajka oraz jez. Kwiecko) oraz ważne na Pomorzu miejsce łągowe dla czernicy *Aythya fuligula* nad jez. Kwiecko.

Dolina Radwi i jej dopływy to również interesujący obszar pod względem krajobrazowym, geomorfologicznym i kulturowym, a także ważny naturalny korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym i regionalnym.

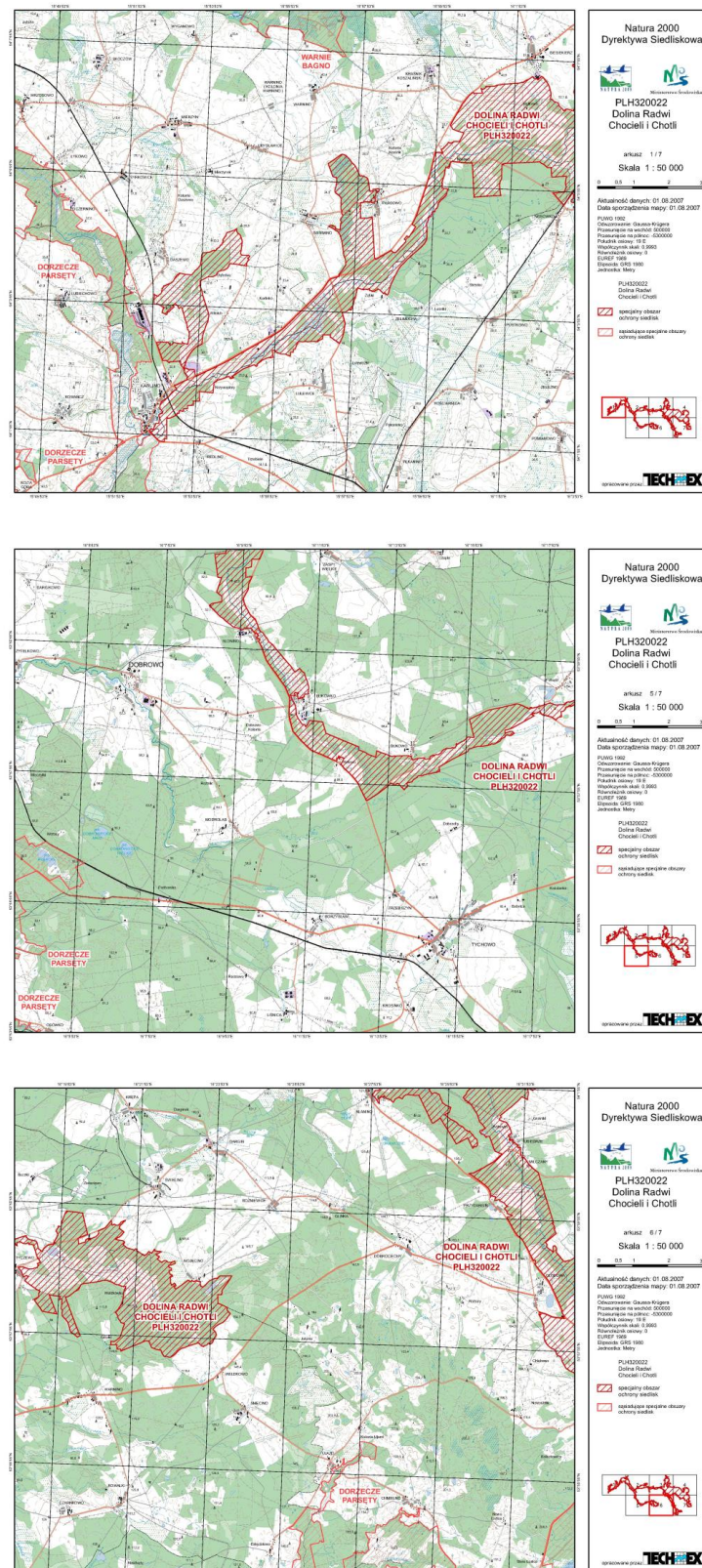
ZAGROŻENIA

Do istotnych zagrożeń w dolinie Radwi, Chotli i Chocieli należy: zaniechanie wypasu oraz zarzucenie koszenia łąk świeżych, łąk wilgotnych i torfowisk mechowiskowych; zalesianie torfowisk i podmokłych łąk; funkcjonowanie starego systemu melioracyjnego, za pomocą którego wciąż odwadnianych jest wiele mokradeł; wycinanie lasu na stromych zboczach i krawędziach dolin oraz w obrębie stromych wąwozów i jarów, jak i w obrębie stromych nisz źródłiskowych; gospodarowanie w obrębie bagiennych lasów olszowych, często w obrębie wrażliwych torfowisk źródłiskowych; hodowla ryb łososiowatych na

obszarach źródliskowych i w obrębie mniejszych dopływów; modyfikowanie poziomu wód podziemnych - ujęcie wód gruntowych dla Koszalina w Mostowie; funkcjonowanie elektrowni szczytowo-pompowej nad jez. Kwiecko; funkcjonowanie elektrowni wodnej w Niedalinie; nieuporządkowana gospodarka odpadami - "dzikie wysypiska" śmieci.

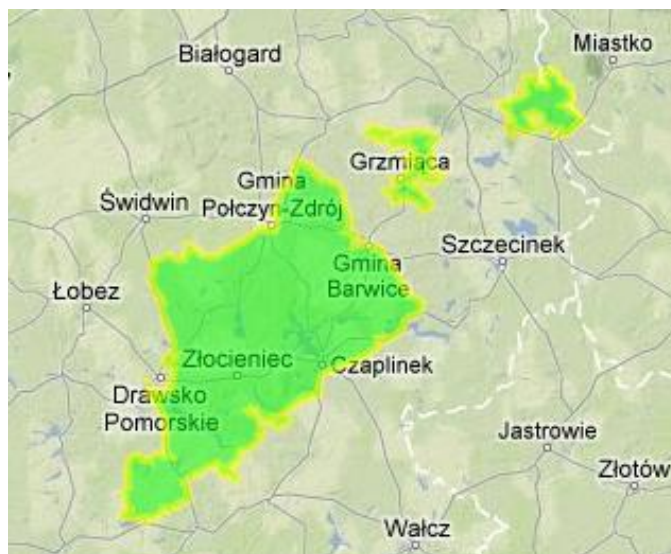
Uwaga: Wykonywanie koniecznych prac z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczy różnych fragmentów doliny rzecznej i powinno się odbywać z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

Ryc. 12. Położenie Dolina Radwi, Chocieli i Chotli na terenie powiatu.

Źródło: www.natura2000.gdos.gov.pl

3. Ostoja Drawska

Ryc. 13. Położenie Ostoi Drawskiej

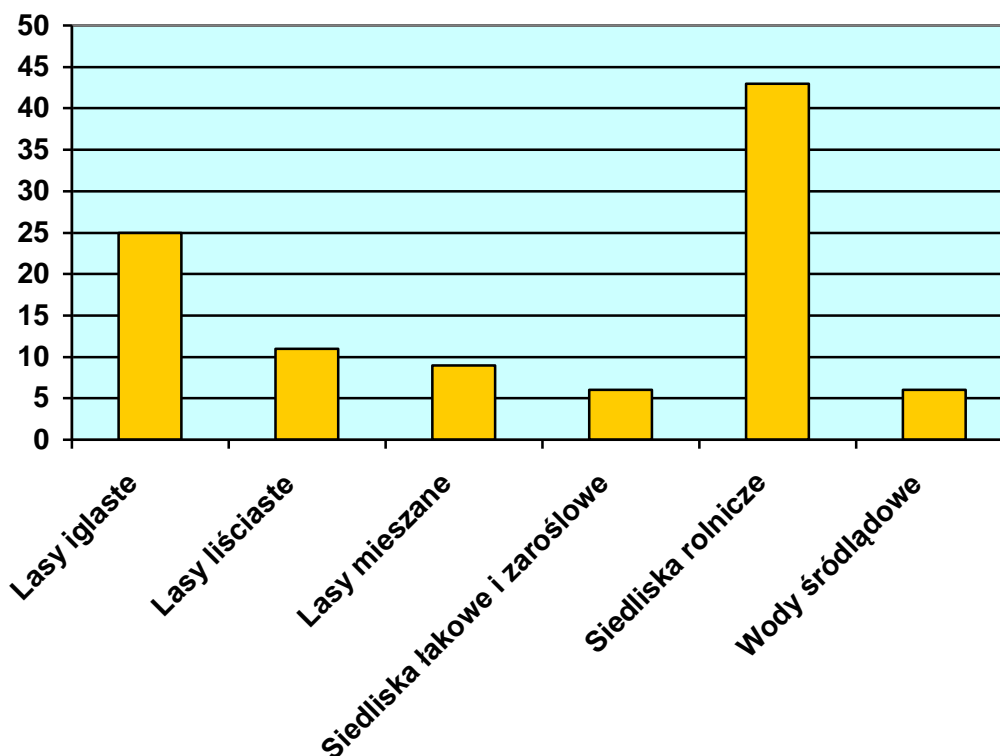
Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/eng/areas/view/ostoja-drawska-2>

Tab. 17. Charakterystyka obszaru – Ostoja Drawska

Klasy siedlisk	% pokrycia
Lasy iglaste	25
Lasy liściaste	11
Lasy mieszane	9
Siedliska łąkowe i zaroślowe	6
Siedliska rolnicze	43
Wody śródlądowe	6
Suma pokrycia	100

Źródło: Natura 2000 – standardowy formularz danych – aktualizacja 09.2011

Charakterystyka obszaru Natura 2000 -Ostoja Drawska

Wyk. 5. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Ostoja Drawska.

Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 reprezentującymi wszystkie typy jeziorami. Teren został ukształtowany w wyniku działalności lądolodu podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Pozostałościami tej działalności są między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Jeziora należą do najgłębszych w Polsce (Drawsko posiada głębokość 79,7 m). Największym jest Drawsko (pow. 1872 ha), Siecino, Żerdno, Komorze i Wilczkowo. Mają one urozmaiconą linię brzegową, na niektórych są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, przeważnie łąkami oraz buczyną, bądź niskie z roślinnością przybrzeżną. Lasy pokrywają około 25% terenu, dominują bory, duże powierzchnie zajmują drzewostany bukowe, dębowe. Rzeźba terenu jest zróżnicowana, z licznymi wąwozami, parowami, niewielkimi bezodpływowymi zbiornikami wodnymi, bagnami i torfowiskami. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródło. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki: Dębica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Znaczna część obszaru jest użytkowana rolniczo.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Występuje co najmniej 37 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych. W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 3% populacji lęgowej puchacza, co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków: bielik, błotnika stawowy, bocian czarny, kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, trzmielojad, czapla siwa, gągoł, krakwa. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bąk oraz bocian biały. Ostoja ta jest także jedną z trzech najważniejszych w Polsce ostoi lęgowego żurawia.

ZAGROŻENIA

Istniejące na rzece Drawa, poniżej obszaru, elektrownie wodne stanowią barierę dla migracji ryb i innych organizmów wodnych i powodują ubożenie ichtiofauny reofilnej. Z tego powodu w wodach Drawy na terenie ostoi nie spotyka się między innymi troci wędrowniej i lososia. Spływ wód ze stawów rybnych położonych w zlewni jeziora Siecino powoduje szybką eutrofizację jeziora. Silna presja turystyczno-rekreacyjna, presja inwestycyjna dotycząca zabudowy brzegów jezior, powoduje ubożenie przyrodnicze i krajobrazowe terenu, utrudnia także rozród i migracje zwierząt związanych z terenami wodnymi i wodno-błotnymi. Potencjalnie zagrożenie stanowi przewidywalna intensyfikacja gospodarki rolnej. Z nią związana jest między innymi: likwidacja odłogów, stosowanie znacznej ilości nawozów sztucznych, środków ochrony roślin i nawożenie pól gnojowicą.

8.1.2.2. Inne formy ochrony przyrody

Tab. 18. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie powiatu białogardzkiego w latach 2007-2011.

Jednostka terytorialna	Ogólna powierzchnia obszarów chronionych [ha]				
	2007	2008	2009	2010	2011
Powiat białogardzki	231,9	231,9	231,9	231,9	231,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tab. 19. Powierzchnia rezerwatów przyrody na terenie powiatu w latach 2007-2011.

Jednostka terytorialna	Ogólna powierzchnia rezerwatów przyrody [ha]				
Powiat białogardzki	2007	2008	2009	2010	2011
	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tab. 20. Powierzchnia użytków ekologicznych na terenie powiatu białogardzkiego wprowadzonych uchwałą gminy w latach 2007-2011.

Jednostka terytorialna	Ogólna powierzchnia [ha]				
Powiat białogardzki	2007	2008	2009	2010	2011
	211,9	211,9	211,9	211,9	211,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

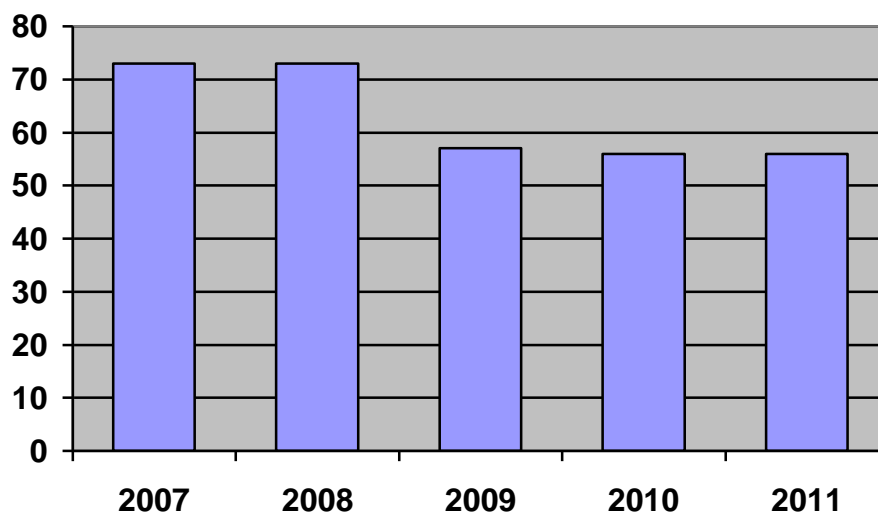
Tab. 21. Pomniki przyrody na terenie powiatu białogardzkiego w latach 2008-2011.

Jednostka terytorialna	Pomniki przyrody				
Powiat białogardzki	Ilość				
	2007	2008	2009	2010	2011
	73	73	57	56	56

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie powiatu białogardzkiego powierzchnia innych form obszarów chronionych w latach 2007-2011 nie uległa zmianie. Jedynie w przeciągu pięciu lat liczba pomników przyrody uległa zmniejszeniu.

Pomniki przyrody na terenie powiatu białogardzkiego

Wyk. 6. Pomniki przyrody na terenie powiatu białogardzkiego.

8.1.2.3. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Powiat białogardzki posiada ogółem 35 574,5 ha lasów i gruntów leśnych, co stanowi 40,9% powierzchni. Najbardziej zalesiona jest gmina Tychowo 57,3%, natomiast największe kompleksy leśne występują w południowo-zachodniej części powiatu (Gmina Tychowo). Najbardziej rozległy obszar leśny ciągnie się od Zasp Wielkich, poprzez Pobądz, Wełdkowo, Smęcino, Dzieciołowo, Tychowo do Podborska i Byszyna. Obszarem gdzie również występują obszerne kompleksy leśne to tereny wokół Podwilcza, Rychówka po Czarnowęsy. Przeważają lasy sosnowe (około 85 %) z domieszką świerka. Lasy liściaste to głównie buk, dąb, olcha i brzoza. Stan zdrowotny drzew oceniany jest jako dobry.

W powiecie występują bardzo liczne grupy parków podworskich, które znajdują się prawie przy każdej wsi, szczególnie tam, gdzie pierwotnie istniały majątki junkierskie (gm. Tychowo). Drzewostan w tych parkach jest bardzo bogaty. Wiele drzew jest o charakterze pomnikowym. Na szczególną uwagę zasługują dęby w miejskim parku w Białogardzie.

Świat zwierzęcy reprezentowany jest przez dziki, jelenie, daniela, sarny i zające. Spotkać można również łosie (w okolicach wsi Żeleźno).

8.1.3. Program poprawy dla pola: Obszary chronione i tereny zieleni

Cel strategiczny:

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

Ochrona bioróżnorodności i rozwój systemu obszarów chronionych

- utrzymanie i ochrona istniejących kompleksów leśnych
- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno-błotnych,
- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej (genetycznej, gatunkowej, siedliskowej) i krajobrazowej oraz wzrost lesistości miasta i ochrona lasów
- ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym inwestowaniem
- ochrona istniejącej zieleni urządzonej
- utrzymanie istniejących korytarzy ekologicznych wzdłuż dolin i rzek

Ochrona fauny i flory

- rozszerzenie i usprawnienie ochrony *in situ* i *ex situ* gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz starych, tradycyjnych odmian roślin i ras zwierząt hodowlanych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, poprzez stworzenie i utrzymanie niezbędnych warunków technicznych do takiej ochrony (stosowne obiekty i ich wyposażenie) oraz wspieranie badań i prac rozwojowych z tego zakresu
- zachowanie istniejących zbiorników wodnych
- blokowanie inwestycji uciążliwego przemysłu
- zapewnienie korzystnego przeciwdziałania wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.

Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego

- wzmocnienie roli rekreacyjnej terenów zielonych
- rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo

8.2. Gleby

8.2.1. Stan aktualny

Gleby zostały wytworzone z utworów lodowcowych: silnie spłaszczonych glin zwałowych, z utworów wodno – lodowcowych i rzecznych (piasków i żwirów) oraz z utworów aluwialno bagiennych, torfów i mułów. W tym terenie dominują gleby typu brunatnego, kwaśne i wyługowane, rzadziej biellicowe i pseudobiellicowe. Lokalnie występują czarne ziemie. Gleby mineralne występują w obrębie gruntów ornych. W podmokłych obniżeniach dolin rzecznych, obniżeń wytopiskowych i rozlewiskowych na siedliskach łągowych, grądowych, bagiennych i torfowiskowych dominują gleby torfowe, torfowo-murszowe, rzadziej czarne ziemie. Przeważnie są to gleby organiczne, mineralne występują lokalnie. Gleby spotykane na wysoczyznach, brunatne czy pseudobiellicowe, generalnie użytkowane są jako grunty orne; natomiast gleby w dolinach i podmokłych obniżeniach, torfowe, murszowe, użytkowane są jako trwałe użytki zielone.

Na omawianym obszarze przeważają klasy bonitacyjne IV - 48,75 % oraz klasy V - 31,10 %. Gleby żyzne zaliczone do klasy III stanowią 12,2 %. W układzie przestrzennym, w północnej części powiatu (na północ od doliny Parsęty) charakterystyczny jest duży udział trwałych użytków zielonych w okolicach miejscowości Dargikowo, Kościernica, Pustkowo, Żelimucha. W części południowej, wyżej położonej przeważają grunty orne, dość żyzne.

Gleby charakteryzują się nadmiernym zakwaszeniem, w większości wymagają wapnowania. Znaczna część trwałych użytków zielonych wymaga uregulowania stosunków wodnych. Są to głównie kompleksy pod względem siedliskowym zajmujące bielawy podtapiane i grądy zubożałe, przez większą część roku podmokłe. Na podstawie badań przeprowadzonych w latach 1992 - 1997 przez Okręgową Stację Chemiczno - Rolniczą w Koszalinie stwierdzono, iż zasobność gleb w podstawowe składniki odżywcze jest średnia:

- ❖ ok. 40 % gleb zaliczano do średniej zasobności zawartości fosforu, potasu i magnezu;
- ❖ ok. 35 % posiada wysoką zawartość tych składników,
- ❖ a około 25 % niską.

Z ogólnej powierzchni gruntów 40 % to grunty zmeliorowane, są to zarówno grunty orne jak i trwałe użytki zielone.

Budowa geologiczna obszaru powiatu determinuje możliwości i wykorzystanie kopalin. Budowa strefy przypowierzchniowej zawiera utwory z lokalnie występującymi torfami i piaskami. Budowa podłoża głębszego zawiera utwory trzeciorzędowe w postaci mułków z soczewkami piasków drobnych zagłębiających się pod utwory czwartorzędowe wykształcone w postaci glin i piasków

Monitoring gleb jest częścią Państwowego Monitoring Środowiska koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Na poziomie krajowym monitoring obejmuje badania jakości gleb użytkowanych rolniczo, które wykonywane są przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Zgodnie z założeniami programu monitoringu badania właściwości gleb wykonywane są w cyklach co 5 lat, natomiast jeden, pełen cykl badawczy, obejmujący pobór prób, analizę oraz ocenę i zobrazowanie wyników badań, realizowany jest w okresie trzyletnim. W latach 2005-2007 wykonany został trzeci cykl badań jakości gleby.

Krajowa sieć monitoringu gleb użytkowanych rolniczo na obszarze województwa zachodniopomorskiego obejmuje 9 punktów badawczych (profilu glebowych), w których oznaczanych jest około 40 parametrów fizykochemicznych.

Tab. 22. Lokalizacja oraz wartości przydatności rolniczej gleb w punkcie pomiarowych na terenie Powiatu Białogardzkiego.

Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ i podtyp gleby oraz grupa i podgrupa granulometryczna	Klasa bonitacyjna	Kompleks przydatności rolniczej
Daszewo	Karlino	Białogardzki	Ar ps.pl:płp	V	6

Typy i podtypy gleb:

Ar – gleby rdzawe, B – gleby brunatne właściwe, Bw – gleby brunatne wylugowane, Bk – gleby brunatne kwaśne, D – czarne ziemie właściwe, Dz – czarne ziemie zdegradowane, Fe – mady czarnoziemne
· zmiana składu granulometrycznego na głębokości do 50 cm
: zmiana składu granulometrycznego na głębokości 50–100 cm
.: zmiana składu granulometrycznego na głębokości 100–150 cm

Grupy i podgrupy granulometryczne:

Piaski		Gliny	
– piasek luźny	pl	– glina piaszczysta	gp
– piasek słabo gliniasty	ps	– glina lekka	gl
– piasek gliniasty lekki	pgl	– glina lekka pylasta	glp
– piasek gliniasty lekki pylasty	pglp	– glina średnia	gs
– piasek gliniasty mocny	pgm	– glina średnia pylasta	gsp
– piasek gliniasty mocny pylasty	pgmp	– glina ciężka	gc
		Iły – il pylasty	ip
		Pyły – pył piaszczysty	plp

Klasy bonitacyjne gleb

klasa IIIa	gleby orme dobre
klasa IIIb	gleby orme średnio dobre
klasa IVa	gleby orme średniej jakości – lepsze
klasa IVb	gleby orme średniej jakości – gorsze
klasa V	gleby orme słabe

Kompleksy przydatności rolniczej

kompleks 2	pszenny dobry
kompleks 5	żytni dobry
kompleks 6	żytni słaby
kompleks 8	zbożowo-pastewny mocny

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007 – jakość gleb.

Wykorzystanie gleb użytków rolnych zanieczyszczonych metalami ciężkimi zależy od stopnia zanieczyszczenia tymi pierwiastkami oraz ich właściwości (m.in. uwilgotnienie, właściwości chemiczne, składu granulometrycznego).

Dla gleb w różnym stopniu zanieczyszczonych metalami ciężkimi przewidziano następujące sposoby rolniczego wykorzystania:

0° Gleby niezanieczyszczone. Gleby te mogą być wykorzystywane pod uprawę wszystkich roślin ogrodniczych i rolniczych, szczególnie roślin przeznaczonych do konsumpcji dla dzieci i niemowląt.

I° Gleby o podwyższonej zawartości metali. Na glebach tych mogą być uprawiane wszystkie rośliny uprawy polowej z ograniczeniem warzyw przeznaczonych na przetwory i do bezpośredniej konsumpcji dla dzieci.

II° Gleby słabo zanieczyszczone. Rośliny uprawiane na tych glebach mogą być chemicznie zanieczyszczone. Z upraw należy wykluczyć zatem niektóre warzywa, takie jak: kalafior, szpinak, sałata itp. Dozwolona jest natomiast uprawa zbóż, roślin okopowych i pastewnych oraz kośne i pastwiskowe użytkowanie gleb.

III° Gleby średnio zanieczyszczone. Rośliny uprawiane na tych glebach są narażone na skażenie metalami ciężkimi. Zaleca się tu uprawę roślin zbożowych, okopowych i pastewnych, kontrolując okresowo zawartość metali ciężkich w konsumpcyjnych i paszowych częściach roślin. Na glebach tych zalecana jest również uprawa roślin przemysłowych oraz produkcja materiału nasiennego.

IV° Gleby silnie zanieczyszczone. Gleby te, szczególnie lekkie, powinny być wyłączone z produkcji rolniczej. Na lepszych odmianach gleb (cięższych) zaleca się uprawiać rośliny przemysłowe (konopie, len), wiklinę, zboża i trawy (materiał siewny), ziemniaki i zboża z przeznaczeniem na produkcję spirytusu, rzepak na olej techniczny, sadzonki drzew i krzewów itp. Wykorzystanie na użytki zielone należy ograniczyć.

V° Gleby bardzo silnie zanieczyszczone. Gleby te powinny być całkowicie wyłączone z produkcji rolniczej i zalesione ze względu na przenoszenie zanieczyszczeń z pyłami glebowymi. Jedynie najlepsze odmiany tych gleb, podobnie jak gleby o IV stopniu zanieczyszczenia można przeznaczyć pod uprawę roślin przemysłowych.

Tab. 23. Stopień zanieczyszczenia gleb

Metal	Grupa gleb	Stopień zanieczyszczenia gleb					
		0	I	II	III	IV	V
		Stężenia w mg/kg gleby					
Ołów (Pb)	a	30	70	100	500	2500	>2500
	b	50	100	250	1000	5000	>5000
	c	70	200	500	2000	7000	>7000
Cynk (Zn)	a	50	100	300	700	3000	>3000
	b	70	200	500	1500	5000	>5000
	c	100	300	1000	3000	8000	>8000
Miedź (Cu)	a	15	30	50	80	300	>300
	b	25	50	80	100	500	>500
	c	40	70	100	150	750	>750
Nikiel (Ni)	a	10	30	50	100	400	>400
	b	25	50	75	150	600	>600
	c	50	75	100	300	1000	>1000
Kadm (Cd)	a	0,3	1	2	3	5	>5
	b	0,5	1,5	3	5	10	>10
	c	1	3	5	10	20	>20

Źródło: Kabata-Pendias A. i in.: Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb i roślin metalami ciężkimi i siarką. Ramowe wytyczne dla rolnictwa. IUNG, Puławy, 1993.

Tab. 24. Zawartość kadmu, miedzi, niklu, ołowiu i cyny w 0-20 cm warstwie ornej gleby w punkcie kontrolnym na terenie Powiatu Białogardzkiego w latach badań 1995, 2000, 2005.

Pierwiastek	1995	2000	2005
	mg/kg gleby		
Kadm (Cd)	0,13	0,14	0,12
Miedź (Cu)	5,0	4,5	5,5
Nikiel (Ni)	3,0	2,9	3,0
Ołów (Pb)	12,1	13,5	15,3
Cyna (Zn)	26,8	26,0	22,4

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007 – jakość gleb.

Wyniki badań metali ciężkich w testowanej glebie, przeprowadzone w latach 1995, 2000, 2005 wykazały, że zawartość kadmu, miedzi, niklu, ołowiu, cyny w glebie była niska, kształtowała się na poziomie stopnia 0, odpowiadającego wartościom naturalnym obserwowanym w glebach i nie ulega większym zmianom.

Tab. 25. Zawartość siarki i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w 0-20 cm warstwie gleby punktu kontrolnego znajdującego się na terenie Powiatu Białogardzkiego.

Substancja	1995	2000	2005
	mg/kg gleby		
Związki siarki	1,00	1,25	0,83
Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	941	795	521

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007 – jakość gleb.

Wyniki badań gleb wykazały w 2005 roku, że występowanie gleb zanieczyszczonych (0° oraz 1°) obserwowano w miejscowości Daszewo.

8.2.2. Program poprawy dla pola: Gleby

Cel strategiczny:

Racjonalne wykorzystanie gleby wraz z jej ochroną i rekultywacją

Cele długoterminowe

- Ochrona gleb przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa i przemysłu
- Zagospodarowanie gleb w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej i poziomów zanieczyszczeń
- Ograniczenie czynników wpływających na degradację gleby poprzez zagospodarowanie m.in.: odłogujących gruntów
- Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku rolnym, leśnym i rekreacyjno-wypoczynkowym
- Właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji m.in. poprzez wdrażanie programów rolno-środowiskowych
- Zachowanie naturalnych kompleksów łąk torfowych jako regulatora stosunków wodnych i klimatycznych przyległych do nich terenów

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi
- coroczna aktualizacja rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów gleby lub ziemi
- przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych
- przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów na gruntach o nachyleniu powyżej 10%
- ograniczanie erozji wodnej i wietrznej gleby poprzez możliwie jak najdłuższe utrzymywanie pokrywy roślinnej w postaci wprowadzenia upraw wieloletnich oraz wsiewek i poplonów

- racjonalne użycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych oraz stosowanie technik naturalnych (fito i agromelioracyjnych) w celu zwiększenia udziału materii organicznej w glebie

W celu monitoringu gleb na starostów nałożony został obowiązek prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi (art. 109 ust. 2 Prawa Ochrony Środowiska). Zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.

Zadaniem starosty jest również prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę (Art. 110 POŚ). Rejestr taki musi być corocznie aktualizowany.

8.3. Ochrona zasobów kopalin

8.3.1. Budowa geologiczna

W czwartorzędzie nastąpił szereg zmian klimatycznych, efektem których było tworzenie się i zanikanie wielkich europejskich czas lodowych, pokrywających północne rejony kontynentu. W niektórych okresach zasięgi zlodowaceń wykraczały poza obszary o 50° szerokości geograficznej (Kondracki J., 1988). Działalność lodowcowa ukształtowała szereg współcześnie istniejących form geomorfologicznych na terenach Polski, w tym także na Pomorzu Szczecińskim. Zmiany klimatyczne, powodujące ruchy lodowców, wpływały na przesunięcia linii zasięgowych większości gatunków roślin i zwierząt, wyginięcie niektórych z nich oraz pojawienia się nowych.

Ruchy lodowca podczas glacjału bałtyckiego (Würm) miały największy wpływ na charakter ukształtowania rzeźby na terenie północnej i środkowej Polski. Powstały w tym czasie typowe dla krajobrazu pojezierzy jeziora rynnowe, sandry i moreny.

Okres holocenu przyniósł wraz ze zmianami klimatycznymi nowe układy hydrograficzne. Powstanie Morza Bałtyckiego i obniżanie się terenu łądu miało wpływ na ukształtowanie się dzisiejszej sieci rzecznej Polski.

W wyniku tzw. krasu termicznego, czyli wytapiania się brył lodowca na terenach peryglacialnych, powstały bezodpływowe zagłębienia, wypełniające się z czasem wodą jezior. Proces ten przyczynił się do wykształcenia wielu zbiorników wód, stojących na terenie

Pojezierza Pomorskiego. Część z tych jezior uległa już zanikowi, w ich miejscu powstały torfowiska. W wielu zbiornikach proces przekształcania w torfowiska zachodzi współcześnie. Na kształt i charakter powierzchni terenu w coraz większym stopniu wpływa działalność człowieka. W wyniku przeprowadzonych w drugiej połowie XIX wieku melioracji i regulacji odpływu jezior ich poziom uległ obniżeniu. W innych obserwuje się postępujące zjawisko zarastania przez roślinność wodną. Zachodzą również i inne zmiany: erozja i denudacja gleb na zboczach, akumulacja rzeczna, zapadanie się gruntu na terenach objętych pracami górniczymi, a na obszarach nizinnych zanik wydm i ozów. (Kondracki J., 1988).

Na obszarze Ziemi Białogardzkiej starsze utwory geologiczne występują dość głęboko i są przykryte niemal ponad 200-metrową warstwą utworów czwartorzędowych. Do surowców rozpoznanych i eksploatowanych, posiadających znaczenie gospodarcze należy zaliczyć:

- ❖ gaz ziemny i ropę naftową -okolice Daszewa, Lulewic,
- ❖ piaski i żwiry- rejon Białogardu, Osówka, Tychowa, Karlina, Żytekowa, Podwilcza (aktualnie eksploatowane),
- ❖ gliny i ropy- okolice Karlina ,
- ❖ kreda jeziorna- okolice Nosówka i Tyczewa, aktualnie eksploatowana,
- ❖ torfy-eksploatowane na niewielką skalę na terenie całego powiatu,
- ❖ węgiel brunatny, sól-występuje na znacznych głębokościach i w bardzo małych ilościach.

8.3.2. Program poprawy dla pola: Kopaliny

Cel strategiczny:

Racjonalna zrównoważona gospodarka kopalinami

Cele długoterminowe

- Ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego
- Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- racjonalne wykorzystywanie surowców kopalnych

- prowadzenie eksploatacji złóż zgodnie z przepisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz przy zastosowaniu norm dotyczących techniki górniczej,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin poprzez zwiększenie zastosowania nowoczesnych technologii wydobywczych

8.4. Gospodarka odpadami

8.4.1. Informacje dotyczące wytwarzania i odbioru odpadów

Przedsiębiorstwa, które odbierają odpady komunalne na terenie powiatu białogardzkiego:

1. **Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „EKO-FIUK”, S.C.** –
ul. Świerczewskiego 2 b, 78-320 Połczyn Zdrój.
2. **Zakład Wywozu Nieczystości „ŁAD-SAN” K. Szwed & T. Szwed & A. Sar** –
ul. Ustronie Miejskie 1, 78-200 Białogard.

Zakład Składowania i Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. Krzywopłoty 1/A, 78-230 Karlino.

Tab. 26. Dane techniczne składowiska odpadów w miejscowości Krzywopłoty.

Pojemność całkowita [m ³]	Pojemność zapełniona [m ³]	Powierzchnia w granicach korony [m ²]	Uszczelnienie	Drenaż odcieków	Gromadzenie odcieków	Instalacja do odgazowywania	Pas zieleni	Ogrodzenie	Rejestracja pojazdów	Ewidencja odpadów	Urządzenie do mycia i dezynf.	Warstwa izolacyjna	Liczba kwater
525 714	387 788	30 000	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	3

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy – 2010 rok

W tabeli zamieszczono informacje dotyczące stanu technicznego składowiska odpadów mieszczącego się na terenie powiatu białogardzkiego. Od 1 stycznia 2010r. składowisko nie jest eksploatowane, pozwolenie zintegrowane wygasło 31 grudnia 2009 r. a składowisko przeznaczono do zamknięcia. Do chwili obecnej nie wydano decyzji na zamknięcie składowiska.

Stan formalno-prawny instalacji do odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów

Składowiska odpadów

Składowiska odpadów (stan na 31 grudnia 2010 r.) na terenie Powiatu Białogardzkiego:

1. składowisko odpadów w Krzywopłotach gm. Karlino – nieczynne;
2. składowisko odpadów w Warninie gm. Tychowo – nieczynne.

Zgodnie z przyjętym w dniu 25 stycznia 2008 r., zmienionym 28 marca 2008 r. Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Białogardzkiego za konieczne i zgodne z interesem mieszkańców Gminy Karlino uznano zamknięcie i objęcie terenu wysypiska odpadów w Krzywopłotach rekultywacją.

Wg powyższego eksploatację wysypiska przewidziano do końca 2009 r., a w 2010 r. jego zamknięcie i przystąpienie do rekultywacji zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska i ustawą o odpadach.

W 2009 r. odpady komunalne z miasta Białogard wywożone były na składowisko odpadów komunalnych w Krzywopłotach do Zakładu Składowania i Unieszkodliwiania Odpadów Spółki z o. o. w Krzywopłotach.

W dniu 17 grudnia 2009 r. Miasto Białogard zawarło porozumienie z Międzygminnym Przedsiębiorstwem Gospodarki Odpadami Sp. z o. o. z siedzibą w Wardyniu Górnym na odbiór i zagospodarowanie całego strumienia odpadów komunalnych, wytwarzanych przez mieszkańców miasta Białogard.

Od 1 stycznia 2010 r. odpady komunalne odbierane były od właścicieli nieruchomości z terenu miasta Białogard oraz transportowane na składowisko odpadów w Wardyniu Górnym.

Odpady z terenu Gminy Tychowo wywożone były na składowisko odpadów znajdujące się w miejscowości Grzmiąca, Mirosławiec i Wardyń Górny.

Odpady zbierane z terenu gminy Karlino składowane były na składowisku w miejscowości Leszczyna – Kalina (Mirowo).

W 2010 r. na składowisko odpadów w Krzywopłotach przywożono wyłącznie odpady opakowaniowe takie jak makulatura (15 01 01), tworzywa sztuczne (15 01 02), szkło (15 01 07), gdzie je sortowano, a następnie przekazywano odpłatnie do organizacji odzysku.

Na terenie Powiatu Białogardzkiego nie ma składowisk będących w trakcie rekultywacji. Na terenie gminy Tychowo istniało komunalne składowisko odpadów

w Warninie, które nie spełniało standardów ochrony środowiska. W 2002 r. zostało wyłączone z eksploatacji. Z braku środków finansowych nie podjęto prac w kierunku jego rekultywacji.

W 2010 r. Gmina Tychowo trzykrotnie zawierała wstępne porozumienie z innymi Gminami w sprawie złożenia wspólnego wniosku do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie o dofinansowanie likwidacji i rekultywacji nieczynnych składowisk, w tym składowiska w Warninie. Partnerzy wycofali się z realizacji projektu w związku z tym, że na chwilę obecną nie ma możliwości wykonania rekultywacji składowiska.

Stan formalno – prawny składowiska odpadów w Krzywopłotach

Tab. 27. Zestawienie informacji na temat stanu formalno-prawnego czynnego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – lata 2009 - 2010.

Zakład Składowania i Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o. o. Krzywopłoty 1A 78-230 Karlino			
Rodzaj decyzji	Organ wydający	Data wydania	Znak decyzji
Decyzja lokalizacyjna	Rada Miejska w Karlinie	1993-07-29	XXXV/249/93
Pozwolenie na budowę	Burmistrz Miasta i Gminy Karlino	1994-02-18	PJT 7351-1/94
Pozwolenie na użytkowanie	Starosta Białogardzki	2000-11-27	BOŚ.7353-111/00
Decyzja o wykonaniu przeglądu ekologicznego na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy wprowadzającej	Starosta Białogardzki	2002-02-04	BOŚ.7638/1/02
Decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji składowiska	Wojewoda Zachodniopomorski	2004-08-19	K-SR-Ś-5/6621/8/04
Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów	Starosta Białogardzki	2003-06-11	BOŚ.7636/1/03
Pozwolenie zintegrowane	Wojewoda Zachodniopomorski	2007-12-20	K-SR-Ś-6/6619/70-2/07

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy.

Tab. 28. Masa odebranych odpadów komunalnych w gminach ze względu na miejsca prowadzenia działalności – 2011 rok

Gmina	Masa odpadów [Mg]	Masa odpadów z gospodarstw domowych [Mg]	Liczba obsługiwanych właścicieli nieruchomości	w tym gospod. domowych
Białogard	5 802,70	4 930,00	1 881	997
Tychowo	173,40	0,00	2 325	2 250

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy

W tabeli przedstawiono masę odebranych odpadów komunalnych w Gminie Białogard oraz Gminie Tychowo w roku 2011.

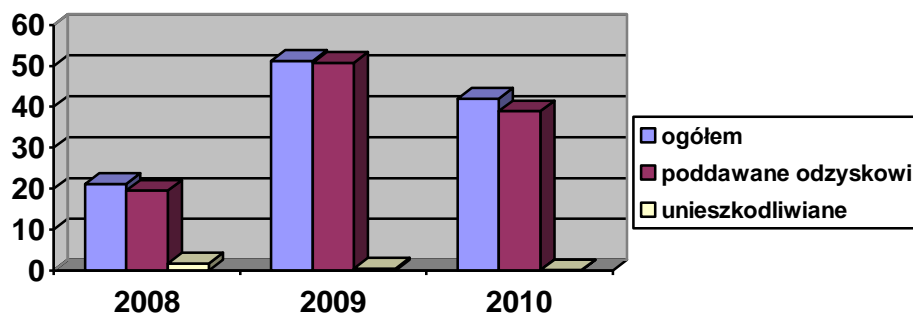
Tab. 29. Odpady wytworzone i nagromadzone w Powiecie Białogardzkim.

Jednostka terytorialna	Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t								
	ogółem			Poddanie odzyskowi			unieszkodliwienie		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Powiat białogardzki	21,2	51,2	42,0	19,5	50,7	38,9	1,7	0,5	0,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

W Powiecie Białogardzkim w roku 2008 wytworzono i nagromadzono 21,2 tys. ton odpadów. W roku 2009 liczba ta uległa wzrostowi do 51,2 tys. ton. Natomiast w następnym roku liczba wytworzonych odpadów spadła do 42 tys. ton. Znaczna część ogólnej liczby odpadów została poddana odzyskowi. W roku 2008 odzyskowi zostało poddane ok. 92%, w roku 2009 - 99%, natomiast w 2010 roku około 92%. Unieszkodliwieniu poddano w 2008 roku 1,7 tys. ton, w 2009 – 0,5 tys. ton, natomiast w 2010 roku zaledwie 0,1 tys. ton. Niskie wartości unieszkodliwionych odpadów w powiecie mogą wynikać z niewystarczających danych potrzebnych do analizy przez Wojewódzki System Odpadowy.

Odpady wytworzone i nagromadzone w powiecie białogardzkim w latach 2008-2010

Wyk. 7. Odpady wytworzone i nagromadzone w powiecie białogardzkim w latach 2008-2010.

Tab. 30. Masa składowanych odpadów w powiecie w latach 2008, 2009.

Jednostka terytorialna	Masa składowanych odpadów [Mg]	
	2008	2009
Powiat Białogardzki	11 548,3500	8 870,3000

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy.

Tab. 31. Masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wg procesów (podział na gminy) – 2010 rok.

Jednostka terytorialna	Ogółem	Odzysk poza instalacjami	Odzysk w instalacjach	Przekazanie os. fiz. w celu wykorzystania	Unieszkodliwianie w instalacjach
Karlino - miasto	29 448,6350	0,0000	29 309,2000	139,4350	0,0000
Karlino – obszar wiejski	427,6300	0,0000	427,6300	0,0000	0,0000
Białogard – gmina miejska	3 586,3000	1 576,0000	1 199,4000	810,9000	0,0000
Białogard – gmina wiejska	282,7000	0,0000	37,4500	0,0000	245,2500
Tychowo	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Ogółem	33 745,2650	1 576,0000	30 973,6800	950,3350	245,2500

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy

Masa składowanych odpadów w Powiecie Białogardzkim w 2008 roku wyniosła 11 548,3500 Mg, natomiast w roku następnym 8 870,3000 Mg. Masa składowanych odpadów spadła o 2 678,05 Mg w roku 2009 w porównaniu do roku 2008.

W tabeli 31 zamieszczono dane dotyczące masy odpadów poddawanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu w poszczególnych jednostkach terytorialnych w Powiecie Białogardzkim. Największą masę odpadów poddanych odzyskowi posiadało w 2010 roku miasto Karlino. Znaczną ich część poddano odzyskowi w instalacjach tj. 99,5% Gmina Tychowo w roku 2010 nie odzyskiwała i nie unieszkodliwiała żadnych odpadów.

Tab. 32. Masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wg procesów (podział na gminy) – 2011 rok.

Jednostka terytorialna	Ogółem	Odzysk poza instalacjami	Odzysk w instalacjach	Przekazanie os. fiz. w celu wykorzystana	Unieszkodliwianie w instalacjach
Karlino - miasto	47 945,2000	0,0000	47 904,0000	41,2000	0,0000
Karlino – obszar wiejski	2,5000	0,0000	0,0000	2,5000	0,0000
Białogard – gmina miejska	2 088,0000	1 175,0000	913,0000	0,0000	0,0000
Białogard – gmina wiejska	1 018,6990	0,0000	754,1800	0,0000	264,5190
Tychowo	20 5000	20 5000	0,0000	0,0000	0,0000
Ogółem	51 074,8990	1 195,5000	49 571,1800	43,7000	264,5190

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy.

W powyższej tabeli przedstawiono masę odpadów poddawanych odzyskowi bądź unieszkodliwieniu w poszczególnych jednostkach terytorialnych Powiatu Białogardzkiego. Największą masę odpadów poddanych odzyskowi w 2011 roku posiadało miasto Karlino, a następnie miasto Białogard. Najmniejszą masę poddaną odzyskowi posiadały obszary wiejskie gminy Karlino. Największą masę odpadów poddaną odzyskowi w instalacjach posiadało miasto Karlino, natomiast miasto Białogard najwięcej odpadów poddało odzyskowi poza instalacjami. Tylko gmina wiejska Białogard część odpadów – 264,5190 Mg poddała unieszkodliwieniu w instalacjach.

Tab. 33. Masa składowanych odpadów w Powiecie Białogardzkim.

Jednostka administracyjna	Kod odpadów	Ogółem	2008	2009
		[Mg]		
Powiat Białogardzki	01 04 13	2,3000	2,3000	0,0000
	03 01 05	12,8000	7,9000	4,9000
	03 01 82	248,6000	208,1000	40,5000
	17 03 80	180,5500	169,5500	11,0000
	17 06 04	180,9100	178,1100	2,8000
	19 08 01	112,9000	58,3000	54,6000
	19 08 02	185,4000	103,5000	81,9000
	19 08 05	1 351,3000	1 213,7000	137,6000
	19 08 14	352,1000	162,9000	189,2000
	20 01 39	0,6000	0,6000	0,0000
	20 01 99	11,5000	5,8000	5,7000
	20 03 01	17 679,3400	9 387,8400	8 291,5000
	20 03 07	100, 3500	49,7500	50,6000
	Razem	20 418,6500	11 548,3500	8 870,300

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy.

W tabeli przedstawiono masę składowanych odpadów wraz z kodami na terenie powiatu. Przedstawione dane dotyczą lat 2008 oraz 2009. W roku 2009 nastąpił spadek składowanych odpadów w porównaniu do roku 2008. Poniżej przedstawiono zestawienie składowanych odpadów na składowisku w Krzywopłotach.

Tab. 34. Zestawienie informacji na temat masy składowanych odpadów na składowisku odpadów w Krzywopłotach.

Karlino- obszar wiejski (składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne)	Kod odpadów	Ogółem	2009
		[Mg]	
	03 01 05	4,9000	4,9000
	03 01 82	40,5000	40,5000
	17 03 80	11,0000	11,0000
	17 06 04	2,8000	2,8000

	19 08 01	54,6000	54,6000
	19 08 02	81,9000	81,9000
	19 08 05	137,6000	137,6000
	19 08 14	189,2000	189,2000
	20 01 99	5,7000	5,7000
	20 03 01	8291,5000	8291,5000
	20 03 07	50,6000	50,6000
	Razem	8870,3000	8870,3000

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy.

Dane w powyższej tabeli dotyczą składowiska odpadów w Krzywopłotach w roku 2009. W porównaniu z rokiem 2008 ilość składowanych odpadów uległa zmniejszeniu. Prawdopodobnie jest to spowodowane planowanym zaniechaniem składowania odpadów na składowisku, gdyż od dnia 1 stycznia 2010 roku odpady trafiają na składowisko odpadów znajdującym się w Wardyniu Górnym.

8.4.2. Program poprawy dla pola: Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach KPGO jest nadrzędnym dokumentem w zakresie gospodarki odpadami. KPGO 2014 przyjęto w grudniu 2010 r., z tego powodu cele i zadania określone w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami opierają się na KPGO 2010. Ze względu na to, iż KPGO 2014 jest najbardziej aktualnym dokumentem wyznaczającym cele i kierunki działań, dokument ten uznano za podstawę do planowania w dziedzinie gospodarki odpadami dla Powiatu Białogardzkiego.

Celem dalekosiężnym KPGO 2014 jest osiągnięcie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w którym w pełni realizowane są zasady gospodarki odpadami, a w szczególności hierarchia postępowania z odpadami, czyli po pierwsze zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie, przy czym najmniej pożądanym sposobem ich zagospodarowania jest składowanie.

Główne cele strategiczne wynikające z KPGO to:

- uniezależnienie wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju,
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO).

Cel strategiczny:

Stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO, polityką ekologiczną oraz hierarchią działań związanych z postępowaniem z odpadami

Cele długoterminowe:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów i likwidacja "dzikich" wysypisk odpadów
- wprowadzenie gminnej zbiórki przeterminowanych środków ochrony roślin
- wyeliminowanie składowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów poprzez skuteczny system ich selektywnego zbierania, odzysku i unieszkodliwiania;
- rozwój skutecznej sieci zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- odzysku i recyklingu odpadów z nich powstałych;

Cele krótkoterminowe i kierunki działań wraz ze wskaźnikami ich realizacji:

KPGO formułuje cele szczegółowe dla poszczególnych grup odpadów, na podstawie tychże dostosowano cele długoterminowe i krótkoterminowe (do roku 2015) dla Powiatu Białogardzkiego.

Odpady komunalne

- objęcie systemem zbiórki odpadów komunalnych 100% mieszkańców, najpóźniej do 2015 r.,
- objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów, najpóźniej do 2015 r.,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, aby nie było składowanych:
 - w 2013 r. więcej niż 50%,
 - w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do poziomu maks. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.,
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy do 2020 roku.

Odpady niebezpieczne

Odpady zawierające PCB

W okresie od 2011 r. należy dokonywać likwidacji odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

Oleje odpadowe

Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%. Środkami pozwalającymi na osiągnięcie w/w celów na poziomie powiatowym może być m.in.

- tworzenie i rozbudowa systemów zbierania olejów odpadowych

Odpady medyczne i weterynaryjne

W okresie do 2022 r. celem będzie podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

Zużyte baterie i akumulatory

Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, który pozwoli na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:

- do 2012 r. – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości 25%;
- do 2016 r. i w latach następnych – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości 45%.

Osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu:

- zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych - 65% ich masy;
- zużytych baterii niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych – 75% ich masy;
- pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów – 50% ich masy.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

W okresie od 2011 r. do 2022 r. wyznacza się następujące cele:

- rozbudowa systemu odzysku oraz unieszkodliwiania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego ukierunkowana na całkowite wyeliminowanie ich składowania,
- utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu w wysokości:
 - dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego i automatów do wydawania:
 - poziomu odzysku w wysokości 80 % masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75 % masy zużytego sprzętu;
 - dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu teleinformatycznego, telekomunikacyjnego i audiowizualnego:

- poziomu odzysku w wysokości 75 % masy zużytego sprzętu,
- poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 65 % masy zużytego sprzętu;
- dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:
 - poziomu odzysku w wysokości 70 % masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 50 % masy zużytego sprzętu;
- dla zużytych gazowych lamp wyładowczych - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości 80 % masy tych zużytych lamp, osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/mieszkańca/rok.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Celem nadrzędnym jest zapewnienie pełnej skuteczności działania systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku, w tym recyklingu odpadów powstających z pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz ograniczenie istnienia szarej strefy. Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:

- 85% i 80% do końca 2014 r.,
- 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

Odpady zawierające azbest

W okresie od 2011 r. do 2022 r. zakłada się sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.

Odpady materiałów wybuchowych

W okresie od 2011 r. do 2022 r. zakłada się sukcesywne zagospodarowanie materiałów odpadów wybuchowych.

Odpady pozostałe

Zużyte opony

W perspektywie do 2022 r. podstawowym celem jest dotrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

W okresie do 2022 r. głównym celem jest rozbudowa systemu selektywnego zbierania odpadów z remontów, budowy i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. Do 2020 r. poziom przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić minimum 70% wagowo.

Komunalne osady ściekowe

W perspektywie do 2022 r. podstawowe cele w gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi są następujące:

- ograniczenie składowania osadów ściekowych,
- zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz osadów przekształcanych metodami termicznymi,
- maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennej zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego,
- wzrost masy komunalnych osadów ściekowych przekształcanych termicznie w cementowniach, kotłach energetycznych oraz spalarniach komunalnych osadów ściekowych.

Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

W zakresie gospodarki odpadami ulegającymi biodegradacji innymi niż komunalne w okresie do 2022 r. zakłada się zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów.

Odpady opakowaniowe

Celem nadrzędnym jest ograniczenie istnienia szarej strefy. Jako cel na rok 2014 przyjęto osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu przedstawionych w tabeli poniżej. Natomiast w latach następnych należy utrzymać te poziomy.

Tabela 35 Cele w gospodarce odpadami opakowaniowymi

Lp.	Odpad powstały z:	Poziom w %	
		odzysku	recyklingu
	rodzaj opakowań		
1	opakowania razem	60 ¹⁾	55 ¹⁾
2	opakowania z tworzyw sztucznych	-	22,5 ^{1) 2)}
3	opakowania z aluminium	-	50 ¹⁾
4	opakowania ze stali, w tym z blachy stalowej	-	50 ¹⁾
5	opakowania z papieru i tektury	-	60 ¹⁾
6	opakowania ze szkła gospodarczego, poza ampułkami	-	60 ¹⁾
7	opakowania z drewna	-	15 ¹⁾

¹⁾ Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach Prawa farmaceutycznego,

²⁾ Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy

W zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki przyjmuje się następujące cele:

- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
- zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem, zwiększenie stopnia zagospodarowania odpadów wydobywczych w podziemnych wyrobiskach kopalni oraz ich odzysku.

8.5. Program edukacji ekologicznej

Realizacja celów i zadań zamierzonych w programie ochrony środowiska wymaga zaangażowania i świadomości mieszkańców Powiatu Białogardzkiego i działających tu podmiotów gospodarczych. W tym celu opracowano program promocji i edukacji w zakresie ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, który proponuje metody kształtowania społecznej świadomości ekologicznej.

8.5.1. Edukacja ekologiczna mieszkańców

Formy edukacji zastosowane wśród mieszkańców powiatu są różnorodne, m.in. są to: publikacje w postaci przewodników przyrodniczych, książek, biuletynów informacyjnych o stanie środowiska oraz opracowywanie ścieżek dydaktycznych. Z upływem czasu propagowanie postaw ekologicznych w mieszkańcach wykształca w mieszkańcach większą świadomość związaną z potrzebą działań ochronnych na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza jest to istotne wśród najmłodszych mieszkańców powiatu.

Warunkiem koniecznym i niezbędnym realizacji celów zarówno w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jak i poprawy jakości środowiska jest dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej społeczeństwa; działania edukacyjne powinny być działaniami systemowymi z jasno sprecyzowanymi celami i sposobem ich realizacji.

8.5.2. Edukacja ekologiczna formalna (szkolna)

Ten rodzaj edukacji to zorganizowany system kształcenia uczniów na wszystkich szczeblach systemu oświaty, nastawiony na wykształcenie w nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej.

8.5.3. Edukacja ekologiczna pozaszkolna

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie niektórych grup osób dorosłych zdobywaniem wiedzy na temat otaczającego ich środowiska, a także możliwości uczestniczenia w działaniach na rzecz jego ochrony. Zachowania obserwowane w społeczeństwie wskazują jednak, że poziom akceptacji dla działań z zakresu ochrony środowiska maleje, a zachowania prokonsumpcyjne dominują nad proekologicznymi. Dlatego rola edukacji ekologicznej i wprowadzanie jej nowych form są nadal bardzo istotne.

Szczególną rolę w rozwijaniu edukacji ekologicznej wśród dorosłych mieszkańców Powiatu Białogardzkiego spełnia Starostwo Powiatowe. Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie

mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Wśród wielu tematów edukacji ekologicznej, znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony powietrza atmosferycznego, oszczędności energii i wody.

Cel strategiczny

Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa Powiatu Białogardzkiego, kształtowanie postaw proekologicznych jego mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska.

Cel ten wpisuje się w podstawowe cele sformułowane w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej.

Cele długoterminowe:

- kontynuacja i rozszerzanie działań edukacyjnych w szkołach z zakresu ochrony środowiska
- podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczności Powiatu Białogardzkiego
- kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań poszczególnych grup społeczeństwa powiatu w odniesieniu do środowiska,
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie zużycia wody
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- prowadzenie aktywnych form edukacji ekologicznej młodzieży i dzieci
- kontynuacja edukacji na temat ochrony środowiska w przedszkolach i szkolnictwie wszystkich szczebli

- wspieranie finansowe i merytoryczne działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach
- pomoc szkołom w uzyskiwaniu pozabudżetowych środków na edukację ekologiczną
- zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony
- prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej społeczności lokalnej na terenach cennych przyrodniczo
- rozwijanie międzynarodowej współpracy w zakresie edukacji ekologicznej, zwłaszcza wiedzy na temat wymagań dotyczących stanu środowiska w świetle integracji z Unią Europejską
- rozszerzenie zakresu edukacji szkolnej o walory przyrodnicze Powiatu Białogardzkiego

Adresaci programu promocji i edukacji

Głównym adresatem programu edukacji ekologicznej jest społeczeństwo Powiatu Białogardzkiego. Kluczową grupą jest młodzież szkolna i dzieci, gdyż wykazują się oni największą percepcją na edukację ekologiczną, a ponadto stanowią ważną grupę konsumencką. Przewiduje się także objęcie akcją informacyjną szerokiego kręgu osób zajmujących się obecnie sprawami ochrony środowiska w urzędzie i zakładach, a także przedstawicieli grup opiniotwórczych z zakresu ochrony środowiska: nauczycieli i radnych.

9. Aspekty finansowe realizacji programu

9.1. Dotychczasowe finansowanie działań związanych z ochroną środowiska

Poniżej zestawiono informacje dotyczące wydatków na środki trwale służące ochronie środowiska w Powiecie Białogardzkim w latach 2007-2010. Dane przedstawiono uwzględniając podziały gminne.

Tab. 37. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2007 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiem na gminy.

Wyszczególnienie	Ochrona środowiska				Gospodarka wodna	
	Ogółem	w tym na (w tys. zł)			Ogółem	w tym ujęcia i doprowadzenia wody
		Gospodarkę ściekową i ochronę wód	Ochronę powietrza	Gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych		
Powiat Białogardzki	2134,1	1394,1	650,0	90,0	1043,7	1014,7
Gmina miejska Białogard	1617,3	877,3	650,0	90,0	850,5	827,5
Gmina miejsko-wiejska Karlino	434,3	434,3	-	-	144,3	144,3
W tym miasto Karlino	298,6	298,6	-	-	119,2	119,2
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	61,5	61,5	-	-	31,4	31,4
Gmina wiejska Białogard	21,0	21,0	-	-	31,4	31,4

Źródło: Urząd Statystyczny Szczecin.

Tab. 38. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2008 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy.

Wyszczególnienie	Ochrona środowiska				Gospodarka wodna	
	Ogółem	w tym na (w tys. zł)			Ogółem	w tym ujęcia i doprowadzenia wody
		Gospodarkę ściekową i ochronę wód	Ochronę powietrza	Gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych		
Powiat Białogardzki	4167,9	4167,9	-	-	2312,6	2071,7
Gmina miejska Białogard	170,1	170,1	-	-	329,2	329,2
Gmina miejsko-wiejska Karlino	926,2	926,2	-	-	239,7	239,7
W tym miasto Karlino	3,9	3,9	-	-	57,1	57,1
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	1858,3	1858,3	-	-	1063,4	822,5
Gmina wiejska Białogard	1213,3	1213,3	-	-	680,3	680,3

Źródło: Urząd Statystyczny Szczecin.

Tab. 39. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2009 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiem na gminy.

Wyszczególnienie	Ochrona środowiska				Gospodarka wodna	
	Ogółem	w tym na (w tys. zł)			Ogółem	w tym ujęcia i doprowadzenia wody
		Gospodarkę ściekową i ochronę wód	Ochronę powietrza	Gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych		
Powiat Białogardzki	61093,1	60544,0	370,0	179,1	34960,0	34760,4
Gmina miejska Białogard	2592,3	2222,3	370,0	-	982,2	982,2
Gmina miejsko-wiejska Karlino	12369,0	12216,9	-	152,1	7028,8	7028,8
W tym miasto Karlino	3929,5	3929,5	-	-	88,7	88,7
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	22263,1	22263,1	-	27,0	12490,4	12490,4
Gmina wiejska Białogard	23868,7	23868,7	-	-	14458,6	14259,0

Źródło: Urząd Statystyczny Szczecin.

Tab. 40. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2010 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy.

Wyszczególnienie	Ochrona środowiska				Gospodarka wodna	
	Ogółem	w tym na (w tys. zł)			Ogółem	w tym ujęcia i doprowadzenia wody
		Gospodarkę ściekową i ochronę wód	Ochronę powietrza	Gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych		
Powiat Białogardzki	88930,8	84742,9	375,0	585,2	39929,5	37894,3
Gmina miejska Białogard	15127,8	11525,1	375,0	-	4903,6	2869,6
Gmina miejsko-wiejska Karlino	30482,8	29897,6	-	30,0	10346,5	10346,5
W tym miasto Karlino	17684,7	17654,7	-	30,0	2587,6	2587,6
Gmina miejsko-wiejska Tychowo	14057,5	14057,5	-	-	7105,5	7105,5
Gmina wiejska Białogard	29262,7	29262,7	-	-	-	-

Źródło: Urząd Statystyczny Szczecin.

Z danych zamieszczonych w tabelach powyżej wynika, że nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej z każdym rokiem ulegają zwiększeniu. W całym powiecie środki przeznaczone na ochronę środowiska wynosiły w 2007r. 2134,1 tys. zł, natomiast w roku 2010 - 88930,8 tys. zł. Jest to wzrost aż o 98 %. Zauważalny jest również wzrost nakładów na gospodarkę wodną. W roku 2007 środki na ten cel wyniosły 1043,7 tys. zł, natomiast w roku 2010 39929,5 tys. zł. Nakład wzrósł o 97,4%.

Poniżej przedstawiono planowany budżet powiatu na zadania związane z ochroną środowiska do roku 2014.

Tabela 41 Środki na ochronę środowiska będące w dyspozycji powiatu

rok	Suma wydatków [zł]	dział
2012 plan	41 103,76 plan	Dział 020; Rozdział 02002; § 4300: Nadzór nad gospodarką leśną.
	5 490,00 plan	Dział 900; Rozdział 90095; Gospodarka komunalna i ochrona środowiska; pozostała działalność.
2013 plan	35 000,00 plan	Dział 020; Rozdział 02002; § 4300: Nadzór nad gospodarką leśną.
2014 plan	40 000,00 plan	Dział 020; Rozdział 02002; § 4300: Nadzór nad gospodarką leśną

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Białogardzie.

Środki będące w dyspozycji powiatu ulegają zwiększeniu w każdym roku. Nadal wpływy powiatu są jednak zbyt ograniczone aby w pełni pozwoliły na zrealizowanie wszystkich działań przewidzianych do zrealizowania w Programie. Proponuje się zatem skorzystanie z funduszy zewnętrznych, które opisano w poniższym rozdziale.

9.2. Potencjalne źródła finansowania celów i zadań związanych z ochroną środowiska

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym źródłami są zarówno środki budżetowe jak i pozabudżetowe tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżety gminy. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) promuje przedsięwzięcia ochrony środowiska i należy do największych instytucji finansujących w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Lista priorytetowych programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2012 rok:

- Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel główny: Zatrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz odtworzenie i wzbogacenie zasobów przyrody.

Rodzaje przedsięwzięć

- ochrona przyrody i ograniczenie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach parków narodowych,
- ochrona przyrody i ograniczenie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach międzynarodowych rezerwatów biosfery MAB i obszarach chronionych na podstawie Konwencji Ramsarskiej,
- ochrona siedlisk i gatunków wymienionych w załącznikach I i II Dyrektywy Siedliskowej, oraz gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, w ramach sieci obszarów Natura 2000,
- powstrzymanie spadku liczebności i odbudowa populacji zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów,
- ochrona i rewitalizacja zabytkowych parków i ogrodów;
- ochrona konserwatorska szczególnie cennych pomników przyrody, wskazanych przez Ministra Środowiska;

- odtworzenie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz urządzeń i obiektów służących ochronie tych zasobów, zniszczonych w wyniku klęsk żywiołowych lub katastrof naturalnych,
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel główny: zachowanie trwałej wielofunkcyjności lasów oraz ich roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego.

Rodzaje przedsięwzięć:

- przebudowa drzewostanów pozostających pod wpływem emisji przemysłowych,
- usuwanie szkód w lasach, powstałych w wyniku klęsk _żywiołowych i katastrof naturalnych, poprzez odtworzenie i przebudowę uszkodzonych drzewostanów,
- ochrona ekosystemów leśnych przed szkodami powodowanymi przez czynniki biotyczne i abiotyczne,
- zalesianie gruntów porolnych i nieużytków w ramach realizacji Krajowego Programu Zwiększania Lesistości, będących własnością Skarbu Państwa lub gmin – z wyłączeniem obszarów NATURA 2000 do momentu opracowania planów ochrony lub planów żądań ochronnych;
- budowa lub modernizacja obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarach Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz lasów ochronnych w otoczeniu miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców.
- Utrwalenie efektów ekologicznych w projektach przyrodniczych

Cel główny: Zachowanie właściwego stanu ochrony zasobów przyrodniczych.

Rodzaje przedsięwzięć:

- kontynuacja ochrony walorów przyrodniczych obszarów wodno-błotnych,
- zachowanie małej retencji wodnej w lasach,
- kontynuacja ochrony zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
- zachowanie właściwego stanu infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych.

Jako priorytetowe traktuje się w szczególności te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Szczegółowa lista oraz Przewodnik po programach priorytetowych NFOŚiGW znajduje się na stronie internetowej: <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/lista-programow-priorytetowych>

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie (WFOŚiGW),

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie spełnia swoje zadania uczestnicząc w rozwiązywaniu problemów związanych z ochroną środowiska na poziomie lokalnym i regionalnym, a także ponadregionalnym. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie działa od 1993 roku. Został powołany na podstawie przepisów ustawy z 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Od 2001 roku działalność Funduszu regulują przepisy Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późniejszymi zmianami). Zasady gospodarki finansowej WFOŚiGW w Szczecinie określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. z 2010 r., Nr 226, poz. 1479). W rozumieniu przepisów Fundusz posiada osobowość prawną a w oparciu o ustawę o finansach publicznych jest samorządową osobą prawną.

WFOŚiGW w Szczecinie na podstawie zawartego porozumienia międzyinstytucjonalnego z Instytucją Pośredniczącą pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla I i II osi priorytetowej POIiŚ. Działania Funduszu w zakresie przypisanych zadań ukierunkowane będą na efektywną absorpcję środków unijnych w województwie zachodniopomorskim poprzez wspieranie inwestycji realizowanych przez beneficjentów w obszarach gospodarki wodno – ściekowej oraz gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi.

Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ), który istnieje od 1991 roku. BOŚ jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Współpracuje on z organizacjami zajmującymi się finansowaniem działań z zakresu ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innymi funduszami pomocowymi. Bank współfinansuje szerokie spektrum zadań z zakresu: ochrony wody i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery oraz ochrony powierzchni ziemi. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej <http://www.bosbank.pl/?page=ekologia>

Fundusze unijne na ochronę środowiska - do ich zadań należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

Komisja Europejska proponuje, aby priorytety polityki strukturalnej w latach 2007 - 2013 były osiągnięte w ramach trzech nowych celów:

- konwergencja,
- regionalna konkurencyjność i zatrudnienie,
- współpraca terytorialna.

Źródłami finansowania nowej polityki są trzy fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny
- Fundusz Spójności.

Narodowa Strategia Spójności (NSS)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych:

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007 – 2013.

Celem strategicznym NSS (NSRO) jest „tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”. Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSRO będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – EFRR
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko składa się z 5 priorytetów. Dzięki priorytetom I- V w Polsce m.in. poprawi się jakość wody, sposób gospodarowania odpadami oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe, a obszarom zdegradowanym przywrócona zostanie ich wartość. Wsparcie dostaną również organizacje działające na rzecz ochrony przyrody.

Priorytet I – Gospodarka wodno-ściekowa:

BENEFICJENCI:

Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe

w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.

Rodzaje projektów: budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM.

Priorytet II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

BENEFICJENCI:

Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rodzaje projektów: kompleksowe systemy gospodarowania odpadami komunalnymi, dostosowanie istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów, przygotowanie dokumentacji (studium wykonalności, dokumentacja techniczna i przetargowa), rekultywacja terenów powojkowych oraz zdegradowanych przez przemysł i górnictwo, projekty związane z zabezpieczeniem/stabilizacją osuwisk.

Priorytet III – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:

BENEFICJENCI:

Regionalne zarządy gospodarki wodnej, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,

PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych.

Rodzaje projektów: Projekty dotyczące modernizacji (rehabilitacji) istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowli hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego, projekty planów postępowania w sytuacji zagrożenia powodziowego, realizacja przedsięwzięć przeciwpowodziowych, projekty w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom, projekty prowadzące do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wodnych, projekty uwzględniające zwiększenie małej retencji na obszarze zlewni oraz monitorowanie stanu środowiska, przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia (w tym dokumentacja techniczna dla projektów), projekty związane z budową i doskonaleniem stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, w tym wyposażenie w specjalistyczny sprzęt, zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii oraz wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w tym również ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, W zakresie monitoringu środowiska wyodrębnione zostały następujące obszary wsparcia: monitoring wód, monitoring powietrza oraz monitoring hałasu. Wspierane będą projekty o charakterze powtarzalnym - realizowane z wykorzystaniem standardowych metod, narzędzi oraz technologii.

Priorytet IV – Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska:

BENEFICJENCI:

Małe, średnie i duże przedsiębiorstwa za wyłączeniem przedsiębiorstw wymienionych w art. 35, ust. 3 pkt b w rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) oraz przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Rodzaje projektów: zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów, ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów, graniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji, ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego, inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do

środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zastrzegających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji, budowa lub modernizacja oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych, Inwestycje mające na celu zmniejszenie zużycia wody oraz ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami poprzez np. przebudowa ciągu technologicznego ograniczająca ilość produkowanych ścieków i/lub ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika, konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku, modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do odzysku, w tym recyklingu lub unieszkodliwiania odpadów użytkowych lub niebezpiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych typów odpadów, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przekształcania odpadów w celu ułatwienia magazynowania i transportu odpadów oraz przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania, budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do zbierania lub magazynowania odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych.

Priorytet V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych:

BENEFICJENCI:

Parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, wojewodowie, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, urzędy morskie, inne jednostki rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, regionalne dyrekcje lasów państwowych, nadleśnictwa oraz inne jednostki organizacyjne lasów państwowych, instytucje naukowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe, w tym szkoły wyższe oraz ich jednostki organizacyjne, inne podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające ochroną obszarów chronionych, grupy wyżej wymienionych podmiotów ze wskazaniem beneficjenta wiodącego.

Rodzaje projektów: Projekty mające na celu przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności biologicznej, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiającą przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, opracowanie krajowych programów ochrony

wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy edukacyjne dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju, organizacja ogólnopolskich i ponadregionalnych konkursów i festiwali ekologicznych, budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007-2013

W ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE, zdefiniowano cztery osie:

- Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;
- Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
- Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;
- Oś 4: Leader.

Powyższe kierunki wsparcia w pełni odzwierciedlają potrzeby Polski w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i ustanawiają podstawowe sfery, wokół których zostają zaprogramowane szczegółowe instrumenty wsparcia.

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

Biorąc pod uwagę niski stopień specjalizacji gospodarstw rolnych, niedoinwestowanie w zakresie infrastruktury produkcji rolnej i rozdrobnienie struktury obszarowej, które przekłada się na mniejszą efektywność produkcji, konieczne będzie zapewnienie odpowiednich instrumentów wsparcia i poniesienie nakładów finansowych na pokrycie kosztów, dostosowujących gospodarstwa rolne do rosnących wymagań wspólnotowych (w tym związanych z ochroną środowiska) oraz wzmożonej presji konkurencyjnej ze strony producentów z innych krajów unijnych oraz krajów trzecich. Na ten cel zostaną zaplanowane działania wspierające proces restrukturyzacji gospodarstw rolnych i wzmocnienie kapitału rzeczowego.

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

Obszary wiejskie pełnią ważną rolę w zakresie ochrony środowiska, w tym ochrony zasobów wodnych i gleb, kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk oraz różnorodności biologicznej. Wprowadzone zostają odpowiednie instrumenty wsparcia oraz zachęty dla rolników, które będą sprzyjały zachowaniu i poprawie stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków, stanowiących dobro publiczne. Cel ten będzie realizowany poprzez bezpośrednie działania, związane z odpowiednimi praktykami rolniczymi w obrębie gospodarstwa, takimi jak promowanie zrównoważonego sposobu gospodarowania, odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód, kształtowanie struktury krajobrazu, przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo. Szczególne znaczenie mają obszary objęte siecią Natura 2000 oraz obszary, na których będą realizowane działania zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) w zakresie wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich jest celem, który łączy się zarówno z podstawowymi kierunkami rozwoju ekonomicznego i społecznego gospodarstw rolnych poprzez wzmocnienie potencjału ekonomicznego, restrukturyzację i modernizację, jak i dobrymi warunkami do życia pod względem jakości środowiska i krajobrazu, infrastrukturę społeczną i techniczną. Instrumenty dostępne w ramach Osi 3 uzupełniają priorytety zdefiniowane w ramach pierwszych dwóch osi będą oddziaływać na mieszkańców obszarów wiejskich. Pobudzanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich będzie pośrednio wpływać także na możliwość koncentracji produkcji rolniczej i przejścia ludności związanej z rolnictwem do pracy w innych sektorach gospodarki, a co za tym idzie – tworzyć warunki dla przekształceń wewnątrz sektora rolnego, w tym zwłaszcza redukcji bezrobocia ukrytego, powiększania areалу gospodarstw rolnych, ich modernizacji, poprawy konkurencyjności i ukierunkowania rynkowego produkcji.

Oś 4: Leader

LEADER jest podejściem przekrojowym, umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów przede wszystkim Osi 3. Celem Osi 4 jest aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków.

Program LIFE+

Realizacja programu wspólnotowego LIFE+ poświęconego wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska rozpoczęła się w 2007 roku wraz z wejściem w życie.

Rozporządzenia o LIFE+

Program LIFE+ umożliwi realizację projektów z zakresu trzech komponentów:

- Przyroda i Różnorodność Biologiczna (projekty dotyczące wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej),
- Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska (projekty z zakresu ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz projekty z zakresu zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami - komponent stanowi połączenie byłego komponentu LIFE Środowisko oraz programu Forest focus),
- Informacja i Komunikacja (projekty informacyjne i komunikacyjne, kampanie na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiana najlepszych doświadczeń i praktyk),

Fundusz Norweski/Mechanizm Finansowy EOG

Dnia 2 stycznia 2007 r. rozpoczął się drugi nabór wniosków o dofinansowanie projektów z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, który trwał do 16 kwietnia 2007 r., ale planowane są następne terminy składania wniosków. Do Mechanizmów Finansowych EOG mogą składać wnioski:

- gminy, związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (JST),
- przedsiębiorstwa komunalne i inne jednostki komunalne,
- jednostki służby zdrowia ,
- firmy (podmioty mające os. prawną),
- kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje i towarzystwa),
- instytucje naukowe i badawcze, instytucje środowiskowe,
- organizacje społeczne i organizacje społecznego partnerstwa publiczno-prywatnego.

Dofinansowanie z Funduszu Norweskiego można zdobyć na następujące cele:

- ochrona środowiska (np. budowa i modernizacja infrastruktury; oczyszczalnie ścieków i kanalizacja, zbiórka odpadów; szkolenia),

- ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym odnowa miast (np. budowa i rozbudowa instytucji kultury, konserwacja zbiorów, infrastruktura zabytkowych części miast),
- rozwój zasobów ludzkich (np. szkolenia pracowników administracji samorządowej, wsparcie doradztwa i informacji dla JST i organizacji pozarządowych),
- opieka zdrowotna (np. na programy profilaktyczne, na promocję zdrowia, inwestycje),
- dotacje na badania naukowe (np. projekty badawcze, współpraca w zakresie nauki i technologii),
- wzmacnianie sądownictwa (np. budowa i modernizacja przejść granicznych, wdrażanie systemów informatycznych i sieci, szkolenia),
- polityka regionalna i działania transgraniczne (np. transfer wiedzy, staże pracowników administracji),
- pomoc techniczna przy wdrażaniu prawa UE (np. informacja i promocja, wsparcie procesu monitoringu, oceny i kontroli).

10. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE

10.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

W procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska biorą udział cztery grupy podmiotów:

- uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- realizujące zadania Programu,
- kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność Powiatu odbierająca wyniki działań Programu.

Dla wdrożenia i realizacji strategii określonej w niniejszym dokumencie niezbędne jest wprowadzenie „mapy wpływów” - procedur mających na celu określenie zasad współpracy i finansowania między wszystkimi jednostkami, tj. urzędami, instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi uczestniczącymi w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Współpraca powinna dotyczyć także struktur wewnętrznych w ramach Starostwa Powiatowego, tzn. pomiędzy poszczególnymi wydziałami i referatami Starostwa. Wypracowane procedury powinny stopniowo stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami z różnych środowisk. Dzięki temu,

proces planowania i zarządzania może stać się czytelny i przejrzysty dla ogółu mieszkańców Powiatu.

Podstawową jednostką odpowiedzialną za realizację Programu Ochrony Środowiska jest Starosta Powiatowy, który co 2 lata, przedstawia Radzie Powiatu raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Rada Powiatu współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz z samorządami gminnymi. Organem dysponującym instrumentami finansowymi jest Marszałek Województwa, natomiast instrumentami prawnymi dysponuje Wojewoda. Ponadto Zarząd Powiatu współpracuje z jednostkami posiadającymi instrumenty kontroli i monitoringu takimi jak WIOŚ i RZGW. Władze Powiatu mogą być wspomagane Zespołem konsultacyjnym, w skład którego wchodzi przedstawiciele lokalnych społeczności samorządowych.

Zawarte w Programie Ochrony Środowiska zadania, realizowane są przez samorząd Powiatowy, samorządy poszczególnych gmin oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi przez Program. Wypracowane procedury powinny przede wszystkim usprawniać współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych szczebli środowisk rządowych i pozarządowych.

10.2. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2012-2015” spoczywa na władzach Powiatu. Zakres monitoringu powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

W cyklu czteroletnim oceniony zostanie stopień realizacji założonych celów ekologicznych. Ocena ta będzie podstawą do aktualizacji niniejszego dokumentu w 2016 r.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. W

dalszej części Programu przedstawiono wskaźniki jego monitorowania, zakładając, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużyły głównie dane udostępniane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS).

Tabela 42. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika
1.	Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód
2.	Jakość wód podziemnych	Klasy jakości wód
3.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód lub do ziemi	BZT5 [kg/rok]
		ChZT [kg/rok]
		Zawiesina [kg/rok]
		Chlorki i siarczany [kg/rok]
		Fenole lotne [kg/rok]
		Azot ogólny [kg/rok]
		Fosfor ogólny [kg/rok]
4.	Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10
		Pył zawieszony PM 2,5
		Dwutlenek siarki
		Dwutlenek azotu
		Tlenki azotu
		Tlenek węgla
		Benzen
		Ozon
		Ołów
		Kadm
		Nikiel
		Arsen
		Benzo(a)piren
5.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni powiatu ogółem [%]
6.	Powierzchnie chronione	Ogółem obszary prawnie chronione [ha]
		Powierzchnia rezerwatów przyrody ogółem [ha]
		Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]
		Obszary chronionego krajobrazu [ha]
		Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]
		Pomniki przyrody [szt.]
		Pilica (miasto) [V/m]
		Ogrodzieniec (miasto) [V/m]
		Łazy (miasto) [V/m]
		Kroczyce (gmina) [V/m]

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika
7.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Ogółem [Mg/rok]
		SO ₂ [Mg/rok]
		NO _x [Mg/rok]
		CO [Mg/rok]
		CO ₂ [Mg/rok]
8.	Wody	Pobór wody na potrzeby gospodarki i ludności ogółem [dam ³ /rok], w tym: Przemysł [dam ³ /rok] Ludność [dam ³ /rok]
		Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]
		Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]
		Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [%]
		Odprowadzane ścieki przemysłowe ogółem [dam ³ /rok]
		Odprowadzane ścieki komunalne [dam ³ /rok]
9.	Poziom hałasu komunikacyjnego	Liczba punktów kontrolnych Powiatu z przekroczeniami norm hałasu [szt.]

11. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zarządy województw, powiatów oraz gmin w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa (PEP), sporządzają odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne Programy Ochrony Środowiska (POŚ), które następnie są uchwalane odpowiednio przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy. Aktualnie obowiązującym dokumentem służącym do planowanie programów na każdym szczeblu jest Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Podstawowymi barierami uniemożliwiającymi poprawne przygotowanie aktualizacji omawianych Programów przez niższe szczeble administracji (gminy) jest brak aktualnych wytycznych do ich sporządzania i realizacji. W wyniku ich braku Programy te różnią się od siebie strukturą i zakresami merytorycznymi, nie są także spójne z dokumentami nadrzędnymi i nie realizują celów założonych w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska (PPOŚ), a w rezultacie celów Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska (WPOŚ).

W 2002 r. zostały opracowane wytyczne do sporządzania POŚ, które są obecnie nieaktualne ze względu na fakt, że od momentu ich powstania dokonano transpozycji wielu przepisów prawa wspólnotowego do prawa polskiego. Ponadto jak już wspomniano powyżej w 2009 r. przyjęto zaktualizowaną Politykę ekologiczną, w której zostały określone cele i priorytety ekologiczne oraz wskazane kierunki działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska.

Obecnie, jedynym dostępnym narzędziem do weryfikacji poprawności gminnych Programów jest ich opiniowanie przez Starostwa Powiatowe. Niestety narzędzie to jest mało efektywne i niewystarczające. Konieczne jest zatem opracowanie i wdrożenie przez Ministerstwo Środowiska wytycznych do przygotowania i realizacji POŚ niższych szczebli niwelując tym samym istniejące bariery.

Ze względu na brak aktualnych krajowych wytycznych do tworzenia Programów Ochrony Środowiska na szczeblu gminnym w niniejszym rozdziale zestawiono wymagania, jakie powinny zostać uwzględnione podczas aktualizacji Programów poprzez wszystkie gminy Powiatu Białogardzkiego.

Struktura gminnych Programów Ochrony Środowiska powinna nawiązywać do struktury Polityki Ekologicznej Państwa, jednakże musi zostać zmodyfikowana o uwarunkowania środowiskowe Powiatu i Województwa. Ponadto powinna uwzględniać założenia dotyczące ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych jak i regionalnych, a w szczególności w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2012-2015. Sporządzając gminne programy należy korzystać z określonych w Programie Powiatowym i w innych dokumentach strategicznych regionu, zadań i celów. Powiatowy Program Ochrony Środowiska należy traktować jako wzór do wprowadzania zbliżonych celów i działań na szczeblu gminnym. Tak prowadzone działania zapewnią spójność dokumentów gminnych z powiatowymi oraz ułatwią zarządzanie środowiskiem w regionie.

Przystępując do aktualizacji POŚ na szczeblu gminnym istotnym jest poddanie ocenie stopnia realizacji założonych w poprzednim Programie celów i kierunków działań. Ocena ta powinna zawierać stopień realizacji celów i zadań. Podstawą do przeprowadzenia niniejszej oceny powinny być wykonywane co dwa lata raporty z realizacji POŚ.

Priorytety ekologiczne w gminnych Programach należy określić zgodnie z zaproponowanymi w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska.

Przygotowując plan operacyjny (plan poprawy), należy uwzględnić przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów i kierunków działań w ramach poszczególnych komponentów środowiskowych. Ważne jest również, aby w Programach gminnych uwzględnić aspekty finansowe realizacji działań.

Gminne Programy Ochrony Środowiska powinny zawierać również spójny z powiatowym programem system monitorowania na poziomie gminy. Tylko dobrze opracowany i szeroko prowadzony monitoring pozwoli w sposób mierzalny określić wpływ realizacji gminnych Programów na środowisko, zachodzące w nim zmiany oraz ułatwi monitorowanie środowiska i wdrażania Programu w Powiecie Białogardzkim.

12. STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Program ten stanowi rozwinięcie na poziomie lokalnym Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska.

Zasadniczym zadaniem jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, jakie stoją przed samorządem powiatowym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności podjętych, w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikających z *Polityki Ekologicznej Państwa*.

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na powiaty przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*, ustawę z dnia 27 czerwca 2001 r. *o odpadach* oraz ustawę z 27 lipca 2001 r. *o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony Środowiska a także w oparciu o inne akty prawne wynikające ze wskazanych przepisów oraz o dokumenty strategiczne wyższego rzędu*.

Pierwsza część programu zawiera informacje ogólne, takie jak: wprowadzenie, podstawy prawne i merytoryczne sporządzenia Programu.

W dalszej części opisano aktualny stan środowiska w powiecie, w odniesieniu do wszystkich jego elementów: powietrze, hałas, wody powierzchniowe i podziemne, środowisko przyrodnicze (w tym, opis obszarów przyrodniczo cennych), gospodarka leśna, gospodarka odpadami, promieniowanie elektromagnetyczne, gleby i kopaliny. Część ta,

została poprzedzona charakterystyką ogólną powiatu, zawierającą dane, typu: położenie geograficzne, dane demograficzne, gospodarcze, infrastrukturalne, itp.

Ponadto, poświęcono wiele uwagi gospodarce wodno-ściekowej w powiecie.

Dokonana analiza jakości środowiska stanowiła podstawę do sprecyzowania strategii działań powiatu w zakresie poprawy jakości i ochrony środowiska.

W oparciu o sprecyzowane cele polityki ekologicznej państwa zaplanowano cele oraz działania dla Powiatu, które pozwolą na osiągnięcie celów krajowych.

W końcowej części Programu przedstawiono możliwości finansowania podejmowanych działań. Podano również sposób zarządzania Programem, metody kontroli realizacji Program oraz sposób jego weryfikacji.

13. LITERATURA

1. Bank Danych Lokalnych
2. Dane z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego.
3. Dane z Urzędu Statystycznego w Szczecinie.
4. Dolina Radwi, Chocieli i Chotli, Standardowy formularz danych, 2008, Natura 2000.
5. Dorzecze Parsęty, Standardowy formularz danych, 2008, Natura 2000.
6. Biernat S. Krysowska M. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1:50 000
7. Inspekcja Ochrony Środowiska WIOŚ w Szczecinie
8. Kabata-Pendias A. i in., 1993. Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb i roślin metalami ciężkimi i siarką. Ramowe wytyczne dla rolnictwa. IUNG, Puławy.
9. Kardasz, Kamińska, 1987 – Norma branżowa. Agrotechnika. Analiza chemiczno-rolnicza gleby. Oznaczanie wartości pH. Wyd. Normalizacyjne “Alfa”.
10. Kaziuk H. Mapa Geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Kraków, wydanie B (bez utworów czwartorzędowych). Wydawnictwa Geologiczne, 1979.
11. Kaziuk H., Lewandowski J. Mapa Geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Kraków, wydanie A (z utworami czwartorzędowymi). Wydawnictwa Geologiczne, 1980.
12. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
13. Klima St. (1999): Zarządzanie ochroną środowiska w Unii Europejskiej. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości. Kraków. Kraków, grudzień 2000; AGH Wydział Górniczy w Krakowie.
14. Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2009; 2010, WIOŚ Szczecin.
15. Ocena jakości wód w województwie zachodniopomorskim w roku 2010; 2011, WIOŚ Szczecin.
16. Ostoja Drawska, Standardowy formularz danych, 2011, Natura 2000.
17. Polityka Ekologiczna Państwa (2002). Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
18. Planowanie i wdrażanie polityki ochrony środowiska. Poradnik. Warszawa 2001 r.
19. Program Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2010-2012. WIOŚ Szczecin
20. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego .
21. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Zachodniopomorskiego

22. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego na lata 2007-2014.
23. Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007 – jakość gleb, WIOŚ Szczecin.
24. Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009, WIOŚ Szczecin
25. Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Białogardzkiego za lata 2009-2010
26. Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego, 2009 WIOŚ Szczecin.
27. Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego, 2010, WIOŚ Szczecin.
28. Rocznik statystyczny województw, 2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
29. Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego, 2011, Urząd Statystyczny w Szczecinie.
30. Sprawozdanie z wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Białogardzkiego za lata 2009-2010
31. Strategia Zrównoważonego Rozwoju
32. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Powiatu Białogardzkiego
33. Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym
34. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białogard, Białogard 2010

14. SPIS TABEL

Tab.1. Formy użytkowanie gruntów na terenie powiatu białogardzkiego.	13
Tab. 2. Liczba ludności w powiecie białogardzkim w latach 2008, 2009, 2010.	16
Tab. 3. Podział gospodarstw rolnych według kierunków produkcji oraz celów produkcji.	18
Tab. 4. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach domowych w latach 2007 - 2010 na terenie powiatu Białogard.....	19
Tab. 5. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2008, 2009, 2010 na terenie powiatu Białogard.....	20
Tab. 6. Drogi publiczne w Powiecie Białogardzkim w latach 2008, 2009, 2010.	20
Tab. 7. Wodociągi i kanalizacja w powiecie białogardzkim w 2010 roku.	21
Tab.8. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ogólnej liczby ludności powiatu.	23
Tab.9. Rodzaje komunalnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu.	23
Tab.10. Rodzaje komunalnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu.	24
Tab. 11. Wykaz rzek na terenie gminy Białogard.....	46
Tab. 12. Wyniki pomiarów NO ₂ i SO ₂ w stacji pomiarowej w Białogardzie w roku 2009.	544
Tab. 13. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie powiatu białogardzkiego.	72
Tab. 14. Nasadzenia oraz ubytki drzew i krzewów na terenie Powiatu Białogardzkiego.	73
Tab. 15. Charakterystyka obszaru – Dorzecze Parsęty.	76
Tab. 16. Charakterystyka obszaru – Dolina Radwi, Chocieli i Chotli.	82
Tab. 17. Charakterystyka obszaru – Ostoja Drawska	88
Tab. 18. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie powiatu białogardzkiego w latach 2007-2011.....	90
Tab. 19. Powierzchnia rezerwatów przyrody na terenie powiatu w latach 2007-2011.....	91
Tab. 20. Powierzchnia użytków ekologicznych na terenie powiatu białogardzkiego wprowadzonych uchwałą gminy w latach 2007-2011.....	91
Tab. 21. Pomniki przyrody na terenie powiatu białogardzkiego w latach 2008-2011.....	91
Tab. 22. Lokalizacja oraz wartości przydatności rolniczej gleb w punkcie pomiarowych na terenie Powiatu Białogardzkiego.	95
Tab. 23. Stopień zanieczyszczenia gleb	97
Tab. 24. Zawartość kadmu, miedzi, niklu, ołowiu i cyny w 0-20 cm warstwie ornej gleby w punkcie kontrolnym na terenie Powiatu Białogardzkiego w latach badań 1995, 2000, 2005.	98

Tab. 25. Zawartość siarki i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w 0-20 cm warstwie gleby punktu kontrolnego znajdującego się na terenie Powiatu Białogardzkiego	98
Tab. 26. Dane techniczne składowiska odpadów w miejscowości Krzywopłoty	103
Tab. 27. Zestawienie informacji na temat stanu formalno-prawnego czynnego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – lata 2009 - 2010	105
Tab. 28. Masa odebranych odpadów komunalnych w gminach ze względu na miejsca prowadzenia działalności – 2011 rok	106
Tab. 29. Odpady wytworzone i nagromadzone w Powiecie Białogardzkim.	106
Tab. 30. Masa składowanych odpadów w powiecie w latach 2008, 2009	107
Tab. 31. Masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wg procesów (podział na gminy) – 2010 rok.	107
Tab. 32. Masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wg procesów (podział na gminy) – 2011 rok.	108
Tab. 33. Masa składowanych odpadów w Powiecie Białogardzkim.	109
Tab. 34. Zestawienie informacji na temat masy składowanych odpadów na składowisku odpadów w Krzywopłotach.	109
Tab. 37. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2007 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy	120
Tab. 38. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2008 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy	121
Tab. 39. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2009 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy.	122
Tab. 40. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w 2010 roku na terenie Powiatu Białogardzkiego z rozbiciem na gminy.	123

15. SPIS WYKRESÓW

Wyk. 1 użytkowanie gruntów w Powiecie Białogardzkim	14
Wyk. 2. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ w Powiecie Białogardzkim oraz w poszczególnych gminach w roku 2010.....	22
Wyk. 3. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Dorzecze Parsęty.....	77
Wyk. 4. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Dolina Radwi, Chocieli i Chotli.....	82
Wyk. 5. Udziały procentowe poszczególnych typów lasów i siedlisk obszaru Natura 2000 – Ostoja Drawska.....	89
Wyk. 6. Pomniki przyrody na terenie powiatu białogardzkiego.....	92
Wyk. 7. Odpady wytworzone i nagromadzone w powiecie białogardzkim w latach 2008-2010....	107

16. SPIS RYCIN

Ryc. 1 Skanalizowane obszary miejskie na terenie województwa zachodniopomorskiego.....	24
Ryc. 2. Skanalizowane tereny wiejskie na terenie województwa zachodniopomorskiego.....	25
Ryc. 3. Strefa zachodniopomorska - średnie stężenie roczne dwutlenku siarki.....	54
Ryc. 4. Strefa zachodniopomorska - średnie stężenie roczne dwutlenku azotu.....	55
Ryc. 5. Strefa zachodniopomorska – średnie stężenie roczne tlenków azotu.....	56
Ryc. 6. Strefa zachodniopomorska – średnie stężenie roczne pyłu PM10.....	56
Ryc. 7. Województwo zachodniopomorskie – lokalizacja obszarów pomiarowych hałasu lata 2010-2012.....	61
Ryc. 8. Lokalizacja punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych w latach 2010-2012 na terenie województwa zachodniopomorskiego.....	65
Ryc. 9. Linie wysokiego napięcia na terenie województwa zachodniopomorskiego.....	66
Ryc. 10. Lokalizacja obszarów Natura 2000 w powiecie białogardzkim.....	76
Ryc. 11. Położenie Dorzecza Parsęty na terenie powiatu.....	80
Ryc. 12. Położenie Dolina Radwi, Chocieli i Chotli na terenie powiatu.....	87
Ryc. 13. Położenie Ostoi Drawskiej.....	88

